

UCHWAŁA NR XXXII/285/08
RADY MIEJSKIEJ TOMASZOWA MAZOWIECKIEGO
z dnia 29 października 2008 roku

w sprawie przyjęcia „Lokalnego Planu Rewitalizacji Tomaszowa Mazowieckiego na lata 2008 – 2013”

Na podstawie art. 18 ust. 2 pkt 6 ustawy z dnia 8 marca 1990 roku o samorządzie gminnym (tj. Dz.U. z 2001r., Nr 142 poz1591 z 2002r. Nr 23 poz. 220, Nr 62. poz. 558, Nr 113 poz. 984, Nr 153 poz 1217, Nr 214 poz. 1806, z 2003r., Nr 80 poz. 717, Nr 162 poz. 1568,. z 2004r., Nr 102 poz. 1055, Nr 116 poz. 1203, Nr 167, poz. 1759, z 2005r. Nr 172, poz. 1441, Nr 175, poz. 1457, z 2006r., Nr 17, poz. 128, Nr 181, poz. 1337; z 2007 r. 48, poz. 327, Nr 138, poz. 974, Nr 173, poz. 1218) Rada Miejska Tomaszowa Mazowieckiego uchwala, co następuje:

§ 1. Przyjmuje się „Lokalny Plan Rewitalizacji Tomaszowa Mazowieckiego na lata 2008 – 2013”, stanowiący załącznik do niniejszej uchwały.

§ 2. Wykonanie uchwały powierza się Prezydentowi Miasta Tomaszowa Mazowieckiego.

§ 3. Uchwała wchodzi w życie z dniem podjęcia i podlega ogłoszeniu na tablicy ogłoszeń Urzędu Miasta w Tomaszowie Mazowieckim.

Przewodniczący Rady Miejskiej
Tomaszowa Maz.

Zenon Adam Łaski

PEŁNOMOCNIK
ds. Rewitalizacji Miasta

Grzegorz Sławiński



**LOKALNY PLAN REWITALIZACJI
TOMASZOWA MAZOWIECKIEGO
NA LATA 2008 – 2013**

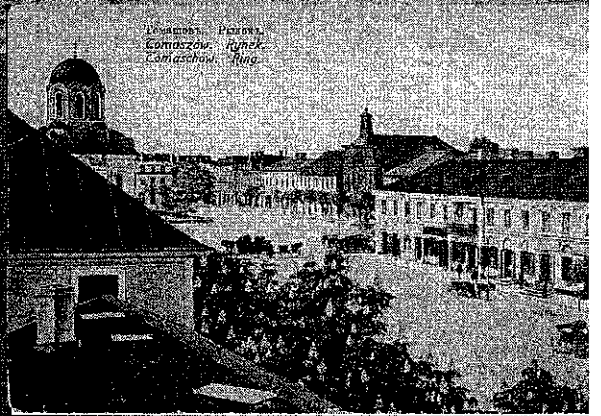
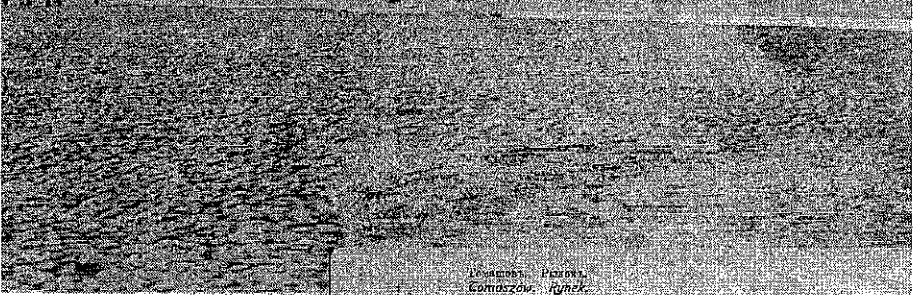
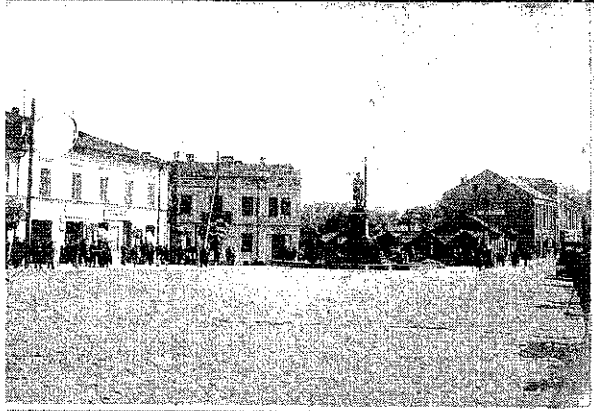
ZAŁĄCZNIK DO UCHWAŁY

**NR XXXII/285/08
RADY MIEJSKIEJ TOMASZOWA MAZOWIECKIEGO
z dnia 29 października 2008 roku**

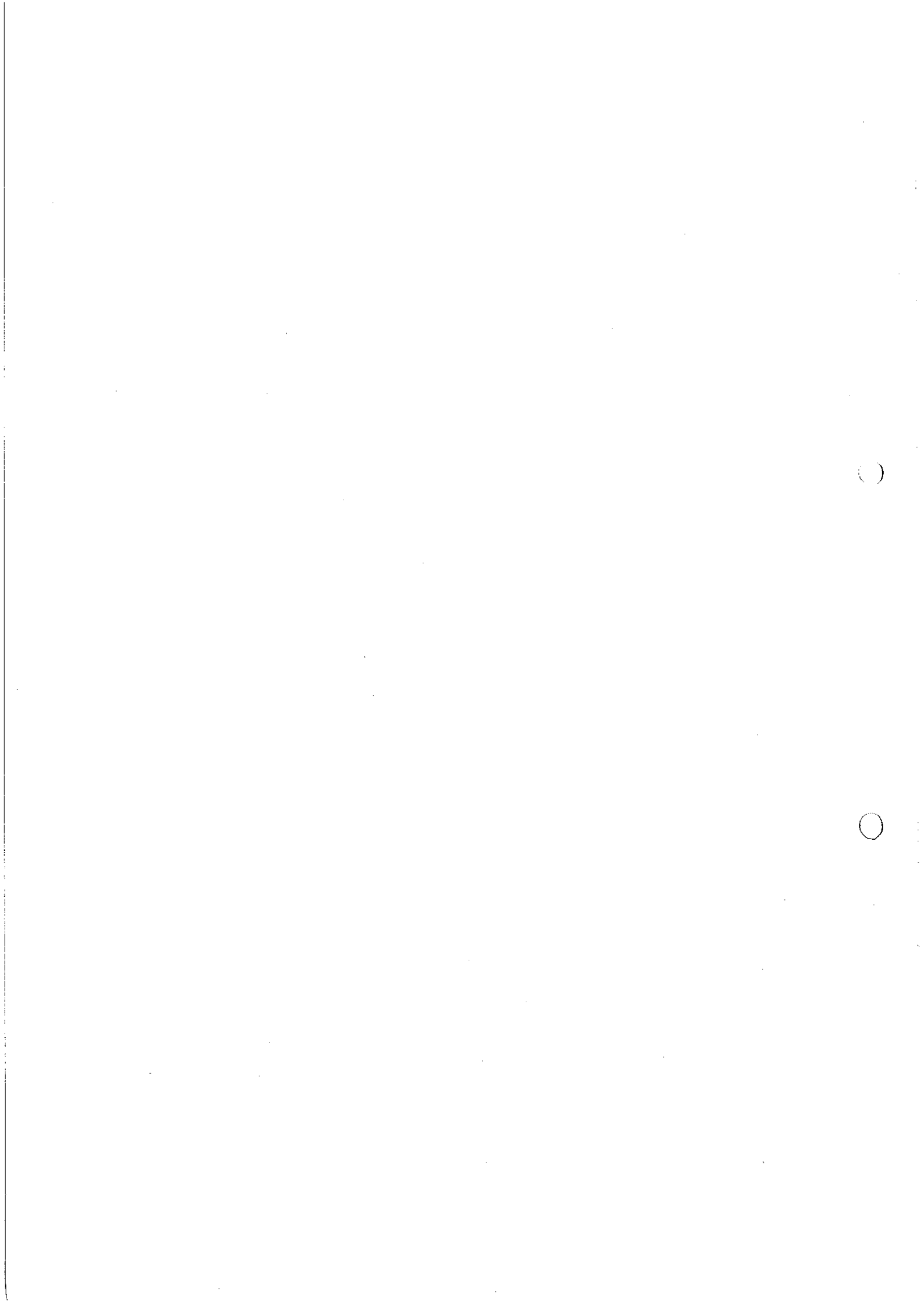
PELNOMOCNIK
ds. Rewitalizacji Miasta

Grzegorz Sławski





**LOKALNY
PLAN
REWITALIZACJI
TOMASZÓW
MAZO WIEJSKIEGO
na lata 2008 - 2013**



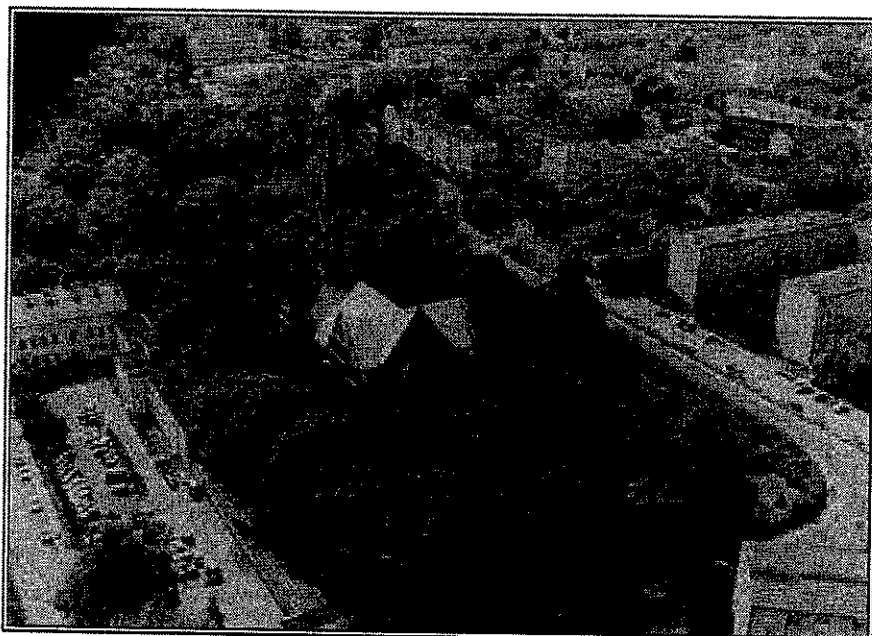
Spis treści

CZĘŚĆ I DIAGNOZA	4
I. AKTUALNA SYTUACJA SPOŁECZNO-GOSPODARCZA MIASTA TOMASZOWA MAZOWIECKIEGO	5
1.1. Położenie geograficzne.	5
1.2. Historia miasta.	7
1.3. Środowisko przyrodnicze.	8
1.4. Warunki kulturowe.	10
1.5. Sport i rekreacja.	12
II. ZAGOSPODAROWANIE PRZESTRZENNE	13
2.1. Uwarunkowania ochrony środowiska naturalnego.	13
2.2. Struktura powierzchni.	15
2.3. Lokalna infrastruktura techniczna	16
III. STREFA GOSPODARCZA	21
3.1. Przedsiębiorczość.	21
3.2. Sektory dominujące w gospodarce narodowej w Tomaszowie Mazowieckim.	23
3.3. Zatrudnienie w poszczególnych sektorach	25
3.4. Otoczenie biznesu	27
3.5. Turystyka	28
3.6. Identyfikacja problemów w sferze gospodarki	31
IV. SFERA SPOŁECZNA	32
4.1. Struktura demograficzna i społeczne trendy.	32
4.2. Określenie grup społecznych wymagających wsparcia w ramach programu rewitalizacji.	35
4.3. Szkolnictwo	38
4.4. Pomoc społeczna.	39
4.5. Służba zdrowia	40
4.6. Bezpieczeństwo publiczne	42
4.7. Mieszkalnictwo	43
4.7.1. Większościowi zarządcy budynków wielorodzinnych	44
4.7.2. Dodatki mieszkaniowe	44
4.8. Identyfikacja problemów:	44
V. ANALIZA POTENCJAŁU TOMASZOWA MAZOWIECKIEGO (ANALIZA SWOT)	45
VI. NAWIĄZANIE DO STRATEGICZNYCH DOKUMENTÓW DOTYCZĄCYCH ROZWOJU PRZESTRZENNO-SPOŁECZNO-GOSPODARCZEGO MIASTA I REGIONU	48
CZĘŚĆ II ZAŁOŻENIA PROGRAMU.....	56
VII. KRÓTKA CHARAKTERYSTYKA OBSZARU REWITALIZOWANEGO.....	57
7.1. Planowane zadania i ich uzasadnienie	74
7.1.1. „Salon miasta”	74

7.1.2. „Tomaszów – miasto otwarte”.....	74
7.1.3. „Kinoteatr Włókniarz”.....	75
7.1.4. „Miasto nad rzeką”	76
7.1.5. „Pasaż północny”	76
7.1.6. „Ulica Nowomurarska”	77
7.1.7. „Ulica Bulwary”	77
7.1.8. „Ulica Zachodnia”	77
7.1.9. (projekt rezerwowy) - „ODEON – Dziedziniec kultury”	78
7.2. Kryteria realizacji.....	78
7.3. Oczekiwane wskaźniki osiągnięć.....	81
VIII. PLANOWANE DZIAŁANIA W LATACH 2008-2013 W OBSZARZE REWITALIZOWANYM .81	
8.1. Fiszki projektowe dla poszczególnych projektów.....	81
8.2 Harmonogram realizacji planowanych zadań.....	122
8.3. Plan finansowy	124
IX. SYSTEM REALIZACJI PROJEKTÓW	126
9.1. Sposoby monitorowania, oceny i komunikacji społecznej	128
9.2. Wzór: Karta oceny realizacji projektu	130
9.3. Karta oceny realizacji Programu Rewitalizacji.....	131
9.4. Komunikacja społeczna Programu Rewitalizacji	132
SPIS TABEL	133
SPIS WYKRESÓW	133
SPIS RYSUNKÓW	133

CZĘŚĆ I

DIAGNOZA

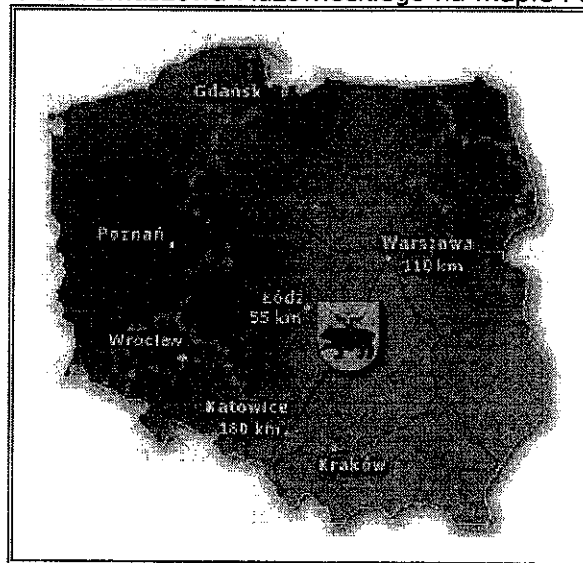


I. AKTUALNA SYTUACJA SPOŁECZNO-GOSPODARCZA MIASTA TOMASZOWA MAZOWIECKIEGO

1.1. Położenie geograficzne.

Tomaszów Mazowiecki jest gminą miejską. Powierzchnia miasta wynosi 4170 ha. Położenie geograficzne Tomaszowa wyznaczają współrzędne 20°01' długości geograficznej wschodniej i 51°31' szerokości geograficznej północnej. Miasto usytuowane jest w odległości 110 km od Warszawy i 55 km od Łodzi. Ważnym atutem Tomaszowa jest fakt, iż leży ono na skrzyżowaniu ważnych szlaków komunikacyjnych: Warszawa – Katowice, Łódź – Opoczno i Tomaszów – Radom. Przebiega tędy międzynarodowa droga E-67 łącząca Warszawę poprzez Wrocław z Pragą oraz drogi 713 Łódź – Opoczno i droga krajowa nr 48 Tomaszów – Białobrzegi. Miasto pełni zatem rolę ważnego węzła komunikacyjnego. Tomaszów Mazowiecki jest miastem położonym w centrum Polski, co ma strategiczne znaczenie dla firm chcących prowadzić interesy w centralnej Polsce.

Rysunek 1: Położenie Tomaszowa Mazowieckiego na mapie Polski.



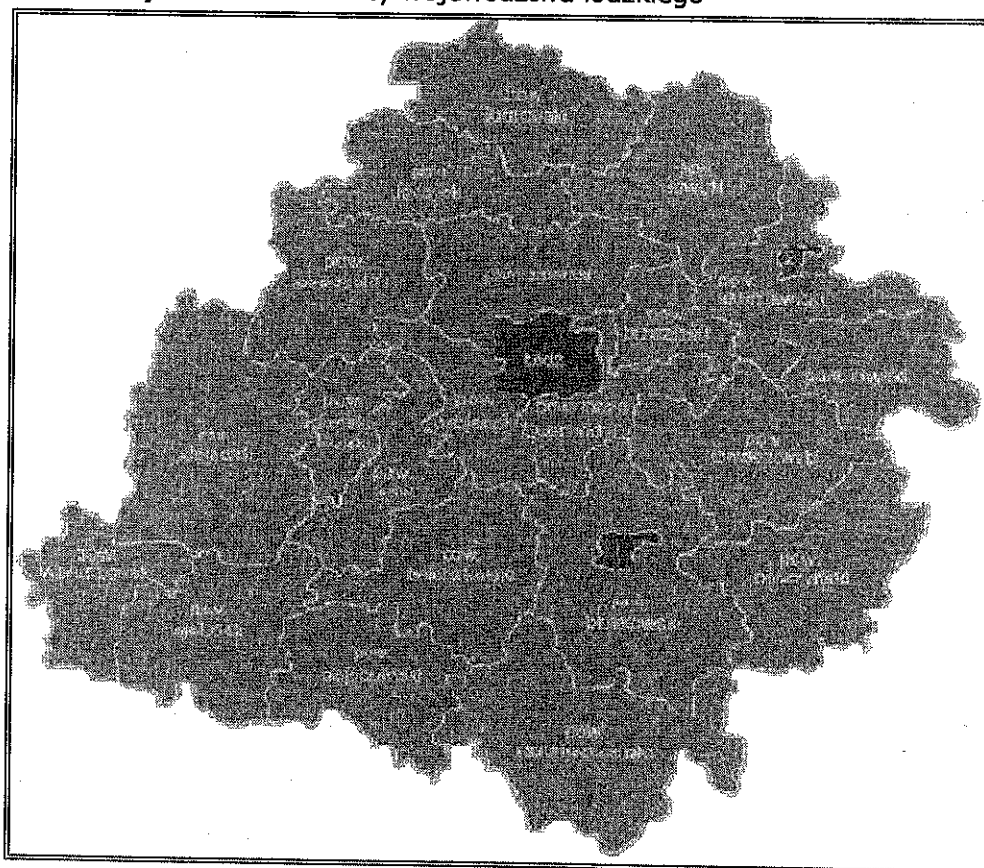
Źródło: www.tomaszow-maz.eu

Tomaszów Mazowiecki usytuowany jest w północno-wschodniej części dawnego województwa piotrkowskiego. Obecnie miasto jest częścią województwa łódzkiego. O atrakcyjności położenia geograficznego miasta świadczy jego usytuowanie w widłach rzeki Wolbórki i Pilicy, na Równinie Piotrkowskiej, sąsiadującej ze Wzgórzami Opoczyńskimi, a wchodzącej w skład Wzniesień Południowomazowieckich. Atrakcyjność

turystyczną miasta wyznacza pięć przepływających przezeń rzek: Pilica, Wolbórka, Czarna, Piasecznica oraz Lubochenka, jak również Puszcza Spalska, na pograniczu której położone jest miasto, a także znajdujący się w pobliżu Zalew Sulejowski stanowiący wielką atrakcję turystyczną regionu. Ciekawym obiektem hydrograficznym są również krasowe wywierzyska zwane Niebieskimi Źródłami, objęte od roku 1961 ochroną rezerwatową. Niezwykle ciekawa jest również przeszłość paleograficzna Tomaszowa i okolic. W dolinie rzeki Pilicy występują odsłonięte skały jurajskie i kredowe, które stanowią rzadkie zjawisko na Niżu Polskim. Centralna część miasta leży na wysokości 179 m n.p.m., natomiast najniżej położona jest Brzostówka – Nowy Port znajdująca się na wysokości 153 m n.p.m.

Od roku 1999 Tomaszów Mazowiecki należy do województwa łódzkiego, które na mocy reformy administracyjnej kraju skupia dawne tereny województwa łódzkiego, piotrkowskiego, sieradzkiego i skierniewickiego. W skład nowego województwa łódzkiego wchodzi obecnie 24 powiaty, w tym 3 miasta na prawach powiatu i 177 gmin.

Rysunek 2: Powiaty województwa łódzkiego



Źródło: www.tomaszow-maz.eu

Jednym z 24 powiatów województwa łódzkiego jest Powiat Tomaszowski. Obszar powiatu zajmuje 1026 km² i jest piątym pod względem wielkości powiatem województwa łódzkiego oraz czwartym pod względem liczby ludności (124,8 tyś.). Siedziba władz powiatu znajduje się w Tomaszowie Mazowieckim, którego obszar zajmuje 4% powierzchni całego powiatu. W skład powiatu wchodzi 263 miejscowości wiejskie i 1 miasto. Podzielony jest on na 11 gmin (10 wiejskich i 1 miejską).

Rysunek 3: Gminy powiatu tomaszowskiego.



Źródło: www.tomaszow-maz.eu

Ważnym atutem położenia geograficznego miasta i powiatu są walory przyrodnicze, na które składają się duże kompleksy leśne, parki krajobrazowe oraz atrakcyjne akweny. Mają one znaczący wpływ na rozwój turystyki, agroturystyki i osadnictwa letniskowego w powiecie.

1.2. Historia miasta.

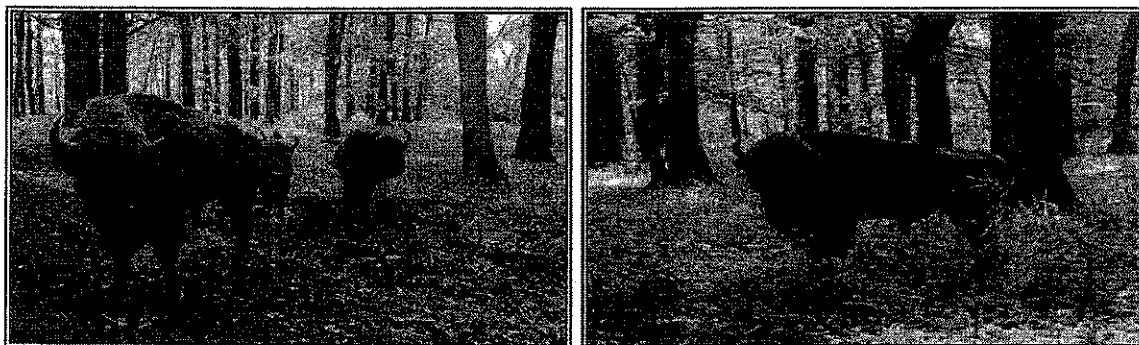
Tomaszów Mazowiecki jest jednym z najmłodszych miast w Polsce. Jego rozwój wiąże się z rewolucją przemysłową XIX wieku. Został on założony przez podskarbiego Tomasza Ostrowskiego w 1788 roku. Intensywny rozwój miasta nastąpił w latach 1822-23. W 1824 roku Tomaszów otrzymał prawa osady fabryczno-handlowej, a 6 lipca 1830 roku Tomaszów uzyskał prawa miejskie. W ciągu 20 lat Tomaszów stał się jednym z ważniejszych

ośrodków przemysłu włókienniczego w Łódzkim Okręgu Przemysłowym oraz największym na ziemiach polskich. Przed wybuchem I wojny światowej Tomaszów Mazowiecki liczył 40 tys. mieszkańców i posiadał 75 różnych fabryk, natomiast przed wybuchem II wojny światowej miasto szczyliło się dwunastoma tysiącami pracujących robotników, posiadało również 126 większych i mniejszych fabryk, trzy fabryki dywanów dające 70% produkcji krajowej, rozwinięty przemysł włókienniczy, chemiczny oraz drzewny i metalowy. Miasto zamieszkiwało wówczas 45 tys. mieszkańców. Druga wojna światowa była najtragiczniejszym okresem w życiu mieszkańców. Całkowita zagłada ludności żydowskiej, terror, łapanki, wywożenie do obozów koncentracyjnych i na roboty przymusowe oraz liczne egzekucje, a także grabież mienia społecznego i fabryk dają obraz ówczesnej sytuacji w mieście karnym, za jakie uznany został przez okupanta Tomaszów, wyzwolony 18 stycznia 1945 roku. W okresie powojennym miasto zaczęło się intensywnie rozbudowywać, powstały nowe wielorodzinne osiedla mieszkaniowe oraz osiedla budownictwa jednorodzinnego. Wybudowano kilka nowych zakładów przemysłowych, a wiele zmodernizowano.

1.3. Środowisko przyrodnicze.

Na atrakcyjność walorów przyrodniczych miasta i jego okolic składają się duże kompleksy leśne, parki krajobrazowe, zbiorniki wodne oraz rezerваты. Ważnym elementem krajobrazu Tomaszowa Mazowieckiego jest rzeka Pilica. Jej silnie meandrujące koryto tworzy wiele malowniczych wysp, rozlewisk i zakoli. Jest ona jedną z najszybszych nizinnych rzek Europy, co sprzyja organizowaniu na niej spływów kajakowych. Ważnymi elementami krajobrazu są również znajdujące się na terenie powiatu tomaszowskiego: Zalew Sulejowski, Ośrodek Hodowli Żubrów, Rezerwat Niebieskie Źródła, Sulejowski i Spalski Park Krajobrazowy. Zalew Sulejowski jest zbiornikiem powstałym w latach 1969 – 1973 przez spiętrzenie Pilicy zaporą zlokalizowaną w 137,1 km rzeki. Zbiornik swoim zasięgiem obejmuje tereny gmin: Tomaszów Mazowiecki, Wolbórz, Sulejów i Mniszków. Ogólna powierzchnia akwenu wynosi 19,8 km², co plasuje go na jednym z czołowych miejsc wśród sztucznych zbiorników w Polsce. Zalew Sulejowski jest siedliskiem wielu gatunków ptaków oraz ryb, a od strony wschodniej i północno – zachodniej otaczają go zwarte kompleksy borów sosnowych. W odległości 12 km od miasta znajduje się również Ośrodek Hodowli Żubrów. Ma on dużą wartość przyrodniczą, gdyż położony jest w starodrzewiu (powyżej 120 lat) sosnowo-dębowym z domieszką brzozy, grabu i olszy. Teren ośrodka zajmuje 56 ha powierzchni leśnej na której aktualnie przebywa 19 żubrów.

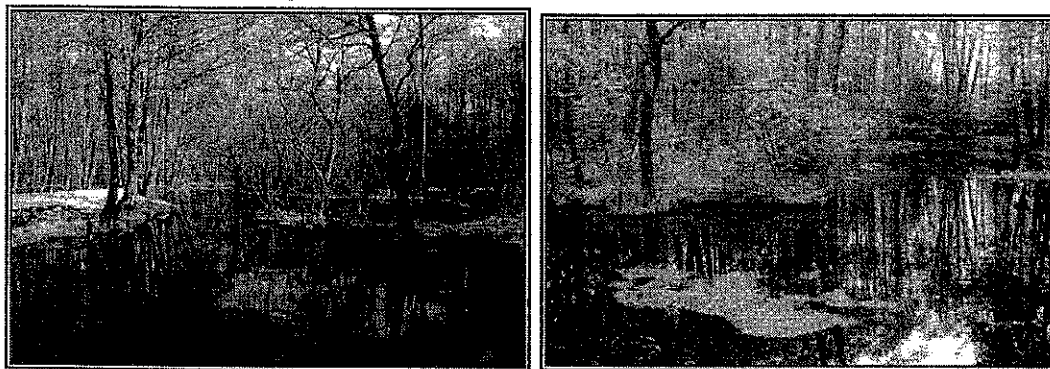
Rysunek 4: Ośrodek Hodowli Żubrów



Źródło: www.powiat-tomaszowski.pl

W południowo-wschodniej części miasta znajduje się rezerwat przyrody nieożywionej „Niebieskie Źródła”, o wybitnych walorach krajobrazowych. Położony jest on w dolinie Pilicy, na prawym jej brzegu. Rezerwat zajmuje powierzchnię 29 ha, a utworzony został w 1961 roku. Źródła stanowią dwa wywierzyska oddzielone od siebie wyspą. W każdym pulsuje po kilkanaście minigejzerów. Wytryskająca z nich woda przybiera niebiesko-błękitno-zieloną barwę. Rezerwat jest również ostoją 75 gatunków ptaków.

Rysunek 5: Rezerwat Niebieskie Źródła.



Źródło: www.powiat-tomaszowski.pl

W bezpośrednim sąsiedztwie Rezerwatu Niebieskie Źródła, znajduje się utworzony w 1999 roku z inicjatywy władz samorządowych miasta Tomaszowa Mazowieckiego i Stowarzyszenia Przyjaciół Pilicy „Skansen Rzeki Pilicy”. Ma on na celu dokumentowanie i popularyzowanie bogatego dziedzictwa przyrodniczego, historycznego oraz kulturowego Pilicy i jej dopływów. Najcenniejsze zjawiska i obiekty przyrodnicze chronione są na terenie dwóch największych parków krajobrazowych: sulejowskiego i spalskiego. Sulejowski Park

Krajobrazowy został utworzony w 1994 roku. Swoim zasięgiem obejmuje dolinę rzeki Pilicy wraz z terenami przyległymi. Zajmuje on powierzchnię 17 444 ha. Na terenie Parku znajduje się 9 rezerwatów przyrody i 4 rezerваты projektowane. Spalski Park Krajobrazowy utworzony został w 1995 roku, zajmuje on powierzchnię 12 875 ha. Przeważają tu tereny leśne, ale znaczny udział mają również użytki rolne. Na terenie Parku istnieje 5 rezerwatów przyrody.

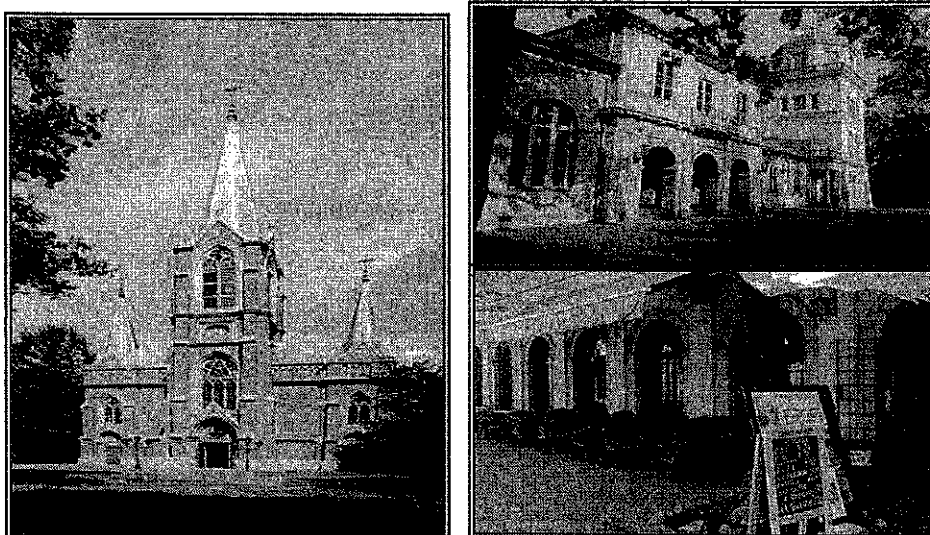
1.4. Warunki kulturowe.

O atrakcyjności Tomaszowa Mazowieckiego świadczą nie tylko liczne walory przyrodnicze miasta i jego okolic. Ważnymi elementami są tu także liczne zabytki i atrakcje techniczne. Na terenie miasta Tomaszowa Mazowieckiego znajdują się następujące zabytki:

- **Pałac Ostrowskich.** Wybudowany w 1812 roku jako letnia rezydencja założycieli miasta Tomaszowa Mazowieckiego, dziś funkcjonuje jako Muzeum prowadzące działalność naukowo – badawczo – wydawniczą oraz wystawienniczą i oświatową. Zbiory Muzeum liczą 25 tys. eksponatów zgrupowanych w działach: archeologicznym, etnograficznym, historycznym, numizmatycznym, przyrodniczym i sztuki. Muzeum organizuje również liczne wykłady i prelekcje, odczyty, sesje i seminaria oraz lekcje muzealne. Jest także organizatorem koncertów, kiermaszów i aukcji.
- **Ratusz Miejski.** Zaprojektowany przez A. Ranieckiego, wybudowany w latach 1923 – 1927.
- **Pałacyk dr. Rodego przy ul. Św. Antoniego.** Zbudowany został w 1903 roku. Obecnie budynek jest siedzibą Urzędu Stanu Cywilnego.
- **Fabrykancka willa eklektyczna.** Zbudowana około 1900 roku. Obecnie znajduje się tam siedziba Powiatowego Urzędu Pracy.
- **Fabryczna portiernia zakładów Piescha.** Zb. w latach 90 XIX wieku.
- **Dawna siedziba fabrykanckiej rodziny Knothe.** Zbudowana w latach dwudziestych XIX wieku.
- **Elektyczna willa Jakuba Halperna** z 1888 roku.
- **Budynek produkcyjno – administracyjny.** Jeden z pierwszych obiektów fabryki włókienniczej Moritza Piescha, uruchomionej w 1874 roku.

- **Eklektyczny pałacyk Pieschów.** Zbudowany w 1895 roku, obecnie stanowi własność prywatną.
- **Ewangelicki Kościół św. Trójcy.** Jest to klasycystyczny, najstarszy murowany kościół Tomaszowa. Wzniesiony został w latach 1824 – 1839.
- **Kościół katolicki p.w. św. Antoniego.** Jest to najstarszy (oprócz drewnianego **kościółka św. Marcina z 1746 r.**), murowany kościół katolicki w Tomaszowie. Zbudowany został w stylu neorenesansowym w latach 1862 – 1864. W ołtarzu głównym znajduje się krucyfiks z białego marmuru a także dwa obrazy Wojciecha Gersona.
- **Ewangelicki Kościół Zbawiciela.** Neogotycka budowla wzniesiona w latach 1897 – 1902. Jest to trójnawowy kościół z transeptem i trzema wieżami frontowymi. W ołtarzu znajduje się obraz Wojciecha Gersona z 1900 roku.
- **Dawne jatki miejskie.** Budowla wzniesiona w latach 1830 – 1837. Był to jeden z pierwszych obiektów użyteczności publicznej Tomaszowa po nadaniu mu praw miejskich. Obecnie funkcjonuje tam „Galeria Arkady”.
- **Młyn wodny** z początku XX wieku, z elementami pochodzącymi z XIX wieku.

Rysunek 6: Zabytki Tomaszowa Mazowieckiego.



Źródło: www.powiat-tomaszowski.pl

O bogactwie oferty Tomaszowa Mazowieckiego świadczą również liczne atrakcje techniczne, które zachowuje Skansen rzeki Pilicy. W skansenie organizowane są ekspozycje stałe i czasowe. Obrazują one bogactwo dziedzictwa przyrodniczego, historycznego i kulturowego Pilicy. Pierwszym obiektem skansenu był zabytkowy młyn wodny u podnóża którego eksponowana jest obecnie największa w kraju kolekcja kamieni młyńskich. W skansenie znajdują się również wydobywane z Pilicy od 1988 roku pojazdy pancerne z czasów II wojny światowej i inne zabytki militarne. Skansen gromadzi także okazy dawnego szkutnictwa i rybołówstwa ludowego. Działalność skansenu została w 2005 roku doceniona przez Polską Organizację Turystyczną i nagrodzona certyfikatem na produkt turystyczny pn. „Muzeum bez kapci”.

1.5. Sport i rekreacja.

Położenie miasta Tomaszów Mazowiecki w dolinie Pilicy stwarza dogodne warunki do rozwoju turystyki oraz uprawiania wszelkiego rodzaju sportów, zwłaszcza wodnych. Rzeka Pilica idealnie nadaje się do organizowania spływów kajakowych, zaś na wodach Zalewu Sulejowskiego uprawiać można żeglarstwo i kajakarstwo. Organizowane są tu regaty oraz kursy żeglarstwa. Zalew tworzy również korzystne warunki dla różnych form rekreacji nadbrzeżnej. Cały powiat tomaszowski stwarza również korzystne warunki dla takich form wypoczynku, jak wędkarstwo. Na terenach Parków Krajobrazowych uprawiać można turystykę krajoznawczą i przyrodniczą, jak również prowadzić zajęcia dydaktyczne. Na terenie miasta znajduje się Ośrodek Sportu i Rekreacji. Zajmuje on obszar 12 ha terenów zielonych. Mieszkańcy miasta, jak również turyści korzystać mogą z kompleksu przy ul. Nowowiejskiej w skład którego wchodzi: stadion lekkoatletyczny z trybunami, boiska piłkarskie trawiaste, boisko piłkarskie treningowe, trzy korty tenisowe ziemne ze ścianą treningową, hala sportowa do koszykówki i siatkówki z zapleczem socjalnym. Kompleks posiada również bazę noclegową z zapleczem gastronomicznym. Drugi kompleks należący do OSiR znajduje się przy ulicy Strzeleckiej. W swojej ofercie posiada on 400-metrowy, sztucznie mrożony tor łyżwiarski wraz z zapleczem socjalnym, automatyczną, sześciotorową kręgielnię z widownią, tor do łyżworolek, skytepark i bazę noclegową. Trzeci kompleks OSiR – u znajduje się przy ulicy PCK. Składają się na niego tereny spacerowo – rekreacyjne, plac zabaw dla dzieci, boiska do piłki koszykowej i siatkowej, plaża z boiskami do siatkówki plażowej, dwa wyznaczone miejsca do organizacji ognisk, baza gastronomiczna i sezonowe kąpielisko strzeżone. Istnieją tu również liczne ścieżki rowerowe. Jedna z nich im. Zygmunta Goliata przebiega wokół Zbiornika Sulejowskiego i ma długość 68,5 km.

II. ZAGOSPODAROWANIE PRZESTRZENNE

Gospodarowanie przestrzenią w Tomaszowie Mazowieckim koresponduje z zapisami Planu Zagospodarowania Przestrzennego Województwa Łódzkiego, w którym Tomaszów Mazowiecki ukazywany jest jako centrum rozwoju przemysłu, usług transportowych, a także turystyki.

2.1. Uwarunkowania ochrony środowiska naturalnego.

Ze względu na istniejące w Tomaszowie Mazowieckim i jego okolicach zasoby naturalne, sprzyjające rozwojowi turystyki, a także istniejące tu i projektowane obszary Sieci Natura 2000, bardzo istotną kwestią jest zanieczyszczenie środowiska naturalnego. Aktualne problemy ochrony środowiska w mieście związane są z:

- Gospodarką wodno-ściekową

Na terenie Tomaszowa Mazowieckiego występują punktowe i obszarowe ogniska zanieczyszczeń. Niekorzystnie wpływają one na zanieczyszczenie wód podziemnych i powierzchniowych. Przede wszystkim problem ten dotyczy ścieków socjalno-bytowych, ścieków deszczowych, a także wód infiltracyjnych z terenów przemysłowych. Problem stanowi nie rozwinięta w pełni sieć systemu kanalizacyjnego.

- Gospodarką odpadami

W mieście jest zorganizowany i stale rozwijany system selektywnej zbiórki odpadów, jak i system zbiórki odpadów niebezpiecznych ze strumienia odpadów komunalnych. Odbiór odpadów w postaci surowców wtórnych (tj. szkło, papier, plastik) zwolniony jest z opłat. Od kwietnia 2006 r. funkcjonuje Gminny Punkt Zbierania Odpadów Niebezpiecznych, do którego są przyjmowane odpady niebezpieczne.

Gmina Miasto Tomaszów Mazowiecki posiada opracowaną w październiku 2005 roku dokumentację pod nazwą „Inwentaryzacja oraz program usuwania materiałów zawierających azbest na terenie Miasta Tomaszowa Mazowieckiego”. Ponadto w celu realizacji założeń wynikających z ww. opracowania udziela pomocy finansowej osobom fizycznym wymieniającym pokrycia dachowe lub elewacje z materiałów zawierających azbest na podstawie Zarządzenia nr 118 / 2006 Prezydenta Miasta Tomaszowa Mazowieckiego z dnia 23 sierpnia 2006 roku w sprawie zmiany Zarządzenia z dnia 11 maja 2006 roku w sprawie zasad i trybu korzystania ze środków Gminnego Funduszu Ochrony Środowiska i Gospodarki

Wodnej Miasta Tomaszowa Mazowieckiego, które mówi o zasadach udzielania pomocy finansowej dla osób fizycznych usuwających wyroby zawierające azbest.

- Ograniczeniem niskiej emisji

Problemy związane z zanieczyszczeniem powietrza atmosferycznego na terenie miasta związane są z ograniczeniem niskiej emisji i emisji komunikacyjnej. Łączy się to z faktem, iż w procesach grzewczych, jak i produkcyjnych podstawowym paliwem pozostaje węgiel kamienny. Jego spalanie powoduje emisję do atmosfery znacznych ilości zanieczyszczeń powietrza. Szacuje się, że emisja z małych, lokalnych kotłowni węglowych i indywidualnych palenisk domowych wynosi ok. 20% całkowitej emisji zanieczyszczeń. Również znaczna ilość pojazdów poruszających się po drogach Tomaszowa Mazowieckiego powoduje wzrost stężeń zanieczyszczeń powietrza. W wyniku spalania paliwa do atmosfery dostają się zanieczyszczenia gazowe, głównie dwutlenek węgla, tlenek węgla, tlenki azotu, węglowodory. Emisja ta, wraz ze zwiększającą się liczbą pojazdów, wykazuje tendencję wzrostową.

Niekorzystne dla środowiska na terenie Tomaszowa Mazowieckiego są również:

- Hałas

Jednym z głównych źródeł hałasu jest transport drogowy. Powodowany jest on rosnącą liczbą samochodów poruszających się po mieście. Największa uciążliwość hałasowa związana z przemieszczaniem się pojazdów występuje w centrum Tomaszowa Mazowieckiego przy węzłach komunikacyjnych oraz przy drogach tranzytowych przez miasto. Poziom hałasu drogowego w Tomaszowie Mazowieckim jest przeciętny. Ze względu na ograniczenie lub likwidację produkcji w dużych zakładach produkcyjnych zmniejszyło się zagrożenie hałasem przemysłowym. Wzrasta jednak liczba źródeł hałasu przemysłowego z mniejszych jednostek gospodarczych, takich jak warsztaty czy małe przetwórnice. Dodatkowym problemem jest również fakt, iż często są one lokowane w obrębie osiedli mieszkaniowych.

- Zanieczyszczenie wód powierzchniowych i podziemnych.

Na terenie Tomaszowa Mazowieckiego wody rzeki Pilicy zaliczone zostały do III klasy czystości z uwagi na ponadnormatywne stężenie azotu. Pod względem pozostałych wskaźników fizykochemicznych i bakteriologicznych wody Pilicy zalicza się do klasy II.

Miasto położone jest na obszarze Głównych Zbiorników Wód Podziemnych. Jakość wód poziomu czwartorzędowego jest silnie zróżnicowana przestrzennie. Wody wysoczyzn są dobrej jakości. Pogorszenie występuje w dolinach rzecznych, czego powodem jest brak

warstwy izolującej wody podziemne od powierzchni i liczne ogniska zanieczyszczeń na terenie miasta, którymi są nie tylko obiekty przemysłowe, ale również obszary zabudowy mieszkaniowej, która pozostaje poza zasięgiem kanalizacji. Głównymi czynnikami wpływającymi na zanieczyszczenie wód powierzchniowych i podziemnych na terenie Tomaszowa Mazowieckiego są:

- Ścieki socjalno-bytowe z zabudowy nie włączonej do miejskiej kanalizacji sanitarnej
- Ścieki deszczowe
- Zanieczyszczenia spływające z pól
- Wody infiltrujące z terenów przemysłowych do wód podziemnych.

Program ochrony środowiska w Tomaszowie Mazowieckim realizuje się głównie przez:

- Poprawę jakości wód powierzchniowych i wód podziemnych.

Realizowane jest to głównie przez rozbudowę sieci wodno-kanalizacyjnej, kontrole w zakładach przemysłowych, itp.

- Poprawę jakości i ochronę powietrza atmosferycznego

Głównie przez stosowanie lepszej jakości paliw.

- Redukcję hałasu oraz egzekwowania obowiązujących stref ciszy.

Głównie poprzez poprawę ruchu komunikacyjnego i odpowiednią lokalizację obiektów najbardziej uciążliwych.

- Poprawę świadomości ekologicznej społeczeństwa.

Głównie przez edukację w szkołach.

2.2. Struktura powierzchni

Biorąc pod uwagę procent lesistości w Tomaszowie Mazowieckim, miasto zaliczyć można do miejscowości turystycznych. W strukturach administracyjnych Tomaszowa Mazowieckiego lasy zajmują 13,1% powierzchni. W strukturze rolniczego użytkowania ziemi w Tomaszowie Mazowieckim dominują trwałe użytki zielone, które zajmują 530 ha. Parki oraz tereny przeznaczone na parki zajmują 63 ha, zaś nieużytki różnego typu 62 ha.

2.3. Lokalna infrastruktura techniczna

Wodociągi

W Tomaszowie Mazowieckim głównym źródłem zaopatrzenia ludności w wodę jest publiczny wodociąg, którego długość jest równa 150,2 km. Jest to sieć wodociągowa rozdzielcza z której korzysta obecnie 99% mieszkańców miasta. Teren miasta praktycznie w całości został zwodociągowany. Średnie, roczne zużycie wody wynosi ok. 37,7 m³ na 1 mieszkańca. Zanotowano spadek zapotrzebowania na wodę ludności miejskiej i przemysłu, a także zmniejszenie ilości odprowadzanych ścieków. Przyczyną tego jest spadek produkcji w dawnych dużych zakładach państwowych.

Kanalizacja oraz oczyszczalnia ścieków

Teren miasta Tomaszów Mazowiecki jest częściowo skanalizowany. W roku 2007 miasto w 68% uzbrojone było w kanalizację sanitarną, zaś w 46% w kanalizację deszczową. Długość czynnej sieci kanalizacyjnej na terenie miasta wynosi 81,7 km. Jest to w całości sieć rozdzielcza. Łączna liczba połączeń prowadzących do budynków mieszkalnych i zbiorowego zamieszkania wynosi 2 543 szt.

Oczyszczalnia ścieków znajduje się przy ul. Henrykowskiej 2/4. Wybudowano ją na licencji niemieckiej firmy LURGI na przełomie lat 70 – 80 – tych. Do użytku oddana została w 1983 roku. Projektowa przepustowość oczyszczalni wynosiła 88 000 m³/dobę. Przyjmowała ona ścieki chemiczne z ZWCH „Wistom” oraz ścieki komunalne w ilościach 10 000 – 15 000 m³/dobę. Obecnie do oczyszczalni cieków znajdującej się w Tomaszowie Mazowieckim przy ul. Henrykowskiej 2/4 dopływają ścieki z terenu całego miasta w ilości od 8,5 do 11,5 tys. m³/dobę. Osady ściekowe pochodzące z oczyszczalni ścieków przy ul. Henrykowskiej ulegają unieszkodliwieniu i umieszczane są na lagunach osadowych. Stanowią one integralną część oczyszczalni ścieków. Odpady pochodzące z uzdatniania wody z tomaszowskiego oddziału Zakładu Wodociągów i Kanalizacji Sp. z o.o. w Łodzi magazynowane są w osadnikach ściekowych znajdujących się na terenie miasta.

Osobnym kolektorem dopływają ścieki z zakładów drobiarskich w ilości od 600 do 1000 m³/dobę oraz ścieki dowożone taborem asenizacyjnym w ilości 300 – 500 m³/dobę.

Składowisko odpadów

Na terenie miasta Tomaszów Mazowiecki niesegregowane odpady komunalne wywożone są za pomocą specjalistycznych samochodów wyposażonych w urządzenia do zagęszczania odpadów i hydraulicznym systemem załadunku odpadów. W I kwartale 2005 roku zlikwidowany został w mieście problem tzw. „dzikich wysypisk”, które znajdowały się głównie przy ul. Wierzbowej.

Odpady niebezpieczne prawie w całości kierowane są do utylizacji w zakładach znajdujących się poza Tomaszowem Mazowieckim. Odpady wywożone są na wysypiska komercyjne. Najbliższe takie wysypisko poza miastem znajduje się w miejscowości Lubochnia Górki.

Sieć energetyczna

W mieście nie występują problemy, które związane są z siecią energetyczną. Zużycie energii elektrycznej w mieście wynosi 617 KW*h na jednego mieszkańca.

Sieć gazowa

Stan sieci gazowej na terenie Tomaszowa Mazowieckiego jest zadowalający. Długość sieci gazowej wynosi 122,8 km, w tym 40,3 km. stanowią przyłącza. Miasto uzbrojone jest w gaz w 40%. Korzysta niego 15 731 gospodarstw domowych i 40 249 mieszkańców Tomaszowa Mazowieckiego. Zużycie gazu na terenie miasta wynosi 6 407,10 tys. m³.

Infrastruktura drogowa

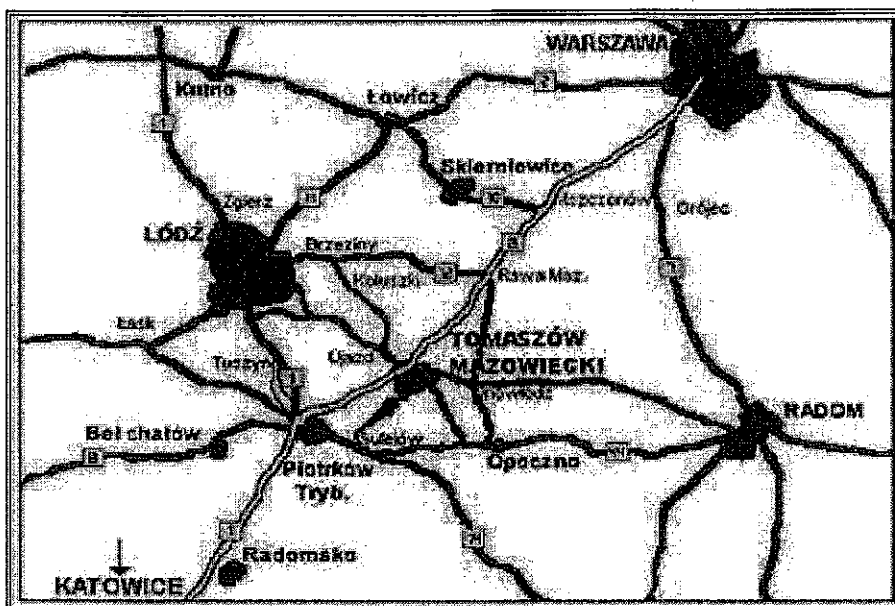
Drogi w Tomaszowie Mazowieckim charakteryzują się niską jakością. Dotyczy to zarówno dróg wojewódzkich i powiatowych przebiegających przez miasto, jak i dróg miejskich. Jednocześnie miasto nie posiada obwodnicy zewnętrznej, a tak zwana „obwodnica wewnętrzna” przebiega po drogach powiatowych i miejskich, co powoduje ich ciągłą degradację. Istotnie wpływa to również na wzrost zanieczyszczenia powietrza oraz spadek bezpieczeństwa mieszkańców.

Tabela 1: Odległości Tomaszowa Mazowieckiego od ważnych aglomeracji miejskich.

Miasto	Odległość od Tomaszowa Mazowieckiego (km)
Piotrków Trybunalski	30
Opoczno	32
Rawa Mazowiecka	32
Łódź	55
Radom	86
Kielce	100
Warszawa	110
Częstochowa	110

Jednak aby wykorzystać potencjalne warunki do rozwoju współpracy na szczeblu zarówno międzynarodowym, jak i międzyregionalnym, niezbędna jest odpowiednia infrastruktura drogowa oraz dobrze rozwinięta sieć połączeń komunikacyjnych. Ważnymi czynnikami rozwoju regionu są duże węzły kolejowe (Łódź, Kutno i Koluszki), a także znajdujący się 6 km. od centrum miasta Łodzi, port lotniczy „Lublinek”. Również duże znaczenie mają przebiegające przez miasto linie kolejowe Koluszki – Skarżysko Kamienna i Tomaszów Mazowiecki – Radom.

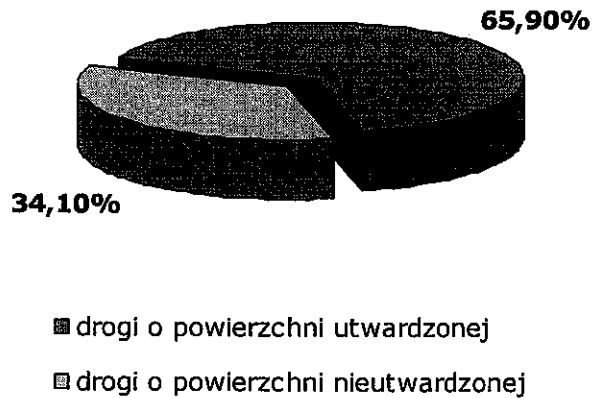
Rysunek 7: Infrastruktura drogowa okolic Tomaszowa Mazowieckiego.



Powiat Tomaszowski to obszar charakteryzujący się dużą gęstością dróg. Drogi miejskie w Tomaszowie Mazowieckim charakteryzują się jednak bardzo słabą jakością. Problem stanowi tu również brak obwodnicy. Jest to istotne ze względu na fakt, iż przez miasto odbywa się ruch tranzytowy wzmocniony także przez ruch lokalny. Powoduje to dalszą degradację dróg miejskich, stwarza wiele zagrożeń, a także potęguje hałas obniżając tym samym jakość życia mieszkańców. Duży ruch samochodowy w mieście jest także przyczyną wzrostu zanieczyszczenia powietrza, co negatywnie wpływa na wizerunek miasta, jako miejscowości atrakcyjnej turystycznie.

Na układ sieci drogowej miasta składają się drogi miejskie, z których 103,2 km stanowią drogi gminne. W strukturze dróg na terenie miasta znajduje się także 52,3 km dróg powiatowych i 8,8 km dróg wojewódzkich.

Wykres 1: Struktura dróg na terenie Tomaszowa Mazowieckiego w 2007r.



Źródło: Dane Urzędu Miasta w Tomaszowie Mazowieckim.

Aby efektywnie wykorzystywać położenie Tomaszowa Mazowieckiego w centrum Polski, na przecięciu ważnych szlaków komunikacyjnych, a także podnieść jakość życia mieszkańców oraz poprawić wizerunek miasta, należy podjąć w mieście działania mające na celu unowocześnienie i modernizację infrastruktury drogowej, a zwłaszcza wybudowanie obwodnicy miasta.

Komunikacja miejska

Komunikacja miejska to przede wszystkim komunikacja autobusowa. Z usług MZK korzystało w 2006 roku 5.447.000,00 mieszkańców Tomaszowa Mazowieckiego i okolic. Przewoźnik świadczy swoje usługi w oparciu o 14 linii, z których 8 to linie miejskie. Łączna długość wszystkich linii to 204 km, z czego 131 km znajduje się w granicach administracyjnych miasta. Na tabor składa się 41 pojazdów, których średni wiek wynosi 12 lat. Dysponują one średnio 88 miejscami.

Łączność

Dostawcą usług telefonii stacjonarnej na terenie miasta Tomaszów Mazowiecki jest TP SA oraz operator telewizji kablowej „Multimedia”, świadczy on jednak usługi wyłącznie dla

abonentów TV na osiedlach domów wielorodzinnych. Dostęp do Internetu na terenie całego miasta możliwy jest poprzez sieć TP SA, telewizję kablową „Multimedia”, a także operatorów sieci telefonii komórkowej.

Identyfikacja problemów związanych z zagospodarowaniem przestrzennym

1. Słaby stan techniczny nawierzchni dróg.
2. Zły stan komunikacyjny miasta (brak obwodnicy zewnętrznej).
3. Połączenie na terenie miasta ruchu tranzytowego z lokalnym.
4. Niezmodernizowana oczyszczalnia ścieków wraz z przestarzałym procesem oczyszczania ścieków.
5. Niski stopień uzbrojenia miasta w sieć gazową.
6. Niewystarczający stopień skanalizowania miasta (kanalizacja ściekowa i deszczowa).
7. Zanieczyszczenie powietrza spowodowane głównie niską emisją.
8. Zanieczyszczenie wód powierzchniowych.
9. Brak kompleksowych rozwiązań w zakresie oczyszczania ścieków.
10. Obecne na terenie miasta nieekologiczne systemy grzewcze.

III. SFERA GOSPODARCZA

3.1. Przedsiębiorczość

Rozwojowi gospodarki w powiecie tomaszowskim sprzyjają: położenie geograficzne, zasoby naturalne, walory przyrodnicze oraz duża ilość terenów przystosowanych do rozwijania różnych typów działalności handlowej, przemysłowej i transportu. Położony w centrum kraju powiat jest regionem, przez który przebiegają ważne szlaki komunikacyjne, dające bardzo dobre połączenie z Warszawą, Katowicami, Łodzią, Radomiem i Lublinem.

Miasto stanowi centrum usługowo-administracyjne dla obszaru całego powiatu tomaszowskiego, ponieważ posiada pełną infrastrukturę obsługi mieszkańców. Mieszczą się tu instytucje tj. urzędy administracji rządowej, samorządowej, szkoły, poczty, hotele, banki, związki organizacji społecznych, kluby sportowe, drobny przemysł i punkty usługowe.

Tomaszów Mazowiecki pełni również zadania ośrodka gospodarczego i kulturalnego. Z faktem, iż miasto pełni wskazane powyżej funkcje, wiąże się usytuowanie w nim siedzib urzędów administracji publicznej, zarówno państwowej, jak i samorządowej, placówek naukowo-oświatowych oraz placówek związanych z sektorem gospodarczym. W Tomaszowie Mazowieckim zlokalizowane są między innymi: Urząd Miejski, Starostwo Powiatowe, Urząd Gminy, Urząd Skarbowy, Oddziały ZUS i KRUS, Urząd Stanu Cywilnego, Powiatowy Urząd Pracy, Powiatowa Stacja Sanitarno-Epidemiologiczna, Agencja Restrukturyzacji i Modernizacji Rolnictwa, Powiatowy Inspektorat Weterynarii. Ponadto w mieście mają swoją siedzibę jednostki organizacyjno-prawne pełniące bardzo ważną funkcję zapewnienia bezpieczeństwa mieszkańcom miasta i okolic. Wśród nich można wymienić: Powiatową Komendę Policji, Powiatową Komendę Straży Pożarnej, Straż Miejską, Szpital Powiatowy, Pogotowie Wodno-Kanalizacyjne, Pogotowie Energetyczne, Pogotowie Gazowe. Sąd Rejonowy i Prokuratura Rejonowa reprezentują w mieście wymiar sprawiedliwości.

W strefie kulturalnej Tomaszowa Mazowieckiego działają takie instytucje jak: Miejski Ośrodek Kultury, Ośrodek Kultury „Tkacz”, Dzielnicowy Ośrodek Kultury, Młodzieżowy Dom Kultury, Miejska Biblioteka Publiczna, Muzeum oraz Skansen Rzeki Pilicy. Wśród placówek oświatowych można wymienić: Szkoły Ponadpodstawowe, Szkoły Podstawowe (SP nr 1, SP nr 7, SP nr 12, SP nr 13, SP nr 14), Gimnazja (nr 2, nr 3, nr 6, nr 7), Zespół Szkół Gimnazjalnych - Gimnazjum nr 1 i Gimnazjum dla Dorosłych, Zespół Szkół nr 4 (Szkoła Podstawowa nr 10, Gimnazjum nr 4), Zespół Szkół nr 8 (Szkoła Podstawowa nr 6 i Gimnazjum nr 8), a także filię UŁ i ośrodek zamiejscowy Politechniki Radomskiej.

Korzystne położenie w centrum kraju, łatwe połączenie z dużymi ośrodkami miejskimi, występowanie złóż surowców mineralnych, to główne elementy sprzyjające inwestowaniu również w inne (obok turystyki) dziedziny gospodarki, jak: przemysł spożywczy, produkcja materiałów budowlanych, a zwłaszcza ceramiki, centra dystrybucji i tranzytu towarów. Stąd duże i stale rosnące zainteresowanie inwestorów terenami w Tomaszowie i w powiecie w rejonach głównych szlaków komunikacyjnych.

W trakcie procesu transformacji gospodarki przekształceniom własnościowym poddano prawie wszystkie przedsiębiorstwa państwowe działające na terenie miasta, a zmiany gospodarcze przebiegają przy znacznym udziale kapitału zagranicznego. Biorąc pod uwagę działające na miejscowym rynku firmy, w ostatnich latach znacznym zmianom uległa struktura własności i zatrudnienia.

Miasto stwarza możliwości wszelkich przedsięwzięć gospodarczych w oparciu o lokalny potencjał wytwórczy. Oferuje przy tym liczne obiekty do adaptacji oraz

w większości uzbrojone tereny, które mogą być wykorzystane na infrastrukturę turystyczną, usługowo-handlową lub przemysłową. Ewentualnym inwestorom miasto stwarza szereg warunków ułatwiających przyszłą działalność gospodarczą oraz gwarantuje pełne poparcie przy wszelkich działaniach administracyjnych, niezbędnych w całym procesie inwestycyjnym.

W Tomaszowie Mazowieckim dominują podmioty zaliczone do sekcji G Polskiej Klasyfikacji Działalności, czyli podmioty związane z handlem detalicznym i hurtowym oraz usługami w zakresie napraw pojazdów, motocykli i artykułów użytku osobistego i domowego. W obecnej chwili można wskazać kilka kierunków rozwoju lokalnej przedsiębiorczości. Są to:

- **Branża budowlana**
- **Branża transportowa**
- **Branża spożywcza**
- **Branża meblowa i wyposażenia wnętrz**
- **Przemysł lekki**
- **Producenci i eksporterzy sprzętu pływającego.**
- **Branża handlowa**
- **Automatyka przemysłowa i zaawansowane technologie**
- **Drukarnie i poligrafia.**

Największe znaczenie w sferze gospodarki mają małe i średnie przedsiębiorstwa, które zapewniają największy udział w zatrudnieniu i dochodach mieszkańców Tomaszowa Mazowieckiego.

3.2. Dominujące sektory gospodarcze w Tomaszowie Mazowieckim

W roku 2005 działalność gospodarczą w Tomaszowie Mazowieckim prowadziło 7 103 podmioty gospodarcze z czego ponad 97% stanowiły podmioty sektora prywatnego. Podmioty gospodarcze sektora publicznego stanowiły zdecydowaną mniejszość wśród ogólnej liczby podmiotów. Ich udział w latach 2003-2005 wyniósł nieco ponad 3%.

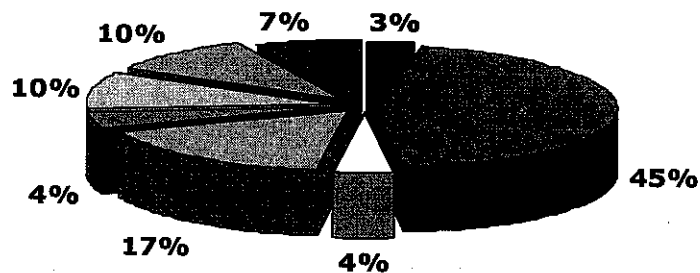
Tabela 2: Podmioty gospodarki narodowej zarejestrowane w rejestrze REGON wg sektorów własności w Tomaszowie Mazowieckim.

Rok	Ogółem	Sektor		Z ogółem			
		Sektor publiczny	Sektor prywatny	Spółki prawa handlowego	Spółki cywilne	Spółdzielnie	Zakłady osób fizycznych
2003	6891	225	6666	190	484	14	5817
2004	7000	209	6791	200	476	14	5927
2005	7103	210	6893	207	464	15	6022
2006	5484	189	5295	212	476	14	4363

Źródło: Dane Urzędu Statystycznego w Łodzi

Największą grupę wśród podmiotów gospodarczych w Tomaszowie Mazowieckim stanowią osoby fizyczne prowadzące działalność gospodarczą, a Miasto Tomaszów Mazowiecki odgrywa dominującą rolę w gospodarce całego Powiatu Tomaszowskiego, na terenie którego działało w 2006 roku 8 927 przedsiębiorstw.

Wykres 2: Podmioty gospodarki narodowej zarejestrowane w rejestrze REGON według wybranych sekcji w 2006 roku w Tomaszowie Mazowieckim.



■	rolnictwo, łowiectwo i leśnictwo
▣	handel i naprawy
□	pośrednictwo finansowe
▤	przemysł
▥	hotele i restauracje
▦	obsługa nieruchomości i firm
▧	budownictwo
▨	transport, gospodarka magazynowa i łączność

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Urzędu Statystycznego w Łodzi

Największą grupę stanowi sekcja handel i naprawy (45%). Do równie licznej grupy możemy zaliczyć także sekcję: przemysł (17%), budownictwo (10%) oraz rolnictwo, łowiectwo i leśnictwo (10%). Pozostałe sekcje nie przekraczają 7% ogółu podmiotów gospodarczych działających w Tomaszowie Mazowieckim.

3.3. Zatrudnienie w poszczególnych sektorach

Na terenie miasta Tomaszowa Mazowieckiego w 2006 roku zatrudnienie wyniosło 15 242 osoby, w tym 7 807 kobiet.

Poniższa tabela przedstawia tendencje zmian w zatrudnieniu w ostatnich latach.

Tabela 3: Stan zatrudnienia w Tomaszowie Mazowieckim w latach 2004-2006

Rok	ogółem	
	ogółem	W tym kobiety
2004	14 649	7 521
2005	14 680	7 764
2006	15 242	7 807

Źródło: Dane Urzędu Statystycznego w Łodzi

Z przedstawionych danych widać, że stan zatrudnienia w Tomaszowie Mazowieckim w ciągu ostatnich lat zachowuje tendencję wzrostową. Ponad 50% z ogółu zatrudnionych stanowią kobiety. Sektor publiczny cały czas odgrywa rolę wiodącą w gospodarce Tomaszowa Mazowieckiego. W roku 2005 nastąpił wzrost zatrudnienia w stosunku do roku 2004 o 31 stanowisk pracy, natomiast w roku 2006 wzrost o 562 stanowiska. W analizowanym okresie następowały niewielkie wahania wzrostu i spadku zatrudnienia w poszczególnych sektorach gospodarczych. Wahania gospodarcze zostały przedstawione w odniesieniu do powiatu tomaszowskiego.

Tabela 4: Stan zatrudnienia w Powiecie Tomaszowskim w latach 2004-2006

Rok	Ogółem	Rolnictwo, łowiectwo i leśnictwo	Przemysł i budownictwo	Usługi rynkowe	Usługi nierynkowe
2004	19396	171	8880	4765	5580
2005	19867	184	9505	4412	5766
2006	20415	137	9066	5486	5726

Źródło: Dane Urzędu Statystycznego w Łodzi

Wśród przedsiębiorstw i zakładów pracodawców działających na terenie Tomaszowa Mazowieckiego i okolic, jako głównych pracodawców (zatrudniających ponad 50 osób) należy wymienić:

- Frito Lay Poland
- ZUS
- Szpital Rejonowy w Tomaszowie Mazowieckim
- Ceramika Paradyż Sp. z o.o.
- Jednostka wojskowa
- TZD „ROLDROB” S.A.
- FM Mazovia
- Polytec Interior Polska
- Formaplan Polska Sp. z o.o.
- Chipita Poland Sp. z o.o.
- ZTW „Mazovia” S.A.
- ZPW „Tomtex” S.A.
- Paradyż Sp. z o.o.
- Galli Poland Sp. z o.o.
- TKSM „Biała Góra” SP. z o.o.
- Firma „Joka” sp.j.
- Miejski Zakład Komunikacyjny
- Maltom sp.j.
- Przedsiębiorstwo Komunikacji Samochodowej Sp. z o.o.

- Tomaszowska Fabryka Filców Technicznych
- Fabryka Dywanów „Weltom”
- Przedsiębiorstwo Budowlane „ARTOM” Sp. z o.o.
- ALTVATER SULO
- Firma „REMBOR” Sp. z o.o.
- Drukarnia „MOMAG”

Najwięcej ludzi z miasta i okolic znalazło zatrudnienie w firmie Frito Lay Poland, następnie w oddziale ZUS, Szpitalu Rejonowym, Ceramice Paradyż oraz Jednostce Wojskowej. Zestawienie listy największych pracodawców z ogólną liczbą zatrudnionych w Tomaszowie Mazowieckim i okolicach wskazuje, że w gospodarce dominują małe podmioty gospodarcze zatrudniające poniżej 50 osób.

3.4. Otoczenie biznesu

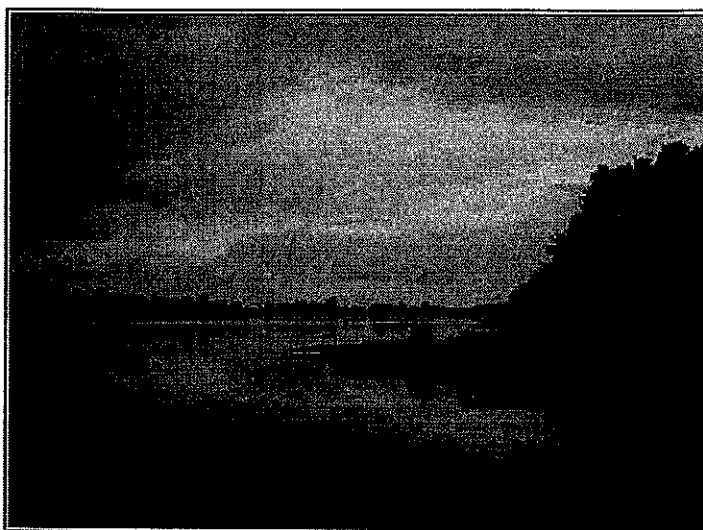
Ważnym elementem wpływającym na funkcjonowanie przedsiębiorstw oraz ich rozwój jest tzw. otoczenie biznesu. Do głównych instytucji z otoczenia biznesu zalicza się:

- banki,
- Fundusz Poręczeń Kredytowych,
- instytucje finansowe,
- organizacje/ośrodki wspierające rozwój przedsiębiorczości.

Dodatkowym czynnikiem, który ma wpływ na znaczny wzrost atrakcyjności inwestycyjnej Tomaszowa Mazowieckiego jest jego przynależność do Łódzkiej Specjalnej Strefy Ekonomicznej (SSE). Jest to wyodrębniona, niezamieszкана część terytorium Rzeczypospolitej Polskiej, w obrębie której działalność gospodarcza może być prowadzona na specjalnych, preferencyjnych zasadach, określonych w Ustawie o SSE i innych aktach prawnych, w szczególności w Rozporządzeniu Rady Ministrów o Łódzkiej Specjalnej Strefie Ekonomicznej. Aktualnie miasto ubiega się o ustanowienie strefy, dodatkowo na nowych terenach inwestycyjnych między ul. Zawadzka, a drogą krajową K 8.

3.5. Turystyka

Tomaszów Mazowiecki, jak również jego okolice posiadają bardzo bogaty wachlarz usług i oferty turystycznej. Miasto usytuowane jest nad Pilicą, Wolbórką, Lubochenką, Czarną i Piasecznicą, w pobliżu Zalewu Sulejowskiego. Stwarza to dogodne warunki dla rozwoju różnego rodzaju sportów wodnych, takich jak kajakarstwo, żeglarstwo czy windsurfing. Na samym akwenie



obowiązuje strefa ciszy, co oznacza że panuje tam zakaz poruszania się jednostkami z silnikiem spalinowym. Stanowi to dodatkowy atut dla turystów poszukujących spokojnego wypoczynku i ciszy. Dodatkowym walorem dla rozwoju turystyczno – rekreacyjnych funkcji miasta jest zasobność Zalewu Sulejowskiego w liczne gatunki ryb, takie jak: leszcz, płóć, karp, sandacz, okoń, szczupak. Zbiornik zasłynął jako najlepsze łowisko sandaczowe w Polsce, a także jako najlepsze miejsce do nauki posługiwania się echosondą. Wokół zbiornika występują liczne przystanie wodne, istnieje możliwość wypożyczenia sprzętu pływającego. Funkcjonują tu również szkoły żeglarskie i windsurfingu. Liczne ośrodki wypoczynkowe dysponują miejscami noclegowymi o zróżnicowanym standardzie. Równie dużą atrakcją turystyczną jest znajdujący się 12 km od Tomaszowa Ośrodek Hodowli Żubrów. Jest to jedyna tego typu placówka w centralnej Polsce, a także rezerwat przyrody nieożywionej Niebieskie Źródła. Wartość turystyczną miasta podnosi również fakt, iż jest ono usytuowane na skraju Puszczy Spalskiej i w pobliżu Sulejowskiego Parku Krajobrazowego. Na terenie miasta warte zobaczenia są liczne zabytki oraz Skansen Rzeki Pilicy.

Jednak aby miasto mogło w pełni wykorzystywać swoje walory przyrodnicze i historyczne, przyciągnąć turystów i uczynić z turystyki znaczącą gałąź gospodarki miasta, należy zadbać o infrastrukturę turystyczno – rekreacyjną. Baza noclegowa w Tomaszowie Mazowieckim i najbliższej okolicy miasta obejmuje:

- 1 hotel cztero gwiazdkowy wraz z rezydencją
- 1 hotel trzy gwiazdkowy (remont kapitalny w 2005 roku)
- 2 hotele dwu gwiazdkowe

- 1 hotel jedno gwiazdkowy
- 4 ośrodki szkoleniowo – wypoczynkowe
- 4 pensjonaty
- 1 ośrodek wypoczynkowy

W roku 2006 miasto dysponowało 347 miejscami noclegowymi. Baza ta wspierana jest także przez liczne ośrodki wypoczynkowe, hotele, kempingi, schroniska oraz gospodarstwa agroturystyczne znajdujące się na terenie całego Powiatu Tomaszowskiego. Wzrasta również liczba turystów odwiedzających Tomaszów. W roku 2006 na terenie Tomaszowa Mazowieckiego udzielono 41 514 noclegów, z czego 2 221 turystom zagranicznym. Korzystnie na rozwój turystyki w Tomaszowie Mazowieckim wpływa również jego dostępność komunikacyjna.

Rozwój turystyki jako znaczącej gałęzi gospodarki wspiera również realizowany na terenie miasta projekt szkoleniowo–doradczy „Turystyka – wspólna sprawa”. W ramach projektu, na terenie województwa łódzkiego powstało sześć grup partnerskich realizujących swoje pomysły na ciekawe produkty turystyczne. W ramach projektu powstała także Tomaszowska Grupa Partnerska, której członkami są przedstawiciele Urzędu Miasta w Tomaszowie Mazowieckim. Dbają oni, by w oparciu o projekt „Turystyka – wspólna sprawa” poszerzać ofertę turystyczną. Działania te mają na celu zapewnienie przyjeżdżającym do miasta turystom kompleksową ofertę wypoczynku. W ramach prac Tomaszowskiej Grupy Partnerskiej Urząd Miejski w Tomaszowie Mazowieckim wspiera lokalnych przedsiębiorców z sektora turystycznego, udostępnia swoje obiekty na potrzeby szkoleń w ramach projektu oraz uczestniczy w pracach nad przygotowaniem kompleksowego produktu turystycznego. Urząd Miejski jest również organizatorem licznych warsztatów, podczas których członkowie Tomaszowskiej Grupy Partnerskiej omawiają problemy związane z rozwojem turystyki w regionie. Działaniem samorządu jest także promocja grupy na różnego rodzaju imprezach i targach, a także udzielanie informacji na temat możliwości finansowania produktu turystycznego ze środków samorządowych. Grupa tomaszowska tworzy swój produkt turystyczny w oparciu o rzekę Pilicę. Jej silnie meandrujące koryto tworzy wiele malowniczych wysp, rozlewisk i zakoli. Dodatkowo jest to jedna z najszybszych nizinnych rzek Europy, co sprawia, że idealnie nadaje się do organizowania spływów kajakowych. Równie istotnymi elementami tworzonego produktu są również atrakcje turystyczne położone w niedużej odległości od rzeki, m.in.:

- Skansen Rzeki Pilicy

Jest to pierwsze w Polsce muzeum na wolnym powietrzu poświęcone rzece. Od 19 kwietnia 2005 roku funkcjonuje jako samorządowa instytucja kultury, podlegająca bezpośrednio Urzędowi Miasta w Tomaszowie Mazowieckim. Zbiory muzeum gromadzone są obecnie w pięciu działach. Główna ekspozycja zatytułowana jest „Młynarstwo wodne w dorzeczu Pilicy”. Istnieje także ekspozycja poświęcona tradycjom młynarstwa wodnego w dorzeczu Pilicy.



Szczególną atrakcją stanowią makiety młynów wodnych oraz mostów, a także ruchome modele młynów różnego typu. Zostało tu także zgromadzonych ponad 30 kamieni młyńskich pochodzących z nieistniejących już młynów z dorzecza Pilicy. W dziale „Wojenne trofea Pilicy” zgromadzone zostały pilickie militaria. Prezentowane w nim eksponaty w większości zostały wydobyte z rzeki, a pozostała część pochodzi z terenów nadpilickich, znajduje się tu m.in. unikatowy na skalę światową, w pełni odrestaurowany pojazd niemiecki „Lufcik”. Ponadto w Skansenie Rzeki Pilicy gromadzone są eksponaty związane z tradycjami wioślarskimi i sztuknictwem ludowym na tej rzece. W tomaszowskim Skansenie odtwarzane są również wydarzenia, które miały miejsce nad Pilicą. Dotychczas odbyły się tu między innymi takie inscenizacje jak: „Pojmanie pilickich szmuglerów”, „Potyczka na Linii Pilicy”, „Obrona Niebieskich Źródeł”, „Forsowanie Linii Pilicy – styczeń 1945” oraz „Pilickie Verdun. Potyczka pod Inowłodzem – styczeń 1915”.

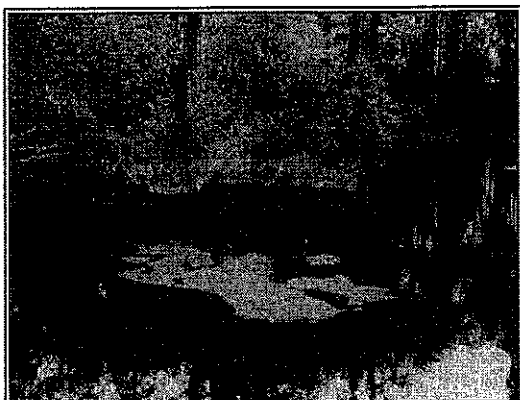
- Rezerwat Żubrów w Książu

Obecnie ośrodek zajmuje pow. 56 ha. Leży w strefie ochronnej Spalskiego Parku Krajobrazowego. Liczebność stada hodowlanego utrzymywana jest na poziomie 19 sztuk. Ponadto w Smardzewicach znajduje się obiekt pokazowy z rodziną żubrów na ogólnodostępnym wybiegu oraz sala prelekcyjna.

- Niebieskie Źródła

Jest to rezerwat położony w dolinie Pilicy, na prawym brzegu rzeki, w południowo-wschodniej części miasta Tomaszowa Mazowieckiego. Błękitno - zielona barwa wody w basenach źródłiskowych jest efektem działań rozproszonego światła słonecznego. Zmiana odcieni barwy wody uzależniona jest od stanu pogody, stopnia nasłonecznienia bądź zachmurzenia. Dodatkowo uroku wywierzytku nadają pulsujące gejzery z piasku

podrzucanego przez źródlaną wodę. Rezerwat obejmuje obszar ok. 29 ha. i jest ostoją ok. 75 gatunków ptaków.



- Poniemieckie schrony w Konewce

Jest to trasa turystyczna, która w 2006 roku nagrodzona została przez Polską Organizację Turystyczną za najlepszy produkt turystyczny roku.

W ramach projektu „Turystyka – wspólna sprawa” przedsiębiorcy oraz przedstawiciele jednostek samorządu terytorialnego biorą udział w cyklu szkoleń mających pomóc w tworzeniu produktu turystycznego na najwyższym poziomie.

3.6. Identyfikacja problemów w sferze gospodarki

Na podstawie przeprowadzonej analizy sytuacji gospodarczej dokonano identyfikacji istniejących problemów:

1. Potrzeba rozbudowy infrastruktury drogowej dla nowych terenów inwestycyjnych
2. Brak zewnętrznej i wewnętrznej obwodnicy miasta
3. Niska innowacyjność i niedostateczny rozwój sektorów zaawansowanych technologii
4. Przewaga przedsiębiorstw handlowych świadczących tradycyjne usługi
5. Dominacja małych firm
6. Zbyt mała promocja atutów gospodarczych Tomaszowa Mazowieckiego
7. Potrzeba uruchomienia Centrum Wspierania Przedsiębiorczości (inkubator, ośrodek informacji i doradztwa itp.)
8. Silna dominacja sektora handlu
9. Znaczny udział sektora usług nierynkowych w zatrudnieniu
10. Niepełne wykorzystanie potencjału turystycznego miasta
11. Brak kompleksowej oferty turystycznej

IV. SFERA SPOŁECZNA

4.1. Struktura demograficzna i społeczne trendy.

Sytuacja demograficzna Tomaszowa Mazowieckiego jest niekorzystna dla miasta ze względu na systematyczny spadek liczby ludności. Przyczyn tak niekorzystnego zjawiska upatrywać należy w utrzymującym się ujemnym przyroście naturalnym (- 193 osoby w 2006 roku), a także w stale rosnącym ujemnym saldzie migracji mieszkańców Tomaszowa Mazowieckiego.

Tabela 5: Spadek liczby ludności w Tomaszowie Mazowieckim

Rok	Ludność ogółem	Różnica
2003	67 372	-
2004	67 159	- 213
2005	66 859	- 300
2006	66 606	- 253
2007	66 232	- 374

Sytuacja demograficzna może mieć niekorzystny wpływ na rozwój miasta. Wiąże się to ze zmniejszonym popytem na dobra i usługi wytwarzane na terenie Tomaszowa Mazowieckiego, a także malejącym postępem w różnych dziedzinach życia, zwłaszcza w gospodarce i kulturze. W strukturze płciowej przeważają kobiety, które w roku 2006 stanowiły 53,07% ogółu tomaszowskiej społeczności. Współczynnik feminizacji wyniósł zaś 114.

Niepokojącym zjawiskiem odnotowanym na terenie miasta Tomaszowa jest również ujemny przyrost naturalny. Największą wartość ujemną uzyskał on w roku 2001 i wynosił - 247 osób. Nadal jednak wykazuje tendencję spadkową uzyskując w roku 2006 - 136 osób. Sytuacja ta spowodowana jest malejącym wskaźnikiem urodzeń wynikającym z osłabienia tendencji do tworzenia rodzin. Jest to konsekwencją zarówno panującej w kraju sytuacji ekonomicznej, jak i konkurencji na rynku pracy, co przy wysokim bezrobociu w Tomaszowie Mazowieckim może mieć duże znaczenie. Skutkować może to starzeniem się społeczeństwa, powstaniem regresywnej struktury oraz systematycznym obniżaniem tempa rozwoju demograficznego.

Tabela 6: Przyrost naturalny na terenie Tomaszowa Mazowieckiego.

Rok	Przyrost naturalny
2000	- 201
2001	- 247
2002	- 110
2003	- 200
2004	- 91
2005	- 193
2006	- 136
2007	- 131

Źródło: Bank Danych Regionalnych GUS, www.stat.gov.pl

Negatywne, wyżej wymienione zjawiska społeczne pogłębiane są także ujemnym saldem migracji. Wprawdzie w okresie analizy odnotowuje się wzrost napływu ludności, jednak saldo migracji pozostaje ujemne z tendencją rosnącą. Efektem nadmiernego odpływu ludności może być brak wykwalifikowanej siły roboczej. Powodów dla których ludność decyduje się opuścić miasto jest wiele. Są to m.in. brak pracy, możliwości dalszego kształcenia lub rozwoju zawodowego. Również otwarcie granic dało możliwość swobodnego przepływu osób i zlikwidowało liczne bariery w wyborze miejsca zamieszkania, czy podjęcia pracy.

Tabela 7: Ruch migracyjny na terenie Tomaszowa Mazowieckiego

Rok	Napływ				Odpływ				Saldo migracji
	Ogółem	z miast	ze wsi	z zagranicy	Ogółem	do miast	na wies	za granice	
2004	424	162	261	1	570	267	296	7	- 146
2005	502	164	338	9	637	289	348	11	- 135
2006	496	263	333	7	646	321	325	36	- 150
2007	502			11	770			16	- 273

Źródło: Urząd Statystyczny w Łodzi

Większość ludności przyjeżdża do Tomaszowa Mazowieckiego z obszarów wiejskich. Jest to tendencja rosnąca. Oznaczać to może, iż warunki i możliwości podjęcia pracy w Tomaszowie Mazowieckim są dla ludności wiejskiej atrakcyjne. Odplywająca ludność to w dużej mierze młodzi, wykształceni ludzie. Stanowi to dla miasta ryzyko zmniejszenia, bądź nawet braku dalszego potencjału rozwojowego. Dalsze utrzymywanie się tak wysokiego ujemnego salda migracji w połączeniu z niskim przyrostem naturalnym jest zdecydowanie niekorzystne dla rynku pracy. Konieczne staje się zatem wzmacnianie wizerunku Tomaszowa Mazowieckiego, jako miasta atrakcyjnego zarówno pod względem rynku pracy, jak i zamieszkania. Głównym kierunkiem migracji z Tomaszowa Mazowieckiego są wsie. Wynika to m.in. ze zmian w sposobie życia. Lepiej usytuowani mieszkańcy miast coraz częściej decydują się na przeprowadzkę na tereny podmiejskie.

W strukturze demograficznej Tomaszowa Mazowieckiego dominuje grupa osób w wieku produkcyjnym. Stanowi ona aż 64,5% (2007r.) ogółu mieszkańców Tomaszowa Mazowieckiego. Sytuacja ta stwarza duże zagrożenie bezrobociem wywołanym brakiem odpowiedniej liczby miejsc pracy.

Tabela 8: Ludność Tomaszowa Mazowieckiego w podziale wiekowym

Rok	Ogółem	W wieku		
		przedprodukcyjnym	produkcyjnym	poprodukcyjnym
2004	67 159	13 114	43 290	10 755
2005	66 859	12 727	43 315	10 817
2006	66 606	12 505	43 060	11 041
2007	66 232	12 220	42 714	11 298

Źródło: Urząd Statystyczny w Łodzi

Procesy demograficzne wyrażające się ujemnym wskaźnikiem przyrostu naturalnego, ruchu migracyjnego, a także przeważającą wśród mieszkańców grupą osób w wieku produkcyjnym stanowią zagrożenie dla rozwoju miasta i skutkować będą nowymi wymiarami potrzeb pochodnych wieku. Jednym z zagrożeń jest zmniejszanie zapotrzebowania na usługi oświaty podstawowej. Wynika to ze spadku liczby urodzeń i starzenia się społeczeństwa. Młodzież wchodząca w wiek produkcyjny wymagać będzie z kolei przyspieszenia rozwoju gospodarczego i tworzenia nowych, atrakcyjnych miejsc pracy. Niezaspokojenie tych potrzeb oznaczać będzie dla miasta utratę najbardziej wartościowych zasobów ludzkich.

4.2. Określenie grup społecznych wymagających wsparcia w ramach programu rewitalizacji.

Bezrobotni

Sytuacja na rynku pracy w Tomaszowie Mazowieckim nie jest korzystna, choć stopniowo ulega ona poprawie. Poważny problem stanowi bezrobocie, które odzwierciedla, pozostająca wciąż na wysokim poziomie wysoka stopa bezrobocia na terenie Powiatu Tomaszowskiego (16,2% w 2007 r.) Na terenie Miasta, podobnie jak w innych ośrodkach miejskich rośnie udział zatrudnienia w sektorze usług. Ustawiczny wzrost roli sektora usług w dużej mierze związany jest z rozwojem gospodarczym. Skutkiem tego jest zmniejszanie się roli sektora przemysłowego w ogólnej absorpcji zasobów pracy na rzecz sektora usług, który zaczyna odgrywać wiodącą rolę w rozwoju ekonomicznym Miasta i regionu. W Powiecie Tomaszowskim sektor ten zatrudnia 58,14% ogółu pracujących (usługi rynkowe 20,33%, usługi nierynkowe 37,81%). Oznacza to, że wzrastać będzie rola gałęzi gospodarki zaawansowanych technologicznie. W konsekwencji wzrastać będzie popyt na wykwalifikowaną siłę roboczą. Dlatego też coraz większe znaczenie będą miały kwalifikacje potencjalnych pracowników. Ważne zatem będzie wspomaganie ludności w nabywaniu pragmatycznych umiejętności dających im szansę na coraz bardziej wymagającym rynku pracy. Podniesienie jakości zasobów ludzkich może nastąpić m.in. poprzez kształcenie, szkolenie i aktywizację zawodową oraz przekwalifikowywanie dla potrzeb rynku pracy. W Tomaszowie Mazowieckim 58,76% osób jest zatrudnionych w sektorze prywatnym. Oznacza to, że wciąż duża grupa osób zatrudnionych jest w sektorze publicznym. Zatrudnienie znajdują oni głównie w placówkach oświatowych, wychowawczych, szpitalach lub policji. Są to miejsca pracy świadczące usługi bezpłatne. Nie kreują zatem nowych usług i produktów, a w konsekwencji nie przyczyniają się do wzrostu przedsiębiorczości i innowacyjności gospodarki.

Tabela 9: Bezrobocie w Tomaszowie Mazowieckim

Rok	Bezrobotni zarejestrowani w Tomaszowie Mazowieckim	
	Ogółem	Kobiety
2004	7779	3706
2005	6749	3326
2006	5871	2906
2007	4479	2239

Zródło: Powiatowy Urząd Pracy w Tomaszowie Mazowieckim

Na przestrzeni ostatnich czterech lat liczba osób bezrobotnych w Tomaszowie zmniejszyła się. Niekoniecznie musi to jednak oznaczać, że wszystkie te osoby znalazły zatrudnienie na terenie Tomaszowa Mazowieckiego. Duży, ujemny wskaźnik migracji oznaczać może, że duża część osób bezrobotnych wyjechała do innych miast w poszukiwaniu zatrudnienia. Wysoka stopa bezrobocia (16,2% w Powiecie Tomaszowskim w 2007 r.) niesie za sobą ryzyko spadku popytu, a także pogorszenia standardu życia mieszkańców, przymusowo pozostających bez pracy. W Tomaszowie Mazowieckim stanowi to duży problem, gdyż wielu bezrobotnych pozostaje bez prawa do zasiłku. Konsekwencją może być izolacja społeczna tych osób, a także ograniczenie lub zaniechanie ich udziału w życiu kulturalnym i politycznym.

Grupy zagrożone wykluczeniem społecznym w Tomaszowie Mazowieckim.

Wykluczenie społeczne oznacza sytuację uniemożliwiającą bądź utrudniającą jednostce lub grupie pełnienie ról społecznych, korzystanie z dóbr publicznych i infrastruktury społecznej, a także podjęcie pracy. Zjawisko wykluczenia społecznego związane jest z kilkoma nakładającymi się wymiarami marginalizacji. Dotyczy ono w szczególności osób i rodzin ubogich, charakteryzujących się brakiem kwalifikacji lub z jakichś względów mających utrudniony dostęp do powszechnych zasobów społecznych. Przyczyną tego może być niepełnosprawność lub uzależnienia. Na wykluczenie społeczne narażone są także osoby, które doświadczają przejawów dyskryminacji, bądź są ofiarami przemocy lub szantażu. Osobami szczególnie podatnymi na zjawisko wykluczenia społecznego są dzieci i młodzież ze środowisk zaniedbanych lub wychowujące się poza rodziną. Są to także kobiety samotnie wychowujące dzieci, a także bezrobotni, rodziny patologiczne, osoby o niskich kwalifikacjach, długotrwale bezrobotne i żyjące w trudnych warunkach mieszkaniowych. Z powodu barier architektonicznych i psychicznych na zjawisko wykluczenia społecznego narażone są także osoby niepełnosprawne i chronicznie chore, a także osoby starsze, samotne oraz opuszczający zakłady karne i imigranci.

W Tomaszowie Mazowieckim grupami społecznymi wymagającymi wsparcia ze względu na niebezpieczeństwo wykluczenia społecznego są:

- Bezrobotni

W Tomaszowie Mazowieckim liczba osób pozostających bez pracy kształtuje się na dość wysokim poziomie (4479 osób w 2007r.). Niepokojącym jest również duży odsetek (3318 osób w 2007 r.) bezrobotnych pozostających bez prawa do zasiłku.

- Niepełnosprawni

Wykluczenie społeczne tej grupy mieszkańców Tomaszowa Mazowieckiego wynika z faktu, iż osobom niepełnosprawnym (308 osób w 2007 r.) dużo trudniej jest podjąć pracę. Należy zatem dołożyć wszelkich starań, aby przywrócić aktywność zawodową tej grupie mieszkańców miasta. Wykluczenie społeczne wynika tu również z barier architektonicznych, które znacznie utrudniają osobom niepełnosprawnym poruszanie się po mieście.

- Kobiety

W roku 2007 współczynnik feminizacji wyniósł 114. Kobiety potrzebują większego wsparcia w ramach aktywizacji zawodowej wynikającego z większych niż u mężczyzn problemów ze znalezieniem pracy.

- Młodzież bezrobotna

Wykluczenie społeczne tej grupy mieszkańców Tomaszowa Mazowieckiego wynikać może z faktu, iż osobom młodym, dotkniętym bezrobociem coraz trudniej jest zdobyć niezbędne doświadczenie i kwalifikacje zawodowe. Pogłębiać to może problemy ze znalezieniem pracy

- Potrzebujące, ale nie uprawnione do pomocy społecznej osoby starsze w wieku poprodukcyjnym

Na terenie Tomaszowa Mazowieckiego działalność prowadzą instytucje i organizacje mające na celu pomoc najbardziej potrzebującym grupom społecznym, m.in.:

- Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej
- Towarzystwo Przyjaciół Dzieci Oddział Powiatowy
- Stowarzyszenie Rodzin Dzieci i Osób Niepełnosprawnych
- Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie
- Ośrodek Rehabilitacji Dzieci Niepełnosprawnych
- Środowiskowy Dom Samopomocy
- Warsztaty Terapii Zajęciowej przy fundacji „RAZEM”
- Zespół d/s Orzekania o Stopniu Niepełnosprawności
- Ośrodek Szkolno-Wychowawczy
- Grupy Integracyjne w Przedszkolach
- Domy Pomocy Społecznej
- Uniwersytet III Wieku
- Związek Kombatantów RP i Byłych Więźniów Politycznych

- Polski Związek Emerytów , Rencistów i Inwalidów
- Świetlica Środowiskowa ZHP
- Socjoterapeutyczna Świetlica Środowiskowa
- Niepubliczny Zakład Opieki Paliatywno-Hospicyjnej

4.3. Szkolnictwo

Edukacja urasta do rangi jednego z najważniejszych wyzwań przyszłości dla polskiego społeczeństwa. Ma ona podstawowe znaczenie dla rozwoju ekonomicznego. Jest również warunkiem uruchomienia czynników wzrostu i rozwoju ludzkiego. Współczesna gospodarka oparta jest w coraz większym stopniu na wiedzy, która sprzyja inwestycjom. Stały rozwój technologii informatycznych, postępujący proces globalizacji a także stały przepływ zasobów ludzkich w obrębie UE powodują, że jedynie osoby wykształcone, posiadające wysokie kwalifikacje będą stanowiły o rozwoju gospodarki poszczególnych miast.

Na terenie Tomaszowa Mazowieckiego funkcjonuje:

- 1 żłobek

Żłobek oferuje 50 miejsc dzieciom w wieku od 4 miesięcy.

- 14 przedszkoli

Przedszkola łącznie posiadają 63 oddziały. W roku szkolnym 2006/2007 uczęszczało do nich 1 472 dzieci.

- 7 szkół podstawowych

Szkoły posiadają 167 oddziałów. Kadre pedagogiczną tworzy 308 nauczycieli. W szkołach tych w roku 2006 kształciło się 4 154 uczniów.

- 7 gimnazjów

Szkoły posiadają 95 oddziałów. Dysponują 119 pomieszczeniami szkolnymi. Kadre pedagogiczną tworzy 255 nauczycieli. W roku 2006 kształciło się w nich łącznie 2 553 uczniów.

- 1 gimnazjum dla dorosłych
- 1 gimnazjum niepubliczne
- 1 szkoła zasadnicza zawodowa

Szkoła posiada 4 oddziały. W roku 2006 kształciło się w niej 25 uczniów.

- 3 licea ogólnokształcące
- 5 szkół ponadgimnazjalnych
- 1 specjalny ośrodek szkolno-wychowawczy

Szkoły mieszczą się w budynkach murowanych, z wyjątkiem 2 przedszkoli znajdujących się w budynkach o konstrukcji szkieletowej. We wszystkich szkołach funkcjonują świetlice szkolne, stołówki i opieka pielęgniarska w ramach medycyny szkolnej. Zapewniona jest również pomoc psychologiczno – pedagogiczna w oparciu o pedagogów szkolnych. We wszystkich szkołach uczniowie mają do dyspozycji pracownie internetowe, a w 9 z nich funkcjonują internetowe centra informacji multimedialnej w bibliotekach szkolnych. Szkoły dysponują 25 obiektami sportowymi na które składa się 11 boisk, 13 hal i 1 pływalnia.

W Tomaszowie Mazowieckim działa filia Uniwersytetu Łódzkiego. Prowadzi ona studia na kierunkach administracja, ekonomia, zarządzanie i marketing, informatyka, turystyka i rekreacja. W ciągu ostatnich trzech lat liczba studentów zmalała o 17,42% (w roku 2006 studiowało tu 1432 studentów). W mieście prowadzone są także zajęcia w ramach Wydziału Transportu Politechniki Radomskiej.

W Tomaszowie Mazowieckim bardzo istotne jest dostosowanie edukacji do potrzeb rynku. Coraz silniejszy staje się tu sektor usług rynkowych. Maleje natomiast znaczenie sektora przemysłowego i rolniczego. Oznacza to, że w mieście potrzebna będzie wysoko wyspecjalizowana kadra mogąca pobudzić rozwój sektora prywatnego. Dostosowanie struktur i treści kształcenia do bieżących i przyszłych potrzeb gospodarki, a także procesów demograficznych pomoże ograniczyć problemy ze znalezieniem pracy oraz widoczny na terenie Tomaszowa Mazowieckiego odpływ młodzieży do innych miast w celu podjęcia nauki.

4.4. Pomoc społeczna.

Na terenie Tomaszowa Mazowieckiego funkcjonuje Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej.

Najbardziej potrzebującym mieszkańcom miasta udzielana jest pomoc w zakresie:

- wsparcia finansowego
- poradnictwa prawnego i psychologicznego
- pracy socjalnej
- pomocy rzeczowej
- pomocy usługowej (usługi opiekuńcze i specjalistyczne usługi opiekuńcze dla osób z zaburzeniami psychicznymi).

Pomoc pracowników socjalnych świadczona jest dla:

- osób bezrobotnych (ok. 573 rodziny)
- rodzin wielodzietnych i niewydołnych wychowawczo (ok.406 rodzin)
- dla rodzin z problemem uzależnienia i bezdomności (ok.278 rodzin)
- dla osób niepełnosprawnych (ok.250 rodzin)
- dla osób starszych z długotrwałą chorobą i wymagających opieki ze strony drugiej osoby (ok.210 rodzin)
- dla rodzin z problemem przemocy (ok.60 rodzin)

Liczba osób, którym Ośrodek przyznał decyzją świadczenie na koniec 2006r. wynosiła 4.232. Liczba środowisk, którym udzielana jest pomoc waha się od 1000 do 1800 miesięcznie. Na terenie Tomaszowa Maz. istnieje noclegownia prowadzona przez Towarzystwo Pomocy im. Św. Brata Alberta. Schronienie może tu uzyskać ok. 50 bezdomnych, średnio ok. 20 bezdomnych to klienci Ośrodka.

Wśród organizacji zajmujących się szeroko rozumianą pomocą społeczną wymienić można m.in. Stowarzyszenie Dobroczynne „Lokalny Fundusz Roku 2000”, Stowarzyszenie Rodzin Dzieci i Osób Niepełnosprawnych, Abstynenckie Stowarzyszenie Klubu Wzajemnej Pomocy „ALA”, Stowarzyszenie Abstynenckie „AZYL”, Towarzystwo Przyjaciół Dzieci, tomaszowski oddział PCK.

4.5. Służba zdrowia

Bardzo istotnym zagadnieniem w rozwoju miasta i poprawy jakości życia jego mieszkańców jest ochrona zdrowia. Miasto powinno dążyć do rozwiązywania problemów w zakresie zdrowia, poprawy istniejącej sytuacji oraz oceny potrzeb zdrowotnych danej populacji. Pomoc mieszkańcom w zakresie ochrony zdrowia miasto powinno dostosować m.in. do zachodzących w nim zmian demograficznych. Sytuacja Tomaszowa Mazowieckiego w tym względzie nie jest korzystna. Zachodzące tu procesy demograficzne niosą za sobą ryzyko starzenia się społeczeństwa. Oznacza to, że stopniowo zwiększać się będzie liczba ludności wymagającej specjalistycznej, intensywnej i długotrwałej opieki medycznej. Sytuacja ta wymagać będzie zatem odpowiedniej liczby personelu medycznego, jak również zwiększonej liczby miejsc w szpitalach. Na terenie Tomaszowa Mazowieckiego funkcjonuje Szpital Rejonowy SP ZOZ. Obecnie dysponuje on 469 łózkami dla chorych, którzy przyjmowani są w 15 oddziałach i pododdziałach, są to:

- Szpitalny Oddział Ratunkowy

- Oddział Wewnętrzny
- Oddział Ginekologiczno – Położniczy
- Oddział Dziecięcy
- Oddział Laryngologiczny
- Pododdział Urologiczny
- Oddział Neurologiczno-Udarowy
- Oddział Chirurgiczny
- Oddział Zakaźny
- Oddział Ortopedyczno-Urazowy
- Oddział Rehabilitacji
- Oddział Intensywnej Opieki
- Oddział Psychiatryczny
- Oddział Noworodków
- Zakład Pielęgnacyjno-Opiekuńczy

A także 18 poradni, m.in.:

- Medycyna pracy
- Odwykowa
- Kardiologiczna
- Psychologiczna
- Zdrowia psychicznego
- Rehabilitacyjna

Na koniec 2006 roku na terenie Tomaszowa Mazowieckiego w służbie zdrowia zatrudnionych było łącznie 755 osób, w tym 93 lekarzy, 363 pielęgniarki i położne.

Potrzebę ochrony zdrowia mieszkańców potęguje także fakt istnienia dużego bezrobocia w Tomaszowie Mazowieckim, które również ma bardzo duży wpływ na zdrowie, zarówno psychiczne, jak i fizyczne. Wynika to z faktu, iż ludzie posiadający problemy społeczne, bądź ekonomiczne są, co najmniej dwukrotnie bardziej narażeni na zachorowanie lub przedwczesną śmierć. Dlatego też w przewyciężeniu tych problemów niebagatelny wpływ ma wysiłek władz miasta podejmowany w ramach promocji i polepszania stanu zdrowia mieszkańców. Obecnie w zakresie ochrony zdrowia potrzeby mieszkańców Tomaszowa Mazowieckiego zabezpieczane są przez w/w szpital, ambulatorium z Izba Chorych – Publiczny Zakład Opieki Zdrowotnej Jednostki Wojskowej, Domy Pomocy Społecznej Nr 1 i 2, Ośrodek Rehabilitacji Dzieci Niepełnosprawnych oraz 12 placówek NZOZ, w tym:

- Mirmed
- Medica
- Multimed
- Med – Kom
- Zdrowie
- Almed
- Tom – Med.
- Promyk
- Centrum zdrowia
- Ka – Med.
- Biamed
- Toma

4.6. Bezpieczeństwo publiczne

Poczucie bezpieczeństwa jest czynnikiem w kluczowy sposób wpływającym na jakość życia w mieście, a także funkcjonowanie społeczności lokalnych i rozwój społeczno – ekonomiczny miast. W ostatnich latach w Polsce obserwuje się ok. 10% wzrost przestępczości. Stymulowane są one zarówno przez tradycyjne, jak i nowe czynniki kryminogenne, takie jak patologie społeczne, bezrobocie, ale także otwarcie granic, które dało możliwość swobodnego przepływu ludzi.

Na terenie miasta i gminy Tomaszów Mazowiecki w roku 2006 stwierdzono łącznie 2796 przestępstw. W tym samym roku wykryto 1736 przestępstw, z czego 148 popełnili nieletni. W ostatnich latach na terenie Tomaszowa Mazowieckiego zauważyć można ograniczenie liczby kradzieży z włamaniem (w latach 2004-2006 spadek o 47,22%), napadów rozbójniczych (spadek o 35,94%), a także przestępstw narkotykowych (spadek o 18,75%). Nieznacznie wzrosła liczba kradzieży (5,21%), oszustw i fałszerstw (1,22%), trzykrotnie wzrosła liczba zabójstw, zaś liczba odnotowanych bójek i pobić pozostała bez zmian (38 odnotowanych przypadków). W roku 2007 odnotowano ponowny spadek liczby zabójstw, bójek i pobić, a także rozbojów. Zdecydowanie mniej było kradzieży i włamań. Nieznacznie więcej było przestępstw związanych z narkomanią.

Tabela 10: Liczba przestępstw odnotowanych na terenie Tomaszowa Mazowieckiego

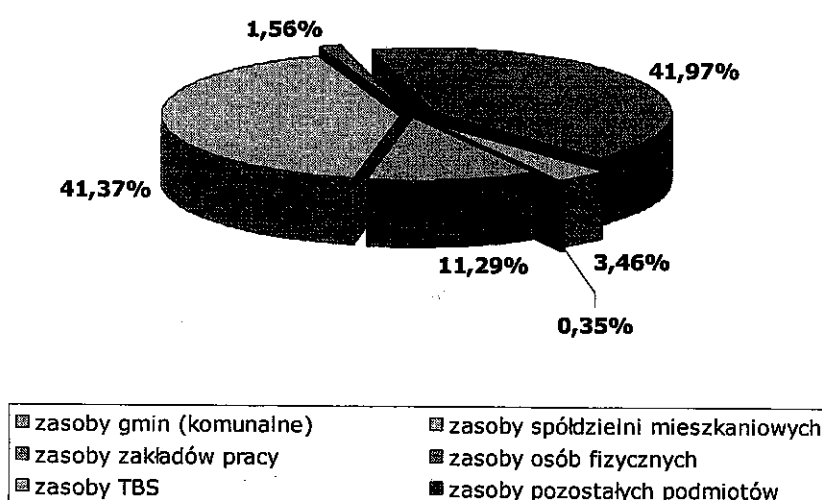
	Zabójstwa	Bojki i pobicia	Związane z narkomania	Rozboje	Kradzieże i włamania
2004	0	38	32	64	960
2005	3	49	26	77	888
2006	3	38	26	41	1 011
2007	1	26	33	33	728

Bezpieczeństwo publiczne ma także bardzo duże znaczenie dla rozwoju turystyki w danym regionie. Wybierając miejsce podróży turyści coraz częściej biorą pod uwagę nie tylko jakość i wygodę, ale także bezpieczeństwo. Dlatego też dla Tomaszowa Mazowieckiego, jako miasta atrakcyjnego turystycznie, ważne jest zapewnienie bezpieczeństwa zarówno mieszkańcom, jak i przyjeżdżającym tu turystom. Poczucie bezpieczeństwa jest także istotne z punktu widzenia inwestorów, którzy przy podejmowaniu decyzji o miejscu lokalizacji inwestycji, zwracają także uwagę na bezpieczeństwo publiczne.

4.7. Mieszkalnictwo

W Tomaszowie Mazowieckim łączna powierzchnia użytkowa mieszkań wynosi 1 500 500m² (dane za rok 2006), na zasoby mieszkaniowe składa się 25 915 mieszkań. Średnia powierzchnia jednego mieszkania wynosi 57,9 m².

Wykres 3: Zasoby mieszkaniowe Tomaszowa Mazowieckiego w 2006 roku.



Źródło: Opracowanie własne na podstawie Banku Danych Regionalnych GUS, www.stat.gov.pl

4.7.1. Większościowi zarządcy budynków wielorodzinnych

W zarządzie SM Nasza Chata znajduje się 469 lokali mieszkalnych o łącznej powierzchni 23 785 m², 11 lokali użytkowych o łącznej powierzchni 474 m². Łącznie własność SM Nasza Chata stanowi 14 budynków.

W zarządzie SM Grota znajduje się 1516 lokali mieszkalnych o łącznej powierzchni 72.849 m² w 47 budynkach mieszkalnych. W zarządzie Groty znajduje się także 15 garaży.

SM Przodownik posiada 200 budynków mieszkalnych na które składa się 9 019 mieszkań, 20 domów jednorodzinnych składających się z 48 mieszkań, 8 budynków użytkowych na które składa się 501 lokali użytkowych.

TBS posiada 406 budynków o łącznej liczbie mieszkań 3548. Przeciętna liczba izb znajdujących się w posiadaniu TBS to 2,5. Łącznie w mieszkaniach należących do TBS zamieszkuje 9216 osób.

Pozostałą substancję mieszkaniową istniejącą na terenie miasta stanowi własność wspólnot i domy prywatne.

4.7.2. Dodatki mieszkaniowe

Według danych regionalnych GUS w roku 2006 w Tomaszowie Mazowieckim wypłacono 21 040 dodatków mieszkaniowych na łączną kwotę 2 405 780 zł. W tym:

- W zasobie gminnym - 9 437 dodatków o łącznej kwocie 1 222 464zł.
- W zasobie spółdzielczym - 8 481 dodatków o łącznej kwocie 894 427 zł.
- W zasobie wspólnot mieszkaniowych - 185 dodatków o łącznej kwocie 25 750 zł.
- W zasobie prywatnym - 2 361 dodatków o łącznej kwocie 187 399 zł.
- W zasobie TBS - 258 dodatków o łącznej kwocie 39 475 zł.
- W zasobie innym - 318 dodatków o łącznej kwocie 36 265 zł.

4.8. Identyfikacja problemów:

- 1. Wysoka stopa bezrobocia**
- 2. Duża liczba rejestrowanych przestępstw**
- 3. Duże, ujemne saldo migracji**
- 4. Pogłębiający się ujemny przyrost naturalny**

V. ANALIZA POTENCJAŁU TOMASZOWA MAZOWIECKIEGO (ANALIZA SWOT)

Dzięki analizie danych statystycznych oraz wszystkich uwarunkowań zewnętrznych i wewnętrznych, w których funkcjonuje Tomaszów Mazowiecki można zidentyfikować jego mocne i słabe strony, a także szanse rozwojowe i zagrożenia dla miasta.

Mocne strony:

1. Bogata przeszłość historyczna miasta
2. Duża liczba obiektów zabytkowych znajdujących się na terenie miasta
3. Położenie geograficzno-ekonomiczne miasta
4. Bogata i różnorodna rzeźba terenu
5. Walory przyrodniczo-krajobrazowe, wysoki udział terenów cennych przyrodniczo oraz turystycznie
6. Zalew Sulejowski i rzeka Pilica oraz okoliczne lasy, jako miejsca o znaczeniu rekreacyjnym
7. Bogate zasoby wodne miasta (rzeki i zbiorniki wodne)
8. Dobrze wykształcona sieć handlowo-usługowa
10. Relatywnie duża aktywność gospodarcza mieszkańców z dominacją sektora prywatnego
11. Lokalny ośrodek gospodarczy
13. Dobrze rozwinięta baza sportowa miasta jako podstawa do działalności sportowej.
14. Położenie miasta na ważnym szlaku komunikacyjnym, co nadaje miastu ponadlokalny charakter
15. Centrum administracyjne – siedziba powiatu
16. Dogodne położenie w pobliżu Warszawy i Łodzi
17. Dobrze rozwinięta sieć szkół na poziomie podstawowym i gimnazjalnym

Słabe strony

1. Średni stopień skanalizowania miasta
2. Brak środków finansowych na utrzymanie i odnawianie istniejących budynków o dużej wartości historycznej, a znajdujących się w centrum miasta
3. Zbyt mała ilość działań promujących miasto
4. Zły układ komunikacyjny miasta, brak obwodnic, duża uciążliwość ruchu tranzytowego

5. Duże natężenie ruchu drogowego wynikające z nałożenia się na siebie w śródmieściu ruchu lokalnego i tranzytowego
6. Zły stan techniczny nawierzchni dróg
7. Zanieczyszczenie wód powierzchniowych,
8. Nadmierny hałas w centrum miasta
9. Słabo rozwinięta baza noclegowa i gastronomiczna w mieście
10. Utrudniony dostęp do szkolnictwa wyższego
11. Oczyszczalnia ścieków wymagająca poważnej modernizacji
12. Wysoka stopa bezrobocia
13. Niewielkie perspektywy zawodowe dla młodych, dobrze wykształconych mieszkańców miasta

Szanse rozwojowe

1. Rozwój turystyki, rekreacji i sportów związany z walorami przyrodniczymi, ekologicznymi oraz bogatą rzeźbą terenu.
2. Rozwój sportów wodnych, zwłaszcza kajakarstwa spowodowany bogatymi zasobami wodnymi
3. Możliwości pełniejszego wykorzystania walorów specjalistycznych w celu rozwoju turystyki i sportów wodnych
4. Korzystne warunki przyrodnicze do rozwoju tzw. "czystego" przemysłu
5. Rozwój agroturystyki
6. Położenie miasta w centrum kraju
7. Wykorzystanie i rozbudowa szlaków komunikacyjnych
8. Wykorzystanie walorów Pilicy
9. Poprawa warunków i poziomu edukacji,
10. Budowa obwodnicy, która usprawni ruch tranzytowy i odciąży miasto
11. Stworzenie szlaków turystycznych i kajakowych
12. Rozbudowa bazy turystycznej i gastronomicznej
13. Rozbudowa sieci kanalizacyjnej i gazowej.
14. Uporządkowanie stanu technicznego budynków znajdujących się w centrum, co zwiększy potencjał turystyczny, oraz napływ inwestorów.
15. Poszerzenie kulturalnej i edukacyjnej bazy miasta.
16. Uatrakcyjnienie kulturalnej i edukacyjnej oferty miasta.
17. Rozwój usług rynkowych.

Zagrożenia rozwojowe

1. Brak obwodnicy
2. Problemy z organizacją ruchu drogowego
3. Dalsze niewykorzystywanie walorów zabytkowych i turystycznych miasta
4. Utrzymujący się ujemny bilans migracji
5. Odpływ z miasta młodzieży i osób w wieku produkcyjnym
6. Wysoka stopa bezrobocia
7. Wysoki odsetek bezrobotnych kobiet
8. Wysoki odsetek osób długotrwale bezrobotnych
9. Brak rozwiązań problemów komunikacyjnych miasta
10. Mały napływ turystów zarówno z Polski, jak i z zagranicy
11. Uboga oferta szkolnictwa zawodowego
12. Dalsza migracja ludzi wykształconych
13. Obciążenie miasta ruchem tranzytowym

VI. CELE REWITALIZACJI ORAZ ICH NAWIĄZANIE DO STRATEGICZNYCH DOKUMENTÓW DOTYCZĄCYCH ROZWOJU PRZESTRZENNO-SPOŁECZNO-GOSPODARCZEGO MIASTA I REGIONU

Nr	Cele:	Zgodność na poziomie centralnym:	Zgodność na poziomie wojewódzkim:	Zgodność na poziomie lokalnym:
1	Ożywienie społeczne i gospodarcze	<ul style="list-style-type: none"> ◦ Strategia Rozwoju Kraju 2007-2013 Projekt: ◦ Cel główny: Podniesienie poziomu i jakości życia mieszkańców Polski: poszczególnych obywateli i rodzin ◦ Priorytet 1: Wzrost konkurencyjności i innowacyjności gospodarki, priorytet 1a: Rozwój przedsiębiorczości. ◦ Priorytet 2: Poprawa stanu infrastruktury technicznej i społecznej ◦ Priorytet 2b: Infrastruktura mieszkaniowa i przygotowanie terenów pod inwestycje ◦ Priorytet 2a: Infrastruktura społeczna, Infrastruktura edukacji (zwiększyć dostępność do edukacji) ◦ Priorytet 3: Wzrost zatrudnienia i podniesienie jego jakości 	<ul style="list-style-type: none"> ◦ Strategia rozwoju województwa łódzkiego na lata 2007-2020 ◦ Sfera społeczna, Cel główny: Wzrost ogólnego poziomu cywilizacyjnego województwa. ◦ Cel strategiczny: Podniesienie poziomu wykształcenia mieszkańców województwa. ◦ Cel strategiczny: Podniesienie poziomu aktywności społecznej. ◦ Cel szczegółowy: Wspieranie inicjatyw społecznych prowadzących do wzrostu integracji społecznej. ◦ Główne działania: Wspieranie lokalnych inicjatyw obywatelskich, wspieranie budowy lokalnej infrastruktury rozwoju aktywności. ◦ Obszar priorytetowy: Jakość życia, Cel strategiczny Podniesienie poziomu jakości życia. ◦ Sfera ekonomiczna, Cel główny: Poprawa pozycji konkurencyjnej gospodarki 	<ul style="list-style-type: none"> ◦ Strategia Rozwoju Społeczno-Gospodarczego Miasta Tomaszów Mazowiecki 2007-2022 Projekt ◦ C01. Tomaszów Mazowiecki miejscem przyjaznym dla mieszkańców i gości (system rozwiązywania problemów społecznych; upowszechnianie kultury i oświaty) ◦ C02. Tomaszów Mazowiecki wspiera aktywnych i kreatywnych (wspieranie ludzi przedsiębiorczych i innowacyjnych, zmierzające do wzrostu zatrudnienia ludzi młodych; oferta inwestycyjna Miasta, obejmująca tereny i powierzchnie biurowe ◦ C03. Tomaszów Mazowiecki miastem funkcjonalnym (przekształcenie centrum Miasta w przestrzeń przyjazną dla mieszkańców i gości) ◦ C04. Tomaszów Mazowiecki miastem

Program Rewitalizacji miasta Tomaszów Mazowiecki

Nr	Cele:	Zgodność na poziomie centralnym:	Zgodność na poziomie wojewódzkim:	Zgodność na poziomie lokalnym:
	<p>▪ Priorytet 6: Rozwój regionalny i podniesienie spójności terytorialnej.</p> <p>▪ Priorytet 6a: Podniesienie konkurencyjności gospodarczej polskich regionów.</p> <p>▪ Narodowe Strategiczne Ramy Odniesienia 2007-2013:</p> <p>▪ Cel strategiczny: Tworzenie warunków dla wzrostu konkurencyjności gospodarki opartej na wiedzy i przedsiębiorczości zapewniającej wzrost zatrudnienia oraz wzrost poziomu spójności społecznej, gospodarczej i przestrzennej.</p> <p>▪ Program Operacyjny Kapitał Ludzki Narodowa Strategia Spójności 2007-2013 Projekt:</p> <p>▪ Cel 1: Podniesienie poziomu aktywności zawodowej oraz zdolności do zatrudnienia osób bezrobotnych i biernych zawodowo</p> <p>▪ Cel 2: Zmniejszenie obszarów wykluczenia społecznego</p> <p>▪ Cel 4: Upowszechnienie edukacji</p>	<p>województwa</p> <p>▪ Cel strategiczny: Zwiększenie dostępności gospodarczej regionu</p> <p>▪ Cel szczegółowy: Zwiększenie dostępności wewnętrznej i zewnętrznej regionu poprzez rozwój i poprawę efektywności ekonomicznej i organizacyjnej infrastruktury transportowej i komunikacyjnej.</p> <p>▪ Sfera funkcjonalno-przestrzenna, Cel główny: Stworzenie rzeszywistego regionu społeczno-ekonomicznego posiadającego własną podmiotowość kulturową i gospodarczą.</p> <p>▪ Regionalny Program Operacyjny Województwa łódzkiego na lata 2007-2013</p> <p>▪ Oś priorytetowa III: Gospodarka, innowacyjność, przedsiębiorczość.</p> <p>▪ Cel szczegółowy: Rozwój innowacyjnej i konkurencyjnej gospodarki w województwie.</p> <p>▪ Cel operacyjny: Poprawa atrakcyjności rekreacyjnej i turystycznej regionu.</p> <p>▪ Regionalny Program Operacyjny Województwa łódzkiego na lata 2007-2013</p>	<p>świadomych obywateli (polepszanie warunków dla podnoszenia wiedzy i kompetencji)</p> <p>▪ Lokalny Plan Rozwoju Powiatu Tomaszowskiego na lata 2007-2015 z poszerzoną prognozą do roku 2020</p> <p>▪ Cel strategiczny 2: Rozwój i unowocześnienie infrastruktury społecznej, zapewnienie dostępu do nowoczesnej opieki medycznej oraz ochronę zdrowia, a także wprowadzenie nowoczesnych metod nauczania oraz równego dostępu do placówek edukacyjnych.</p> <p>▪ Strategia Rozwoju Społeczno-Gospodarczego Powiatu Tomaszowskiego na lata 2007-2015 z poszerzoną prognozą do roku 2020.</p> <p>▪ Wizja rozwoju: Powiat tomaszowski bezpiecznym i ekologicznym obszarem, przyjaznym mieszkańcom i turystom, o rozbudowanej infrastrukturze technicznej i społecznej, zapewniającym szybki</p>	

Nr	Cele:	Zgodność na poziomie centralnym:	Zgodność na poziomie wojewódzkim:	Zgodność na poziomie lokalnym:
	<p>spoleczeństwa na każdym etapie kształcenia przy równoczesnym zwiększeniu jakości usług edukacyjnych i ich silniejszym powiązaniu z potrzebami gospodarki opartej na wiedzy</p> <ul style="list-style-type: none"> ▫ PO Infrastruktura i Środowisko ▫ Wzrost konkurencyjności polskich regionów i przeciwdziałanie ich marginalizacji społecznej, gospodarczej i przestrzennej. 	<ul style="list-style-type: none"> ▫ Os priorytetowa V: Infrastruktura społeczna. ▫ Cel szczegółowy: Zapewnienie dogodnych warunków do rozwoju zasobów ludzkich. ▫ Cel operacyjny: Kształtowanie i rozwijanie kulturowej tożsamości regionalnej ▫ Regionalny Program Operacyjny Województwa łódzkiego na lata 2007-2013 ▫ Os priorytetowa VI: Odnowa obszarów miejskich ▫ Cel szczegółowy: Ożywienie gospodarcze i społeczne na terenach zdegradowanych w obszarach miejskich ▫ Cel operacyjny: Rewitalizacja substancji architektonicznej terenów i obiektów przemysłowych i powojaskowych ▫ Regionalny Program Operacyjny Województwa Łódzkiego na lata 2007-2013 ▫ Cel główny: Podniesienie atrakcyjności województwa łódzkiego w strukturze regionalnej Polski i Europy jako regionu sprzyjającego zamieszkanu i gospodarce przy dążeniu do budowy wewnętrznej spójności i 	<p>rozwoj społeczno-gospodarczy.</p> <ul style="list-style-type: none"> ▫ Strategia Rozwoju Społeczno-Gospodarczego Powiatu Tomaszowskiego na lata 2007-2015 z poszerzoną prognozą do roku 2020. ▫ Misją powiatu jest zrównoważony rozwój służący podniesieniu konkurencyjności powiatu i zapewniający atrakcyjne warunki życia i wypoczynku. 	

Nr	Cele:	Zgodność na poziomie centralnym:	Zgodność na poziomie wojewódzkim:	Zgodność na poziomie lokalnym:
2	Zwiększenie atrakcyjności turystycznej i potencjału turystycznego rewitalizowanych obszarów poprzez wsparcie kompleksowych projektów działań technicznych, infrastruktury turystycznej oraz poprawę jakości oferty turystycznej	<p>Zgodność na poziomie centralnym:</p> <ul style="list-style-type: none"> ◦ Strategia rozwoju kraju 2007-2015 Projekt: ◦ Priorytet 2c: Infrastruktura społeczna, infrastruktura kultury, turystyki i sportu. ◦ Program Operacyjny Kapitał Ludzki Narodowa Strategia Spójności 2007-2013 Projekt: ◦ Cel 1: Podniesienie poziomu aktywności zawodowej oraz zdolności do zatrudnienia osób bezrobotnych i biernych zawodowo ◦ Cel 6: Wzrost spójności terytorialnej ◦ Narodowe Strategiczne Ramy Odniesienia 2007-2013: ◦ Cel horyzontalny: Budowa i modernizacja infrastruktury technicznej i społecznej mającej podstawowe znaczenie dla wzrostu konkurencyjności Polski i jej regionów. ◦ Cel horyzontalny: Wzrost konkurencyjności polskich regionów i przeciwdziałanie ich marginalizacji społecznej, gospodarczej i 	<p>Zgodność na poziomie wojewódzkim:</p> <p>zachowaniu różnorodności jego miejsc.</p> <ul style="list-style-type: none"> ◦ Strategia rozwoju województwa łódzkiego na lata 2007-2020 ◦ Cel strategiczny: Podniesienie poziomu jakości życia ◦ Cel szczegółowy: Wzrost znaczenia sportu, kultury, turystyki i rekreacji w życiu mieszkańców regionu. ◦ Strategia rozwoju województwa łódzkiego na lata 2007-2020 ◦ Obszar priorytetowy: Wizerunek ◦ Cel strategiczny: Tworzenie wizerunku regionu przyjaznego i atrakcyjnego dla podejmowania współpracy, inwestowania i życia mieszkańców. ◦ Cel szczegółowy: Korelacja działań służących promocji gospodarczej, możliwości inwestycyjnych i atrakcyjności przyrodniczej i turystycznej regionu w celu podniesienia ich spójności i efektywności ◦ Cel szczegółowy: Wzrost poziomu wizualizacji estetycznej regionu ze szczególnym uwzględnieniem obszaru metropolitalnego. ◦ Główne działania: Wykorzystanie walorów 	<p>Zgodność na poziomie lokalnym:</p> <ul style="list-style-type: none"> ◦ Strategia Rozwoju Społeczno-Gospodarczego Miasta Tomaszów Mazowiecki 2007-2022 Projekt ◦ C01. Tomaszów Mazowiecki miejscem przyjaznym dla mieszkańców i gości (upowszechnianie kultury i oświaty) ◦ C02. Tomaszów Mazowiecki wspiera aktywnych i kreatywnych (system promocji Miasta) ◦ C03. Tomaszów Mazowiecki miastem funkcjonalnym (przekształcenie centrum Miasta w przestrzeń przyjazną dla mieszkańców i gości). ◦ Lokalny Plan Rozwoju Powiatu Tomaszowskiego na lata 2007-2015 z poszerzoną prognozą do roku 2020 ◦ Planowane zadania inwestycyjne: <ul style="list-style-type: none"> ◦ Uporządkowanie brzegów rzek i cieków wodnych. ◦ Rewitalizacja obiektów zabytkowych ◦ Tworzenie i promocja lokalnych produktów turystycznych

Nr	Cele:	Zgodność na poziomie centralnym:	Zgodność na poziomie wojewódzkim:	Zgodność na poziomie lokalnym:
	<p>przestrzennej.</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ Koncepcja Polityki Przestrzennego Zagospodarowania Kraju ▪ Tworzenie estetycznej i uporządkowanej przestrzeni zgodnie z zasadami ładu przestrzennego, respektującą różnicowane kulturowo i historycznie tradycje architektoniczne oraz w możliwie jak największym stopniu zachowującą walory naturalnego krajobrazu przyrodniczego. 	<p>turystycznych i kulturalnych do promocji regionu, rozwój sektora turystyki oraz sektora usług związanych ze sposobami spędzania wolnego czasu w województwie, rewitalizacja terenów miejskich i poprzemysłowych</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ Strategia rozwoju województwa łódzkiego na lata 2007-2020 ▪ Obszar priorytetowy: Tożsamość regionalna, ▪ Cel strategiczny: Umocnienie identyfikacji mieszkańców z województwem. ▪ Cel szczegółowy: Wspieranie oraz inicjowanie działań na rzecz przywracania, ochrony i kultywowania historycznych wartości regionu ▪ Cel szczegółowy: Rozwój i promocja kultury i turystyki w regionie ▪ Wojewódzki Program Opieki nad Zabytkami dla Województwa Łódzkiego na lata 2008-2011 ▪ Cel strategiczny: Likwidacja bądź minimalizacja zagrożeń środowiska kulturowego ▪ Cel operacyjny I: Ochrona i kształtowanie krajobrazu kulturowego w powiązaniu z walorami środowiska przyrodniczego. ▪ Cel operacyjny IV: Wykorzystanie zabytków dla 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Lokalny Plan Rozwoju Powiatu Tomaszowskiego na lata 2007-2015 z poszerzoną prognozą do roku 2020 ▪ Cel strategiczny 4: Budowanie wizerunku powiatu oraz rozwój zintegrowanej turystyki ▪ Cel operacyjny 4.2: Szersze wykorzystanie walorów turystycznych powiatu. ▪ Strategia Rozwoju Społeczno-Gospodarczego Powiatu Tomaszowskiego na lata 2007-2015 z poszerzoną prognozą do roku 2020. ▪ Wizja 4, promocja i turystyka: Powiat tomaszowski będzie powiatem o rozwiniętej bazie turystyczno-wypoczynkowej, dobrze wykreowanym wizerunku, stosującym nowoczesne techniki marketingu terytorialnego w działalności promocyjnej. ▪ Strategia Rozwoju Społeczno-Gospodarczego Powiatu 	



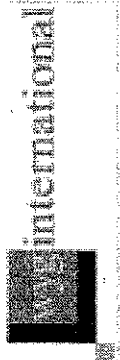
Program Rewitalizacji miasta Tomaszów Mazowiecki

Nr	Cele:	Zgodność na poziomie centralnym:	Zgodność na poziomie wojewódzkim:	Zgodność na poziomie lokalnym:
			<p>potrzeb społecznych, turystycznych i edukacyjnych.</p> <ul style="list-style-type: none"> ◦ Regionalny Program Operacyjny Województwa łódzkiego na lata 2007-2013 ◦ Cel operacyjny: Poprawa atrakcyjności rekreacyjnej i turystycznej regionu ◦ Regionalny Program Operacyjny Województwa łódzkiego na lata 2007-2013 ◦ Cel operacyjny: Zwiększenie atrakcyjności obszarów miejskich dla inwestorów lokalnych i zewnętrznych 	<p>Tomaszowskiego na lata 2007-2015 z poszerzoną prognozą do roku 2020.</p> <ul style="list-style-type: none"> ◦ Cel strategiczny 4: Budowanie wizerunku powiatu oraz rozwój zintegrowanej turystyki.
3	<p>Rozwiązywanie problemów społecznych (w tym walka z patologiami społecznymi i wykluczeniem społecznym) oraz podniesienie atrakcyjności</p>	<ul style="list-style-type: none"> ◦ Strategia rozwoju kraju 2007-2015 Projekt: ◦ Priorytet 4: Budowa zintegrowanej wspólnoty społecznej i jej bezpieczeństwa. ◦ Narodowe Strategiczne Ramy Odniesienia 2007-2013 ◦ Cel horyzontalny: Poprawa jakości kapitału ludzkiego i zwiększenie 	<ul style="list-style-type: none"> ◦ Strategia rozwoju województwa łódzkiego na lata 2007-2020 ◦ Cel strategiczny: Podniesienie poziomu jakości życia ◦ Cel szczegółowy: Podniesienie poziomu zasobów mieszkaniowych w województwie ◦ Cel szczegółowy: Poprawa bezpieczeństwa i porządku publicznego mieszkańców województwa oraz poprawa stanu 	<ul style="list-style-type: none"> ◦ Strategia Rozwoju Społeczno-Gospodarczego Miasta Tomaszów Mazowiecki 2007-2022 Projekt ◦ C01. Tomaszów Mazowiecki miejscem przyjaznym dla mieszkańców i gości (system rozwiązywania problemów społecznych; zwiększenie aktywności fizycznej; upowszechnianie kultury i oświaty) ◦ C02. Tomaszów Mazowiecki wspiera

Nr	Cele:	Zgodność na poziomie centralnym:	Zgodność na poziomie lokalnym:
Inwestycyjnej terenów rewitalizowanych	<p>spójności społecznej.</p> <ul style="list-style-type: none"> ◦ Program Operacyjny Kapitał Ludzki Narodowa Strategia Spójności 2007-2013 Projekt: <ul style="list-style-type: none"> ◦ Cel 1: Podniesienie poziomu aktywności zawodowej oraz zdolności do zatrudnienia osób bezrobotnych i biernych zawodowo ◦ Cel 2: Zmniejszenie obszarów wykluczenia społecznego ◦ Cel 4: Upowszechnienie edukacji społeczeństwa na każdym etapie kształcenia przy równoczesnym zwiększeniu jakości usług edukacyjnych i ich silniejszym powiązaniu z potrzebami gospodarki opartej na wiedzy ◦ Narodowa Strategia Rozwoju Regionalnego na lata 2007-2013 <ul style="list-style-type: none"> ◦ Wzrost konkurencyjności polskich regionów poprzez wsparcie obszarów wymagających aktywizacji i zagrożonych marginalizacją. 	<p>bezpieczeństwa w ruchu drogowym</p> <ul style="list-style-type: none"> ◦ Strategia rozwoju województwa łódzkiego na lata 2007-2020 <ul style="list-style-type: none"> ◦ Cel strategiczny: Zmniejszenie zjawisk wykluczenia społecznego i modernizacja systemów pomocy społecznej. ◦ Cel szczegółowy: Tworzenie warunków sprzyjających uczestnictwu w życiu społecznym osób wykluczonych lub zagrożonych wykluczeniem społecznym ◦ Cel szczegółowy: Propagowanie aktywnego trybu życia i wsparcie osób w wieku poprodukcyjnym. ◦ Strategia rozwoju województwa łódzkiego na lata 2007-2020 <ul style="list-style-type: none"> ◦ Obszary priorytetowe: Rynek pracy, Cel strategiczny: Podniesienie ogólnego poziomu zatrudnialności i mobilności zawodowej mieszkańców województwa ◦ Cel szczegółowy: Tworzenie mechanizmów i warunków dla zwiększania zatrudnienia ◦ Cel szczegółowy: Rozwijanie aktywnej polityki rynku pracy, promocja samozatrudnienia i przeciwdziałanie bezrobociu. 	<p>aktywnych i kreatywnych (oferta inwestycyjna Miasta, obejmująca tereny i powierzchnie biurowe)</p> <ul style="list-style-type: none"> ◦ C03. Tomaszów Mazowiecki miastem funkcjonalnym (przekształcenie centrum Miasta w przestrzeń przyjazną dla mieszkańców i gości) ◦ C04. Tomaszów Mazowiecki miastem świadomych obywateli (upowszechnianie wartości oraz standardów zbiorowości lokalnej; polepszanie warunków dla podnoszenia wiedzy i kompetencji) ◦ Lokalny Plan Rozwoju Powiatu Tomaszowskiego na lata 2007-2015 z poszerzoną prognozą do roku 2020 <ul style="list-style-type: none"> ◦ Cel strategiczny 3: Zwiększenie bezpieczeństwa i porządku publicznego. ◦ Strategia Rozwoju Społeczno-Gospodarczego Powiatu Tomaszowskiego na lata 2007-2015 z poszerzoną prognozą do roku 2020.

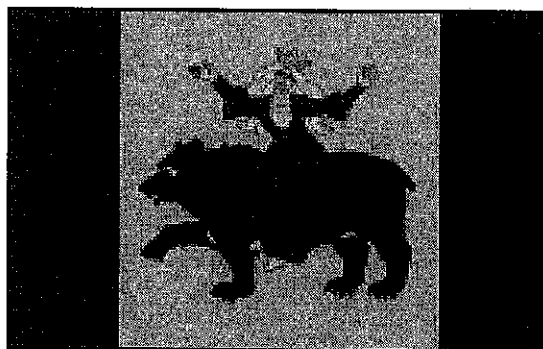
Program Rewitalizacji miasta Tomaszów Mazowiecki

Nr	Cele:	Zgodność na poziomie centralnym:	Zgodność na poziomie wojewódzkim:	Zgodność na poziomie lokalnym:
			<p>Zgodność na poziomie wojewódzkim:</p> <ul style="list-style-type: none"> ▫ Regionalny Program Operacyjny Województwa łódzkiego na lata 2007-2013 ▫ Cel szczegółowy: Zapewnienie dogodnych warunków do rozwoju zasobów ludzkich ▫ Cel operacyjny: Podniesienie wiedzy oraz dostosowywanie kompetencji do potrzeb rynku pracy ▫ Regionalny Program Operacyjny Województwa łódzkiego na lata 2007-2013 ▫ Cel operacyjny: Odnowa zdegradowanych dzielnic mieszkaniowych, w tym rewitalizacja substancji mieszkaniowej 	<p>Zgodność na poziomie lokalnym:</p> <ul style="list-style-type: none"> ▫ Cel strategiczny 3: Zwiększenie bezpieczeństwa i porządku publicznego.



CZĘŚĆ II

ZAŁOŻENIA PROGRAMU



VII. KRÓTKA CHARAKTERYSTYKA OBSZARU REWITALIZOWANEGO.

Obszar rewitalizacji obejmuje teren o powierzchni 171,66 ha, na którym zamieszkuje blisko 9.800 osób. Zasięg terytorialny rewitalizowanego obszaru został ustalony na podstawie diagnozy czynników zarówno wewnętrznych, jak i zewnętrznych, składających się na obraz miasta. Analizie poddano trzy podstawowe płaszczyzny problemowe, tj. sferę zagospodarowania przestrzennego, sferę gospodarczą oraz sferę społeczną. Podczas analizy wyżej wymienionych aspektów i płaszczyzn problemowych starano się uwzględnić wszystkie czynniki wpływające na sytuację miasta oraz warunki życia jego mieszkańców.

Tomaszów Mazowiecki jest miastem o dużym wskaźniku bezrobocia. Najwyraźniej widać to w centrum miasta, gdzie znajduje się największy odsetek osób pozostających czasowo lub trwale bez pracy.

1. Sytuacja społeczna w obszarze rewitalizacji

W roku 2007 Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Tomaszowie Mazowieckim objął pomocą społeczną 3621 środowisk spełniających kryteria ustawy o pomocy społecznej.

Na terenie obszaru rewitalizacji 882 środowisk otrzymuje pomoc z Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej co stanowi 24,36% wszystkich klientów Ośrodka.

Tabela pomocy społecznej udzielanej przez MOPS

Środowiska korzystające z pomocy MOPS mieszkający na terenie objętym planem rewitalizacji		Liczba środowisk korzystających z pomocy MOPS w 2007r. w Tomaszowie Mazowieckim	Udział klientów MOPS z obszaru rewitalizacji w stosunku do ogólnej liczby klientów wyrażonej w %
bezrobocie	225	2280	9,87
uzależnienie i bezdomność	119	182	65,38
przemoc	28	129	21,71
długotrwała choroba	136	1251	10,87
niepełnosprawność	145	716	20,25
rodziny wielodzietne	143	331	43,20
rodziny niepełne	86	580	14,83
Ogółem klientów	882	3621	24,36

Osoby z tych środowisk korzystały z pomocy finansowej (zasiłków celowych, okresowych, stałych) i pomocy rzeczowej (np. obiady dla dzieci w szkole, posiłki w czasie półkolonii).

Najczęściej występującą dysfunkcją przy udzielaniu pomocy z rejonu rewitalizacji jest bezrobocie. By ją ograniczyć, a tym samym poprawić warunki bytowe rodzin, należałoby stworzyć na terenie miasta, jak najwięcej miejsc pracy. Wskazana jest również organizacja większej ilości szkoleń w celu zdobycia zawodu lub przekwalifikowania zawodowego, adekwatnego do aktualnych potrzeb rynku. Daje się zauważyć, że większość bezrobotnych nie posiada wyuczonego zawodu, co skutkuje długotrwałym okresem pozostawania bez pracy.

W obszarze rewitalizacji znajduje się również duża grupa osób z problemem alkoholowym. Grupę tę stanowią najczęściej mężczyźni bez zawodu, prowadzący samodzielne gospodarstwa domowe. Utrzymujące się bezrobocie powoduje znaczne zubożenie i przyczynia się do degeneracji i marginalizacji tych środowisk, niosąc liczne zagrożenia dla pozostałych mieszkańców.

W obszarze rewitalizacji zamieszkują również osoby niepełnosprawne, potrzebujące wsparcia finansowego i bezpośredniej pomocy innych osób.

Na terenie objętym obszarem rewitalizacji zamieszkują również matki samotnie wychowujące dzieci, często pozostające bez pracy oraz rodziny wielodzietne, które mimo własnych dochodów potrzebują wsparcia dodatkowego ze strony MOPS. Zamieszkuje tam również wiele rodzin niepełnych. Dysfunkcje te często powodują bezradność, np. w prowadzeniu gospodarstwa domowego.

W rejonie rewitalizacji 702 rodziny korzystają z dodatku mieszkaniowego. Przeważająca część rodzin zamieszkuje w mieszkaniach komunalnych będących w zarządzie Tomaszowskiego TBS.

2. Charakterystyka funkcjonalno-przestrzenna obszaru rewitalizacji

Obszar rewitalizacji obejmuje najstarszą część miasta Tomaszowa Mazowieckiego. Osią obszaru jest ciąg ulic Warszawskiej i Św. Antoniego. Przecina ją dolina rzeki Wolbórki. To właśnie w tym w miejscu, na lewym brzegu rzeki, powstała pod koniec XVIII w. osada kuźnicza, a od XIX w. kształtowały się dzielnice przemysłowe. Rejon ten miał stanowić centrum przyszłego miasta i pełnić, oprócz przemysłowej, także funkcję handlową, administracyjną i kulturalną. Znajdują się w nim wszystkie funkcje miastotwórcze. Obszar dysponuje również potencjałem przestrzennym dla rozwoju funkcji integrujących lokalne społeczeństwo.

W obszarze rewitalizacji wyróżniają się 3 pasma funkcjonalne: północna strefa przemysłowa, środkowa strefa doliny rzecznej i południowy pas śródmieścia miasta.

Północny pas obszaru rewitalizacji położony na lewym brzegu rzeki Wolbórki to strefa dawnych zakładów przemysłu włókienniczego. O świetności tych dzielnic świadczą dziś jedynie stare budynki fabryczne, wyróżniające się spośród otoczenia swą XIX wieczną architekturą. W rejonie ul. Barlickiego mieszczą się opuszczone i nieużytkowane budynki pofabryczne, nielicznie wykorzystane pod działalność gospodarczą. Po północnej stronie ulicy znajdują się obszary zabudowy mieszkaniowej, głównie wielorodzinnej w postaci kamienic z przełomu XIX i XX wieku oraz bloków mieszkalnych z lat 70-tych. Wśród pozostałości zabudowy fabrycznej wyróżniają się dwa pałace fabrykanckie, obecnie nieużytkowane. Zabudowa mieszkalna cechuje się bardzo niskim standardem mieszkań, pomimo uzbrojenia terenu w najważniejsze media sieciowe. Zwraca uwagę zły stan otoczenia – zniszczone nawierzchnie ulic, chodników, zaniedbane podwórka, duża ilość zrujnowanych budynków gospodarczych, opuszczone budynki produkcyjne i magazynowe. Jest to teren szczególnie zniszczony i zaniedbany.

Wschodnią część strefy przemysłowej przy ul. Konstytucji 3 Maja tworzą głównie zabudowania dawnych zakładów, a w końcowym wschodnim odcinku ulicy zabudowa jednorodzinna. W początkowym odcinku nad rzeką Wolbórką, osadzona jest funkcjonująca Tomaszowska Fabryka Filców Technicznych, dalej ulokowały się hurtownie.

W przypadku tej strefy nieliczne budynki zachowały dawną architekturę fabryczną. Przystosowanie starych budynków do nowych funkcji odbywało się w sposób przypadkowy, z zastosowaniem najtańszych materiałów budowlanych. Przyczyniły się do tego zapisy dawnego planu zagospodarowania przestrzennego z roku 1988, które wskazywały likwidację przemysłu i wprowadzały zakazy zabudowy.

Na południe od strefy przemysłowej występuje pas zieleni publicznej w dolinie rzecznej. Wschodnią część tej doliny zajmuje zagospodarowany pas zabytkowego parku miejskiego, założonego w stylu angielskim wraz z zespołem pałacowym rodziny Ostrowskich. Zachodnia część bulwarów stanowi zdewastowany teren zieleni miejskiej – nie pielęgnowanej, cechującej się dużym zachwaszczeniem, wieloma samosiejkami. Teren, mimo oświetlenia parkowego, postrzegany jest jako zdziczały i niebezpieczny.

Centralna i najważniejsza strefa obszaru rewitalizacji obejmuje ściśle centrum miasta, z ogromnym placem miejskim T. Kościuszki, w rejonie którego zbiegają się główne drogi wiodące od strony Łodzi, Piotrkowa Trybunalskiego i Opoczna.

Plac T. Kościuszki to obecnie zdewastowany parking miejski. Obudowę placu i sąsiednich ulic stanowi zabudowa pierzejowa zwarta o funkcjach mieszkaniowych i usługach

ulokowanych głównie w parterach budynków, dostępnych tylko z przyległych ulic. Wiele budynków posiada znaczne wartości kulturowe, widoczne w rysunku elewacji w postaci zdobionych gzymsów, obramowań i charakterystycznych podziałów okiennych oraz zwieńczeń attyk. Zabudowa charakteryzuje się jednak złym stanem technicznym i niskim standardem wyposażenia. Nieliczne budynki posiadają odnowione elewacje. Podwórka kamienic to pozamykane i zaniedbane zaplecza z ruderami komórek.

Znikoma część ulic w obszarze rewitalizacji posiada odnowione nawierzchnie chodników. Na większości pozostały chodniki z płyt betonowych, wszystkie jezdnie posiadają nawierzchnie asfaltowe. Z elementów małej architektury spotkać można jedynie stare betonowe donice na kwiaty i sporadycznie ustawione betonowe lub drewniane ławki. Formy mebli ulicznych są przypadkowe i różnorodne, nacechowane częstymi wymianami na skutek ich dewastowania. Jedynie zachodnia strona ulicy Św. Antoniego jest uporządkowana. Ma wymienione nawierzchnie, wytyczone miejsca postojowe oraz nieliczne ławki. Pozytywne wrażenie estetyczne wywiera ciąg jednorodnych, nowych lamp ulicznych.

Cały rewitalizowany obszar jest wyjałowiony z elementów identyfikacyjnych miasta oraz elementów informacji wizualnej. Struktura przestrzenna nie tworzy kameralnych wnętrz urbanistycznych. Miasto nie wytworzyło tu miejsc sprzyjających odpoczynkowi – zupełny brak placów zabaw i miejsc odpoczynku. Przestrzenie publiczne nie są w pełni udostępnione dla osób niepełnosprawnych i nie zapewniają poczucia komfortu i bezpieczeństwa.

3.Charakterystyka terenów zielonych w obszarze rewitalizacji

Do terenów zieleni w obszarze rewitalizacji należy zaliczyć tereny użytkowane jako parki oraz tereny zieleni ulicznej. Wiek drzew rosnących na tych terenach jest bardzo zróżnicowany, a najstarsze z nich mają ok. 100 i więcej lat. W centralnej części miasta, rozrzucone między budynkami lub przy ulicach rosną topole o pokroju piramidalnym, liczne, pojedyncze grochodrzewy i dęby. Wiek i często słaba kondycja zdrowotna drzew są przyczyną degradacji drzewostanu. Najistotniejszymi terenami zieleni o charakterze parkowym są „**Park Bulwary**” i „**Skwer przy ul. Krzyżowej**” oraz charakterystyczne dla zieleni ulicznej: **Plac Kościuszki, Aleje Marszałka J. Piłsudskiego** oraz pasy drogowe ulicy **Krzyżowej, Grunwaldzkiej i B. Joselewicza**.

W części prawobrzeżnej „**Parku Bulwary**” nad rzeką Wolbórką znajduje się stara aleja wierzbową (70-80 lat). Wzdłuż brzegów rzeki rosną młodsze nasadzenia klonów, topoli i najbliższej rzeki wierzby. Ponadto na terenie parku jest dużo brzoź i wierzb płaczących. Jedna aleja spacerowa stanowiąca przejście od ul. Warszawskiej do ul. Farbiarskiej ma utwardzoną nawierzchnię i obsadzona jest klonami jesionolistnymi, pozostałe alejki są nieutwardzone. Na

terenie parku urządzone jest oświetlenie typu parkowego. Lewobrzeżna część parku jest nieurzędzona, mniej uczęszczana i bardzo zaniedbana. Rosnący wzdłuż brzegu rzeki żywopłot ze śnieguliczki jest obecnie mocno rozrośnięty i wraz z licznymi krzewami oraz samosiewami stanowi nieestetyczne zadrzewienie i powoduje, że teren jest miejscami niedostępny. Na pozostałej części znajduje się dużo drzew z gatunku klon, topola i wierzba. Cały teren Parku Bulwary wymaga kompleksowego zagospodarowania i przywrócenia mu parkowego charakteru.

Na terenie położonego pomiędzy ulicami Wschodnią, Krzyżową, Piekarską i Grunwaldzką. „**Skweru przy ul. Krzyżowej**” urządzone są dwie alejki spacerowe oraz oświetlenie parkowe. Drzewostan stanowią głównie brzozy, wierzby, klony i topole. Mimo przeprowadzonej pielęgnacji drzew park wymaga modernizacji w celu poprawy estetyki.

Płyta **Placu Kościuszki**, centralnego placu miasta obsadzona jest lipami, a w jego środkowej części znajdują się nasadzenia drzew i krzewów gatunku irga, jałowiec, żywotnik, wierzba, świerk i jodła. Mimo przeprowadzonych prac pielęgnacyjnych na drzewach teren ma nieestetyczny wygląd i wymaga gruntownej przebudowy.

Aleje Marszałka J. Piłsudskiego są obsadzone głównie kasztanowcami, z których najstarsze są w wieku ok. 100 lat. Drzewa te są w średnim stanie zdrowotnym i wymagają pielęgnacji. Ponadto, najliczniejsze zadrzewienie przydrożne stanowią w większości klony samoformujące w ulicy Krzyżowej oraz klony jesionolistne w ulicach Grunwaldzkiej i B. Joselewicza.

Z uwagi na postępującą degradację drzewostanu wskazane jest wprowadzanie w przestrzeni publicznej zadrzewień korzystnie wpływających na mikroklimat i architekturę krajobrazu w celu zrównoważonego użytkowania terenów. Nowoprojektowana zieleni winna spełniać głównie funkcje estetyczne, zdrowotne lub osłonowe. Ze względu na brak wolnych przestrzeni w terenie zabudowanym, sprzyjających urządzeniu nowych terenów zieleni o charakterze parkowym, zaleca się odnawianie zieleni istniejącej i wprowadzanie nowych zadrzewień podnoszących atrakcyjność obszaru rewitalizacji. Nowych aranżacji w tym zakresie wymaga Plac Kościuszki. Wskazana jest również modernizacja istniejących parków, ze szczególnym uwzględnieniem Parku Bulwary.

4. Charakterystyka obsługi transportowej obszaru rewitalizacji.

Dane ogólne

Układ drogowo – uliczny śródmieścia Tomaszowa Mazowieckiego oparty jest o historycznie ukształtowany układ ulic promienistych, zbiegających się w rejonie pl. Kościuszki i skrzyżowania ulic: Kościuszki, Warszawskiej, Św. Antoniego, I. Mościckiego i

POW oraz ulicy Kościuszki i Jerozolimskiej. Ciąg ulic: Warszawska - Św. Antoniego - I. Mościckiego jest ciągiem drogi wojewódzkiej nr 713.

Układ promienisty, zapewniający najkrótsze połączenia w skali miasta, poparty brakiem czytelnego układu obwodowego, który zapewniałby obsługę ruchu międzydzielnicowego niezwiązanego z centrum, powoduje, że na wspomnianym ciągu koncentrują się duże potoki ruchu, a skrzyżowania należą do najbardziej obciążonych w mieście.

Organizacja ruchu w śródmieściu oparta jest o:

- układ ulic z pierwszeństwem przejazdu, z których najważniejszy jest ciąg: Warszawska - Św. Antoniego - I. Mościckiego, prowadzący drogę woj. nr 713,
- układ ulic jedno i dwukierunkowych - jednojezdniowych, za wyjątkiem al. Piłsudskiego i Kościuszki, które mają przekrój dwujezdniowy.

W analizowanym obszarze skrzyżowania ulic:

- Warszawska - Balickiego - Konstytucji 3 Maja,
- Warszawska - POW - Św. Antoniego
- Św. Antoniego - I. Mościckiego,

wyposażone są w sygnalizację świetlną, co zwiększa ich przepustowość oraz poprawia warunki bezpieczeństwa ruchu.

Na granicy strefy rewitalizacji funkcjonują 4. skrzyżowania typu małe rondo, tj. skrzyżowania ulic:

- Piłsudskiego - Legionów,
- Legionów - Barlickiego - Szerokiej,
- Grota Roweckiego - Konstytucji 3 Maja - Spalskiej,
- Mościckiego - Nowowiejskiej - Mireckiego - Głowackiego,

co generalnie należy ocenić pozytywnie, gdyż ronda uspakajają punktowo ruch, są rozwiązaniami o dużej przepustowości i podnoszą stan bezpieczeństwa ruchu drogowego, pod warunkiem, że są to ronda z jednym pasem ruchu po obwiedni.

Stan techniczny nawierzchni na znacznej części ulic, z wyłączeniem głównych ciągów Warszawskiej - Św. Antoniego i Mościckiego oraz ul. Nowowiejskiej jest niedostateczny. Występują liczne nierówności, koleiny oraz ubytki, co nie sprzyja komfortowi jazdy oraz estetycznemu wyglądowi.

Układ parkowania

Na układ parkowania w śródmieściu Tomaszowa Mazowieckiego składają się parkingi ogólnodostępne oraz parkingi zamknięte, dostępne tylko dla właścicieli posesji lub dla zatrudnionych w instytucjach, na terenie których usytuowany jest parking.

Parkingi ogólnodostępne są zorganizowane w formie parkingów placowych oraz parkowania przykrawężnikowego o stanowiskach równoległych lub prostopadłych do jezdni. Parkingi ogólnodostępne szczególnie usytuowane na pl. Kościuszki i ulicach bezpośrednio sąsiadujących z placem wykorzystane są w minimum ok. 80 – 90 % w okresie dnia roboczego. Np. wykorzystanie parkingu przy ul. POW szacuje się na 100%, a nawet więcej, gdyż częstym zjawiskiem jest parkowanie poza wyznaczonymi stanowiskami. Brak ograniczeń czasowych oraz niepobieranie opłat za parkowanie na miejscach parkingowych ogólnodostępnych w śródmieściu powoduje, że użytkownicy przyjeżdżający samochodami nie liczą się z długością parkowania. Wiele samochodów osób zatrudnionych w centrum parkuje przez cały okres swej pracy, tj. do ok. godz. 16 popołudniu, co znacząco zmniejsza podaż miejsc parkingowych dla osób przyjeżdżających do śródmieścia w celach krótkoterminowych. Nieliczne, wydzielone parkingi prywatne (płatne) są generalnie niewykorzystane (np. parking przy ul. Św. Antoniego vis-a-vis domu handlowego Tomasz).

Na parkingach przyulicznych nie ma z zasady wydzielonych stanowisk parkingowych, co jest bardzo niekorzystne, gdyż zmniejsza to istniejącą liczbę miejsc możliwą do wykorzystania.

Ruch pieszy i rowerowy

Ruch pieszy i rowerowy w warunkach miasta średniej wielkości, a szczególnie w jego centrum jest naturalną formą przemieszczeń. Chodniki i ciągi piesze są podstawowymi urządzeniami usytuowanymi obok jezdni w przekroju ulic dla obsługi mieszkańców i przyjezdnych. Największe zastrzeżenia budzi ich zły stan techniczny na większości ulic, poza wyłączeniem głównych ciągów Warszawskiej – Św. Antoniego i Mościckiego. Chodniki są nierówne, z dziurami, często zdeformowane, przez co nie ma naturalnego odwodnienia. W strefie rewitalizacji na ok. 50% długości nadają się do wymiany lub co najmniej do przełożenia i wyrównania.

Na większości ulic w rejonie skrzyżowań są obniżenia krawężników, co ułatwia dostęp dla osób niepełnosprawnych fizycznie, jednakże ze względu na liczne nierówności w chodnikach warunki dla przemieszczeń osób niepełnosprawnych fizycznie ocenić należy jako niedostateczne. Zaniedbane chodniki negatywnie wpływają również na estetykę ulic śródmieścia.

Warunki dla ruchu rowerowego w śródmieściu Tomaszowa Mazowieckiego należy ocenić jako złe. Na prawie całym obszarze strefy rewitalizacji brak jest jakiegokolwiek infrastruktury liniowej w formie ścieżek rowerowych lub innych rozwiązań, które ułatwiałyby przemieszczanie się rowerem w bezpieczny sposób, poza odcinkiem ulicy Św. Antoniego, gdzie usytuowane są dwie jednokierunkowe ścieżki rowerowe, które kończą się i zaczynają w

sposób nagły (przed skrzyżowaniem z ul. Mościckiego), który jest niezgodny ze sztuką inżynierską, oraz wzdłuż ulicy Nowowiejskiej (ścieżki dwukierunkowej wydzielonej z chodnika), która zapewnia połączenie terenów sportowych (stadion miejski) z osiedłami mieszkaniowymi w południowo-wschodniej części miasta.

Układ komunikacji zbiorowej

Obsługa komunikacją zbiorową śródmieścia zapewniona jest przez układ linii i przystanków komunikacji autobusowej realizowanej przez Miejski Zakład Komunikacji w Tomaszowie zapewniającym połączenia wewnątrzmijskie i miasto – strefa podmiejska oraz prywatne minibusy zapewniające połączenia śródmieścia z miastami i miejscowościami strefy podmiejskiej. Linie autobusowe prowadzone są najważniejszymi ulicami śródmieścia i obszaru rewitalizacji. Obok ulic usytuowanych na granicy analizowanego obszaru: Legionów (w zależności od odcinka ulicy: linie 3,19, 11,13N, Konstytucji 3 Maja, Nowowiejskiej (linia 1), Mościckiego (1,36,919N), linie autobusowe prowadzone są również ulicami promieniście dochodzącymi do śródmieścia, tj. Św. Antoniego (linie 1,8, 10N), Piłsudskiego (linie 3,5,11,13,19N), Warszawską (5,6,8,9,10,11,13,14N) oraz parą ulic jednokierunkowych Joselewicza i Jerozolimską – Polną (2,14,Z).

Na Placu Kościuszki, w jego południowej części usytuowana jest pętla autobusowa (linie 2,19,7) oraz pętla minibusów. Przystanki autobusowe usytuowane są na ulicach prowadzących komunikację zbiorową w odległościach 400 – 600 m. Większość przystanków usytuowana jest w zatokach autobusowych, co z jednej strony powoduje, że zatrzymujące się autobusy nie hamują ruchu, ale z drugiej strony zabierają miejsce między jezdnią a zabudową dla rowerzystów i dla pieszych.

Układ linii komunikacji autobusowej dostosowany jest do potrzeb w skali miasta. Na pl. Kościuszki przystanki obsługują również ruch autobusów dalekobieżnych i podmiejskich PKS, co jest bardzo korzystne dla pasażerów, ze względu na odległe od śródmieścia usytuowanie dworca autobusowego i powinno być utrzymane w strefie rewitalizowanej.

Obciążenie układu ulicznego ruchem i ocena warunków drogowo – ruchowych

Największe obciążenie ruchem w badanych przekrojach wystąpiło na ul. Kościuszki i pl. Kościuszki i wyniosło:

- między ul. Jerozolimską a pl. Kościuszki – 1322 p/h
- między ul. Warszawską a ul. Jerozolimską - 1270 p/h,
- na przejściu przez pl. Kościuszki – 935 p/h

Innymi bardzo obciążonymi przekrojami okazały się przekroje usytuowane w ciągu ulicy Warszawskiej, gdzie natężenie ruchu wyniosło w obu kierunkach:

- między Tkacką a Piłsudskiego – 1295 p/h,
- w rejonie mostu na Wolbórze – 1195p/h

Obciążenie powyżej 1000 p/h zanotowano również na odcinku ul. Św. Antoniego między Kościuszki a I. Mościckiego, gdzie natężenie ruchu wyniosło 1130p/h. Powyżej 800 p/h zarejestrowano na granicy obszaru rewitalizacji na ul. Warszawskiej przed skrzyżowaniem z Barlickiego i Konstytucji od strony północnej - 875 p/h. W pozostałych badanych przekrojach natężenia ruchu nie przekroczyły 800 p/h.

W strukturze rodzajowej ruchu dominują samochody osobowe. Najwięcej autobusów zaobserwowano na wlocie ul. Kościuszki w ul. Św. Antoniego, tj. 43 p/h, co stanowi mniej niż 10% wszystkich pojazdów i spowodowane było liniami autobusowymi przebiegającymi przez pl. Kościuszki. Udział samochodów ciężarowych w strukturze rodzajowej ruchu w śródmieściu Tomaszowa Mazowieckiego jest znikomy, mniejszy niż 4%, a spowodowane jest obowiązującym zakazem wjazdu tej kategorii pojazdów do śródmieścia.

Bezpieczeństwo ruchu drogowego

Analiza rozwiązań geometrycznych układu drogowo – ulicznego obszaru rewitalizacji wskazuje, że funkcjonujące w stanie istniejącym rozwiązania należy uznać za dość bezpieczne, mimo występowania kilku miejsc o znaczącym zagrożeniu bezpieczeństwa ruchu drogowego.

Korzystnymi rozwiązaniami są małe ronda, które poprawiają stan bezpieczeństwa ruchu, jednak rozwiązania z dwoma pasami ruchu na obwodni, w sytuacji, gdy wloty dochodzące do ronda są jednopasowe, stwarzają potencjalne zagrożenie ruchu. Innym bardzo niebezpiecznym miejscem w sieci jest skrzyżowanie ulic: Jerozolimskiej, Stolarskiej, Słowackiego i Joselewicza, gdzie kąty krzyżujących się dróg są bardzo małe, a co za tym idzie niebezpieczne. Sytuacji tej towarzyszy jeszcze kompletny brak widoczności. Bardzo niekorzystna jest sytuacja dla rowerzystów, którzy zmuszeni są do korzystania z jezdni. Przy aktualnych natężeniach ruchu w godzinie szczytu powinni być wyłączeni poza jezdnię. Bardzo nierówne chodniki stwarzają zagrożenie dla ruchu pieszego.

Wnioski z diagnozy stanu istniejącego obsługi transportowej obszaru rewitalizacji

1. Istnieje konieczność wprowadzenia ograniczeń w ruchu i w parkowaniu samochodów w obszarze śródmiejskim, większym niż obszar rewitalizowany,
2. Przekształcenia obsługi transportowej w obszarze śródmiejskim powinny być spójne i kompleksowe oraz uwzględniać występujące relacje między systemem transportowym, a zagospodarowaniem przestrzennym i jego funkcjami.

3. Obszar śródmiejski Tomaszowa Mazowieckiego posiada bardzo małe możliwości przebudowy układu drogowo - ulicznego, ze względu na zwartą zabudowę tego obszaru oraz brak do chwili obecnej obwodnicy miejskiej, która mogłaby ograniczyć ruch w śródmieściu.
4. Metodą, która może przynieść miastu wiele korzyści jest uspokojenie ruchu drogowego, polegające na dostosowaniu form i sposobów obsługi transportowej obszaru do jego funkcji zagospodarowania przestrzennego, uwarunkowań środowiska oraz uwarunkowań związanych z ochroną dziedzictwa kulturowego.
5. Jednym z podstawowych elementów uspokojenia ruchu w centrum jest **wprowadzenie parkowania płatnego**, co powinno złagodzić potrzeby parkingowe w centrum oraz natężenia ruchu na ulicach doprowadzających ruch do śródmieścia.
6. Równolegle, powinny nastąpić zmiany poprawiające warunki ruchu pieszych i rowerzystów, m.in. przez wydzielenie w istniejącej przestrzeni ulicznej **ścieżek lub pasów dla rowerów** oraz wprowadzenie oznakowania kierunkowego.
7. Nie da się usunąć ruchu samochodowego przejeżdżającego tranzytem przez pl. Kościuszki, gdyż nie ma praktycznie alternatywnego rozwiązania w zakresie zapewnienia dojazdu ulicami zbiorczymi do centrum miasta. Obecne natężenie w godz. szczytu wynoszące ok. 935 p/h, nie może być całkowicie wyeliminowane z placu, a przez wprowadzenie płatnego parkowania powinno ograniczyć potoki ruchu o ok. 30%.

5.Charakterystyka zabudowy mieszkaniowej na obszarze rewitalizacji

Większość budynków znajdujących się w obszarze rewitalizacji zostało wybudowanych pod koniec XIX lub na początku XX wieku. Najstarsze powstały na początku XIX stulecia. Są to głównie kamienice mieszkalne. Natomiast bloki należące do Wspólnot Mieszkaniowych są budynkami wybudowanymi w latach 50-tych i na początku lat 60-tych XX wieku. Większość z nich charakteryzuje się znacznym stopniem dekapitalizacji i wymaga kapitalnego remontu. Należy przeprowadzić kompleksowe remonty dachów, wymianę wszystkich instalacji, naprawę elewacji, wymianę stolarki okiennej i drzwiowej, nierzadko również remonty stropów wewnątrz budynków. Zdecydowana większość budynków wymaga przeprowadzenia kompleksowej termomodernizacji. Mieszkańcy części kamienic korzystają z urządzeń gazowych podłączanych do butli gazowych. Jednocześnie, duża część budynków znajdujących się na obszarze przeznaczonym do rewitalizacji ogrzewanych jest z lokalnych źródeł ciepła. Powoduje to dużą emisję szkodliwych gazów i pyłów.

Kompleksowe remonty wspomnianych budynków są przedsięwzięciami długofalowymi oraz bardzo kosztownymi. Należy też zaznaczyć, iż koszt remontu niejednego budynku

przewyższa koszt jego wyburzenia i wybudowania w to miejsce nowego obiektu. Ogromny wpływ na kondycję zasobów mieszkaniowych na terenie rewitalizowanym ma wysoki poziom ubóstwa mieszkańców tego obszaru.

6. Charakterystyka aktualnego stanu sieci wodociągowej i kanalizacyjnej w obszarze rewitalizacji

Sieć wodociągowa

W oznaczonym obszarze wszystkie ulice uzbrojone są w sieć wodociągową rozdzielczą. Układ sieci rozdzielczej jest pierścieniowy. Przez obszar rewitalizowany – ulicami Jana Pawła II, Rolną i Legionów - przebiega również sieć magistralna, zapewniając na chwilę obecną dobre zaopatrzenie w wodę. Układ sieci, zarówno magistralnych, jak i rozdzielczych na chwilę obecną jest stabilny, nie wykazujący nadmiernej awaryjności. Nie odnotowano również znaczących spadków ciśnienia w punktach poboru, w okresach maksymalnych rozbiorów wody.

Z materiałów archiwalnych wynika, że sieć wodociągowa w tym rejonie miasta była budowana w pierwszej kolejności, więc jej wiek można szacować na około 45 – 50 lat. Do budowy sieci użyto zarówno żeliwa szarego jak i popularnych w owym czasie rur azbesto-cementowych. Armatura wodociągowa zastosowana ówczesnie nie gwarantuje po latach eksploatacji pewności i szczelności ze względu na stosowane rozwiązania konstrukcyjne.

Sieć kanalizacji sanitarnej

Sieć kanalizacji sanitarnej na terenie miasta zaczęła powstawać równoległe z budową miejskiej oczyszczalni ścieków w końcu lat 60. Obejmuje ona swoim zasięgiem praktycznie cały obszar podlegający rewitalizacji. Na przestrzeni lat do budowy kanałów używano w przeważającej większości rur kamionkowych, oraz betonowych. Odcinek kolektora „B” wybudowano z cegły.

W chwili obecnej trudno jednoznacznie ocenić stan techniczny systemu kanalizacyjnego w mieście. Układ sieci kanalizacyjnej w tej części miasta nie wykazuje nadmiernej awaryjności, co nie oznacza, że stan kanałów jest zadowalający. Na taką ocenę składa się wiele czynników, do których należy zaliczyć zarówno stosowanie materiałów o różnej jakości, błędy wykonawcze, oraz nie uwzględniany przed laty znaczący wzrost nacisków od ruchu pojazdów. Następstwem tego są pęknięcia przewodów i rozszczelnienia połączeń. Ponadto przez nieszczelne złącza do kanałów mogą przedostawać się korzenie drzew powodując spadek sprawności hydraulicznej i drożności kanałów. Nieszczelność

połączeń powoduje zarówno infiltrację wód gruntowych do kanałów, jak i eksfiltrację ścieków do gruntu.

Sieć kanalizacji deszczowej

Kanalizacja deszczowa na obszarze rewitalizowanym jest jednym z najmniej rozwiniętych elementów infrastruktury technicznej. Korzystny układ wysokościowy terenu sprawia, że wody opadowe odpływają ulicami zgodnie z ich naturalnym spadkiem do ulic uzbrojonych w sieć kanalizacji deszczowej. Wody opadowe i roztopowe na ulicach nie posiadających kanalizacji deszczowej przedostają się również do kanałów sanitarnych poprzez pokrywy włazów, powodując tym samym przepełnienie kanałów sanitarnych i wzrost obciążeń oczyszczalni ścieków.

W przypadku kanalizacji deszczowej ocena stanu technicznego jest najtrudniejsza. Wynika to z braku kompletnej dokumentacji technicznej i rzetelnego zinventaryzowania sieci kanalizacji deszczowej przez służby geodezyjne. W niektórych przypadkach są problemy z ustaleniem przebiegu trasy tych kanałów. Generalnie należy stwierdzić, że stan kanałów deszczowych jest zły.

W chwili obecnej Zakład Gospodarki Wodno-Kanalizacyjnej jest na etapie porządkowania spraw związanych z odprowadzaniem spływów deszczowych do odbiorników. Wyloty kanałów deszczowych do rzek są sukcesywnie wyposażane w separatory.

Wnioski:

1. Analizując wszystkie aspekty związane z eksploatacją sieci wodociągowej należy uznać, że przystępując do realizacji programu rewitalizacji miasta bezwzględnie konieczna jest wcześniejsza (lub przeprowadzona w ramach rewitalizacji) wymiana sieci wodociągowej wraz z przyłączami do budynków. Wynika to zarówno z użycia do ich budowy związków azbestu, jak i ze względu na okres jej eksploatacji. Techniczne zużycie sieci i armatury może w przyszłości spowodować wzrost awaryjności, co po wybudowaniu nowych nawierzchni ulic i chodników powodowałoby duże ryzyko ich ponownego remontu.

2. Podobnie jak w przypadku sieci wodociągowej, sieć kanalizacji sanitarnej wymaga na niektórych odcinkach wymiany, a na innych renowacji. Zależne to będzie od ilości odprowadzanych ścieków z rewitalizowanych budynków. Niekorzystnym zjawiskiem wpływającym na funkcjonowanie kanalizacji jest napływ wód deszczowych do kanałów sanitarnych. Rozwiązanie tego problemu jest jednym z ważniejszych zadań w porządkowaniu gospodarki ściekowej w centrum miasta.

3. Trzeba podkreślić, że kanalizacja deszczowa jest elementem infrastruktury technicznej związanym z drogą. Oznacza to, że jej modernizacja i ewentualna budowa

powinna być ujęta w projektach drogowych ulic w obszarze rewitalizacji. Dotyczy to również placu Kościuszki, gdzie przebudowa płyty i zmiana ciągów komunikacyjnych spowoduje konieczność całkowitej przebudowy kanalizacji deszczowej. Renowacji może zostać poddana pozostała sieć deszczowa przebiegająca poza drogami.

7.Charakterystyka sieci energetycznej

Obiekty zlokalizowane przy Pl. Kościuszki w Tomaszowie Maz. są zasilane liniami niskiego napięcia z następujących stacji transformatorowych - budynkowych 15/0,4 kV:

- nr eksploatacyjny 6-0053 - znajdującej się przy ul. Wschodniej
- nr eksploatacyjny 6-0009 - znajdującej się przy ul. Jeruzolimskiej
- nr eksploatacyjny 6-0034 - znajdującej się przy ul. Tkackiej.

Budynki handlowo-mieszkalne przy pl. Kościuszki 8-13 są zasilane ze stacji transformatorowej budynkowej 15/0,4 kV o numerze eksploatacyjnym 6-0053 zlokalizowanej przy ul. Wschodniej linią kablową niskiego napięcia typu YAKY 4x120mm² o długości 135m oraz ze stacji transformatorowej budynkowej 15/0,4 kV o numerze eksploatacyjnym 6-0009 zlokalizowanej przy ul. Polnej linią kablową niskiego napięcia YAKY 4x120mm² o długości 200m. Zasilanie budynków przy pl. Kościuszki 8-13 zostało wybudowane w 1998r. a stan techniczny w/w urządzeń energetycznych jest bardzo dobry.

Budynki od nr 16 do nr 23 przy pl. Kościuszki są zasilane liniami kablowymi niskiego napięcia typu YAKY 4x120mm² wybudowanymi w 1982r. Zakład Energetyczny Łódź-Teren S.A. w 1995r dokonał modernizacji linii elektroenergetycznej niskiego napięcia w rejonie ulic Zgorzelickiej, Krzyżowej, Grunwaldzkiej, Wschodniej, Rzeźniczej, Tkackiej i Pl. Kościuszki. Przy ul. Rzeźniczej wybudowano linię napowietrzną dwutorową niskiego napięcia przewodem AsXSn 2x4x95 +4x35+35mm² o długości 77m, z której wykonane są linie kablowe nn zasilające budynki od nr 16 do 23 oraz budynki o nr 24 i 25 przy Pl. Kościuszki. Podczas tej modernizacji wybudowano oświetlenie uliczne ze stacji transformatorowej budynkowej 15/0,4 kV o nr 6-0034 linią kablową typu YAKY 4x35 mm² o długości 596 m. Na latarniach zamontowano 19 opraw sodowych typu OUS 150 W.

Oświetlenie uliczne części środkowej Pl. Kościuszki zostało wybudowane w 1978r ze stacji 15/0,4 kV o nr 6-0034 i 6-0009 linią kablową typu YAKY 4x 25 mm² o długości 115m., YAKY 4x16mm² o długości 230 m., YAKY 4x10 mm² o długości 200m.(latarnie metalowe szt. 19). Stan techniczny latarni jest dostateczny.

Ze złącza kablowego zlokalizowanego na budynku Pl. Kościuszki nr 5/7 jest wyprowadzone zasilanie do fontann (obecnie nieczynnych) linią kablową typu: AKFta 4x120

mm² o długości 70m. Linia kablowa nn została wybudowana w 1986r i stanowi własność Urzędu Miasta Tomaszów Maz.

Wzdłuż ul. Berka Joselewicza (od Al. Piłsudskiego) znajduje się linia napowietrzna niskiego napięcia zasilająca budynki przyłączami napowietrznymi.

Budynki przy Placu Kościuszki nr 1-4 i przy ul. Jerozolimskiej (od Placu Kościuszki do ul. Polnej) są zasilane liniami napowietrznymi i kablowymi niskiego napięcia .

Obiekty zlokalizowane w obrębie ul. Św. Antoniego, ul. Mościckiego, ul. prof. T. Seweryna, ul. Bohaterów 14-tej Brygady w Tomaszowie Maz. są zasilane ze stacji budynkowych 15/0,4 kV:

- nr eksploatacyjny 6-0033 - znajdującej się przy ul. Św. Antoniego
- nr eksploatacyjny 6-0003 - znajdującej się przy ul. Św. Antoniego (hotele)
- nr eksploatacyjny 6-0052 - znajdującej się przy ul. Ar. Krajowej
- nr eksploatacyjny 6-0072 - znajdującej się przy ul. Prof. T. Seweryna.

W stacji transformatorowej 15/0,4kV nr 6-0003 znajdującej się na terenie hotelu „Mazowiecki” na majątku ZEŁ-T S.A. jest tylko rozdzielnia 15 kV. Część osiedla „Zapiecek” zasilana jest ze stacji budynkowej 15/0,4kV 6-0072, która została wybudowana w 1973r. Stan techniczny urządzeń elektroenergetycznych w tym rejonie miasta jest dobry.

Teren ul. Barlickiego do rzeki Wolbórki zasilany jest obecnie z następujących stacji transformatorowych:

- nr eksploatacyjny 6-0005 - zlokalizowanej w bloku przy ul. Barlickiego,
- nr eksploatacyjny 6-0092 - zlokalizowanej przy ul. Szerokiej,

Obszar po byłym zakładzie „Mazovia” jest zasilany z rozdzielni 15 kV o nr eksploatacyjnym 6-1617 (urządzenia po stronie niskiego napięcia nie stanowią majątku ZEŁ-T S.A.).

Budynki mieszkalne są zasilane siecią napowietrzną i kablową niskiego napięcia. Stan techniczny sieci na tym terenie jest dobry.

Teren i budynek dawnej łaźni jest obecnie zasilany ze stacji budynkowej 15/0,4kV o nr eksploatacyjnym 6-0034 zlokalizowany przy ul. Tkackiej w Tomaszowie Maz. siecią niskiego napięcia. Stan techniczny istniejących urządzeń jest dostateczny.

Obiekty zlokalizowane w obrębie ul. Górnej, ul. Grunwaldzkiej, Placu Narutowicza w Tomaszowie Maz. są zasilane siecią niskiego napięcia z następujących stacji transformatorowych:

- nr eksploatacyjny 6-0034 – znajdującej się przy ul. Tkackiej,
- nr eksploatacyjny 6-0053 – znajdującej się przy ul. Wschodniej,
- nr eksploatacyjny 6-0011 – znajdującej się przy ul. Zgorzelickiej.

Stan techniczny istniejących urządzeń elektroenergetycznych jest dobry. Teren pomiędzy ul. Zgorzelecką, a ul. Krzyżową w Tomaszowie Maz. jest zasilany siecią niskiego napięcia z następujących stacji transformatorowych:

- nr eksploatacyjny 6-0053- znajdującej się przy ul. Wschodniej,
- nr eksploatacyjny 6-0011- znajdującej się przy ul. Zgorzelickiej.

Budynki zlokalizowane na tym obszarze są zasilane głównie siecią niskiego napięcia o dostatecznym stanie technicznym.

8.Charakterystyka sieci gazowej

Na terenie objętym obszarem rewitalizacji znajdują się gazociągi stalowe średniego i niskiego ciśnienia wybudowane w 1976 roku. Wyjątkiem jest gazociąg na Placu Kościuszki i w ul. Piłsudskiego, który został wybudowany w 1991 roku.

W obecnej chwili gazociągi te nie wykazują oznak większego zużycia, ale w dalszej perspektywie, w miarę pojawiania się ewentualnych awarii będą one zgłaszane do zakładowego planu remontów i modernizacji.

W wyniku przeprowadzonych analiz dokonano określenia granic obszaru objętego Programem Rewitalizacji Miasta Tomaszowa Mazowieckiego, spełniającego kryteria zawarte w poniższej tabeli:

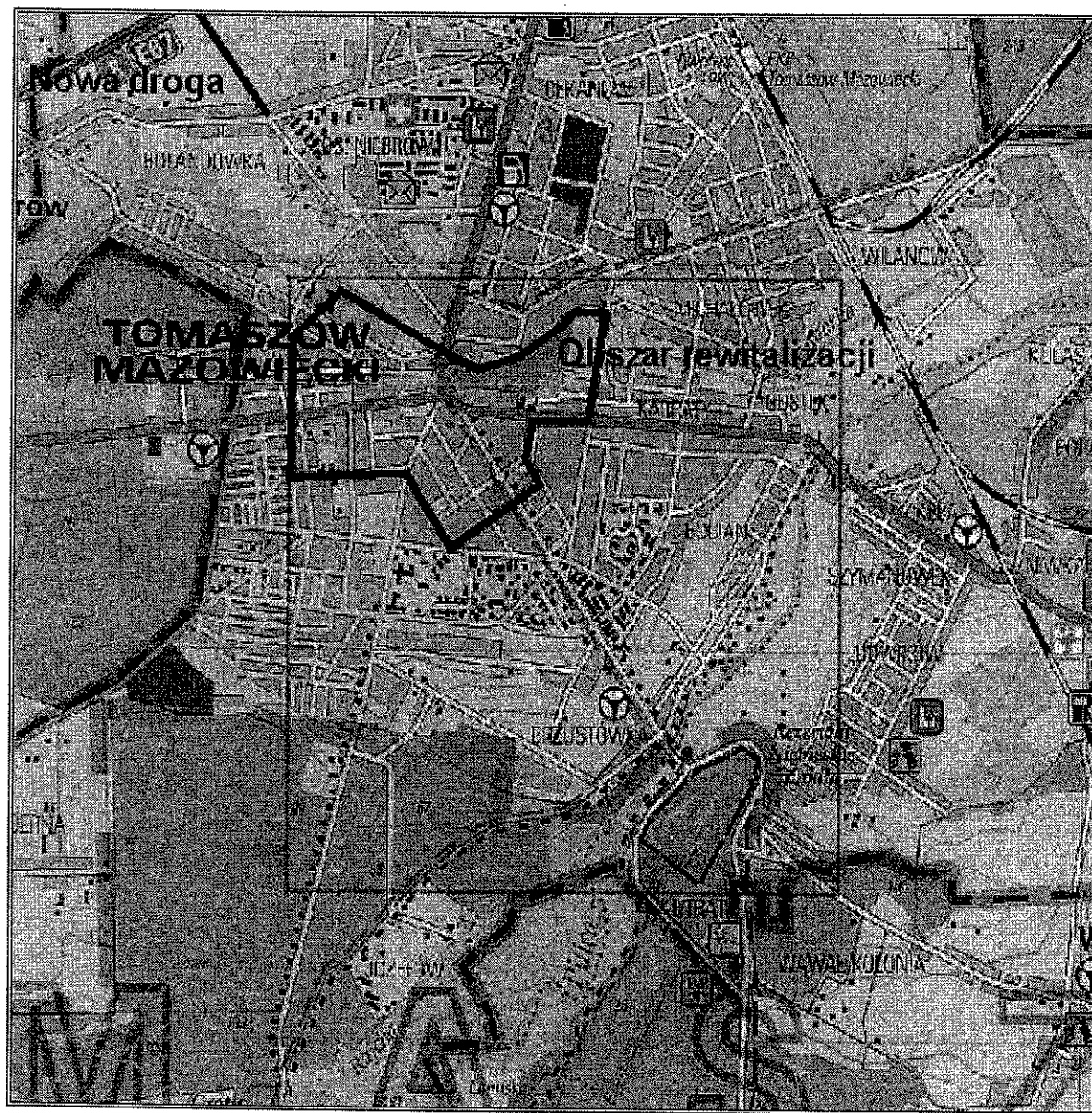
Tabela 7: Wskaźniki opisujące kryteria wyboru obszaru wsparcia

L/p	Kryterium	Wskaźnik	Wartość dla całego Miasta za 2007 r.	Wartość dla obszaru rewitalizacji za 2007 r.	Odchylenia od wartości referencyjnej wskaźnika
1	Wysoki poziom ubóstwa	Liczba osób korzystających z zasiłków pomocy społecznej	2438	1472	+11,33%
		Postępowania eksmisyjne i liczba eksmisji z lokali mieszkalnych	167	108	+0,85%
2	Szczególnie zniszczone otoczenie	Obszary wyłączone z użytkowania	53,64 ha	6,65 ha	+2,83%
3	Niski poziom aktywności gospodarczej	Liczba zarejestrowanych podmiotów gospodarczych	5625	786	-0,48%

W wyznaczonym obszarze skoncentrowano działania, które zmierzają do poprawy warunków społeczno-gospodarczych. Zaplanowane działania obejmować będą następujące projekty główne:

1. **„Salon miasta” - rewaloryzacja Placu Kościuszki z przejściami do ul. Tkackiej.**
2. **„Tomaszów – miasto otwarte” – MCIB w kwartale ulic: Prez. I. Mościckiego, św. Antoniego, Boh. 14-j Brygady.**
3. **„Kinoteatr Włókniarz” – renowacja budynku kinoteatru wraz z przebudową sali widowiskowej. Utworzenie Uniwersytetu Powszechnego oraz Inkubatora multimedków, rzemiosła i sztuki.**
4. **„Miasto nad rzeką” – integracja programowo-przestrzenna parku „Bulwary” z centrum miasta.**
5. **„Pasaż północny” – renowacja kamienicy narożnej przy Pl. Kościuszki 24 wraz z dziedzińcem, adaptacja jej do potrzeb gospodarczych (usługi gastronomiczne, biura).**
6. **„Ulica Nowomurarska” - sanacja okolic Pl. Narutowicza – zagospodarowanie terenu pod inwestorów.**
7. **„Ulica Bulwary” – zagospodarowanie terenu pomiędzy ul. Św. Antoniego, a Farbiarską pod inwestorów.**
8. **„Ulica Zachodnia” – zagospodarowanie terenu pomiędzy ul. Farbiarską, a Bulwarami nad rz. Wolbórką pod inwestorów.**
9. **(projekt rezerwowo) - „ODEON – Dziedziniec kultury” – odbudowa narożnej kamienicy (Rzeźnicza/Tkacka/Św. Antoniego) oraz sali dawnego kina.**

Rysunek 8: Obszar rewitalizacji centrum Tomaszowa Mazowieckiego.



7.1. Planowane zadania i ich uzasadnienie

Projekty główne

7.1.1. „Salon miasta” - rewaloryzacja Placu Kościuszki z przejściami do ul. Tkackiej.

Teren objęty projektem znajduje się w centrum miasta. Jest to jeden z najważniejszych elementów przestrzeni publicznej. Obecnie jednak miejsce to z pewnością nie wpływa pozytywnie na atrakcyjność i rozpoznawalność Tomaszowa Mazowieckiego.

Centrum miasta znacznie obciążone jest ruchem samochodowym, co stwarza znaczne zagrożenie dla mieszkańców, negatywnie wpływa również na jakość ich życia w mieście. Wzmożony ruch kołowy w centrum, a także nieuporządkowane strefy parkowania pojazdów są także czynnikiem zmniejszającym walory turystyczne i środowiskowe. Realizacja projektu umożliwi poprawę funkcjonalności ruchu kołowego. Niewątpliwie poprawi też estetykę przestrzeni, co pozytywnie wpłynie na postrzeganie regionu zarówno przez turystów, jak i inwestorów. Dodatkowym atutem realizacji projektu jest fakt, iż właściwe zagospodarowanie tego terenu może przyczynić się do powstania nowych miejsc działalności gospodarczej, generujących nowe miejsca pracy. Konieczne są tu inwestycje związane z rewitalizacją oraz poprawą atrakcyjności, dostępności i funkcjonalności turystycznej, co przyczyni się do rozwoju turystycznego miasta i regionu. W wyniku realizacji projektu, teren ten stałby się również miejscem licznych wydarzeń kulturalnych.

7.1.2. „Tomaszów – miasto otwarte” – MCIB w kwartale ulic: Prez. I. Mościckiego, św. Antoniego, Boh. 14-j Brygady.

Celem projektu jest ożywienie społeczno-gospodarcze, niedostępnej obecnie części miasta. Realizacja projektu umożliwi powstanie nowoczesnej „MEDIATEKI” – instytucji łączącej funkcje centralnej biblioteki miejsko-powiatowej ze współczesnym centrum multimedialnym. Centrum, w którym znajdują się nowoczesne sale multimedialne (również studio audio-video) służyć będzie rozwojowi informatycznemu tomaszowskiej młodzieży, rozszerzającej swoje umiejętności nabyte w gimnazjach i szkołach średnich. Oprócz adaptacji historycznego budynku przemysłowego (dawne warsztaty zawodowe) dla potrzeb Miejskiego Centrum Informacyjno-Bibliotecznego nastąpi także aktywizacja ekonomiczna i przestrzenna wnętrza kwartału, w chwili obecnej niedostępnego komunikacyjnie, otwarcie go dla celów inwestycyjnych oraz stworzenie możliwości dla lokalizacji nowej zabudowy komunalnej i komercyjnej w centrum.

7.1.3. „Kinoteatr Włókniarz” – renowacja budynku kinoteatru wraz z przebudową sali widowiskowej. Utworzenie Uniwersytetu Powszechnego oraz Inkubatora multimedialnych, rzemiosła i sztuki.

Celem projektu jest utworzenie - na bazie dawnego kinoteatru - Miejskiego Centrum Kultury z nowoczesnymi salami wielofunkcyjnymi pozwalającymi na organizację wielu imprez kulturalnych i szkoleniowo-konferencyjnych. Przebudowa głównej sali widowiskowej kinoteatru pozwoli na powrót do niej ważnych dla lokalnej społeczności (miasta i powiatu) wydarzeń kulturalnych (teatralnych, estradowych, filmowych, itp.).

Realizacja projektu wpłynie na ożywienie społeczno-kulturalne oraz turystyczne miasta i okolic. Wpłynie też na pozytywny wizerunek miasta i regionu.

Opcjonalnie, celem tego projektu mogłoby być połączenie instytucji kultury z nowoczesną placówką oświatową (**Uniwersytet Powszechny**), wywodzącą się z naczelnej idei duńskiego filozofa, poety, pedagoga i biskupa Nikolaja Frederica Severina Grundtviga (1783-1872), który w latach 1832-1841 stworzył teoretyczną koncepcję Szkół Ludowych, jako nowoczesnej formy oświaty skierowanej do dorosłych. W przypadku nowej instytucji byłaby to szkoła o charakterze kształcenia ustawicznego, której oferta skierowana byłaby zarówno do osób dorosłych, jak i do dorastającej młodzieży, np. zagrożonej wykluczeniem społecznym. Szkoła realizowałaby niezależne projekty wychowawcze, łączące kształcenie w zanikających zawodach rzemieślniczych (w tym również rzemiosła artystycznego) z kształceniem ustawicznym. Placówka dysponowałaby wielofunkcyjną przestrzenią dla działalności kulturalno-oświatowej.

Przyszły Uniwersytet byłby miejscem wychowania do demokracji, przygotowaniem do życia społecznego, motorem rozwoju osobistego każdego ze słuchaczy. Wszystkie zajęcia służyłyby pobudzaniu myśli i uczuć, a dalej prowadziłyby do aktywnego uczestniczenia w życiu i kulturze. Program Uniwersytetu opierałby się na naukach humanistycznych, naukach przyrodniczych i naukach społecznych. Na równi z nimi obecne są zajęcia dotyczące kultury życia i sztuki oraz muzyka i teatr jako czynniki tworzące więź i klimat emocjonalny grupy. W Uniwersytecie nie kładłoby się nacisku na przekazywanie usystematyzowanej wiedzy, ale przede wszystkim na budzenie samodzielnego stosunku do niej. Uniwersytet będzie nawiązywać do życiowych doświadczeń i do kultury, w której słuchacze uniwersytetu wzrastają. Nauka oparta będzie przede wszystkim na żywym słowie, dyskusji i dialogu, a duch przekazu będzie równie ważny jak jego treść.

[Uniwersytet mógłby też stać się zaczynem edukacyjnym dla młodych przedsiębiorców, rozpoczynających swoją działalność, również w ramach Inkubatora multimediiów, rzemiosła i sztuki].

7.1.4. „Miasto nad rzeką” – integracja programowo-przestrzenna parku „Bulwary” z centrum miasta.

Park miejski w każdej miejscowości powinien pełnić rolę przyjaznego miejsca zachęcającego do odpoczynku, korzystania z uroków przyrody i organizowania imprez kulturalnych. Tereny parków odgrywają bardzo ważną rolę w tworzeniu kultury miast, budowaniu rozpoznawalnego wizerunku oraz uatrakcyjnieniu okolicy. Obecnie park bulwary w Tomaszowie Mazowieckim na skutek zaniedbania nie pełni żadnej z tych ról. Obszar parku jest bowiem bardzo zaniedbany i charakteryzuje się zdziczeniem przyrodniczych walorów. Teren ten jest niezagospodarowany i porośnięty dziką roślinnością, co czyni to miejsce mało atrakcyjnym zarówno dla mieszkańców, jak i turystów oraz inwestorów.

Celem projektu jest ukazanie walorów krajobrazowych oraz lepsze wykorzystanie turystyczne i gospodarcze miasta. Ożywienie turystyczne, społeczne, a także gospodarcze stworzy tu szansę na wygenerowanie nowych miejsc pracy. Zagospodarowanie przestrzeni miasta pozytywnie wpłynie także na jego estetykę. Na odcinku tym powstanie trasa rowerowa oraz ciąg pieszy. Trasa ta przebiegać będzie przez tereny o dużych walorach krajobrazowych, co przyczyni się do poprawy wizerunku miasta jako atrakcyjnego turystycznie. Trasa ta będzie także promowała walory naturalne regionu co wpłynie na wzrost zainteresowania miastem przyjeżdżających tu turystów i inwestorów. Realizacja projektu stworzy również mieszkańcom możliwość atrakcyjnego sposobu spędzania czasu wolnego oraz pozytywnie wpłynie na estetykę przestrzeni. Uporządkowanie przestrzeni miejskiej wpłynie również na ograniczenie przestępczości w Tomaszowie Mazowieckim. Obecnie bowiem tego typu zaniedbane miejsca prowadzą do rozwoju patologii społecznych. Mieszkańcy rzadko odwiedzają park, gdyż boją się przychodzić tu po zmierzchu. Brakuje tu przyjaznych miejsc dla matek z dziećmi. Obecny stan parku bulwary ma zerowy, a nawet ujemny potencjał turystyczny, dlatego też konieczne jest przywrócenie jego walorów.

7.1.5. „Pasaż północny” – renowacja kamienicy narożnej przy Pl. Kościuszki 24 wraz z dziedzińcem, adaptacja jej do potrzeb gospodarczych (usługi gastronomiczne, biura).

Celem projektu jest utworzenie przestrzeni gospodarczej, **[wspierającej inkubator multimediiów, rzemiosła i sztuki (patrz projekt 7.1.3.)]**, uzupełniającej kulturowe funkcje Placu Kościuszki. Realizacja projektu niewątpliwie poprawi estetykę przestrzeni, co

pozytywnie wpłynie na postrzeganie miasta i regionu przez turystów. Zagospodarowanie kamienicy może przyczynić się do powstania nowych miejsc pracy dla młodych twórców oraz informatyków.

7.1.6. „Ulica Nowomurarska” - sanacja okolic Pl. Narutowicza – zagospodarowanie terenu pod inwestorów.

Jednym z celów realizacji projektu jest wyeksponowanie walorów estetycznych miasta i uporządkowanie przestrzeni publicznej. Obszar ten w chwili obecnej jest w bardzo niskim stopniu zabudowany i zagospodarowany. Realizacja projektu umożliwi stworzenie terenu inwestycyjnego pod zabudowę mieszkaniową i handlowo-usługową. Zagospodarowanie terenu pozwoli zapobiec dalszej degradacji przestrzeni miejskiej, a także umożliwi odnowienie atrakcyjnych terenów mieszkaniowych oraz nadanie mu nowych funkcji, np. handlowych. Rewitalizowany obszar zyska lepszą architekturę oraz estetykę. Pozytywnie wpłynie to na postrzeganie regionu przez turystów oraz inwestorów. Rewitalizowana część miasta zyska także prestiż społeczny.

7.1.7. „Ulica Bulwary” – zagospodarowanie terenu pomiędzy ul. Św. Antoniego, a Farbiarską pod inwestorów.

Celem projektu jest przygotowanie nowych terenów pod inwestycje mieszkaniowe. Na wspomnianym terenie znajdują się obecnie działki prywatne z ogródkami przydomowymi oraz niezagospodarowane działki należące do Miasta. W wyniku realizacji projektu stanowić mogą one bardzo interesujący teren inwestycyjny pod zabudowę mieszkaniową. Poprzez realizację projektu rewitalizowany obszar zyska lepszą architekturę. Zagospodarowanie terenu pozwoli zapobiec dalszej degradacji przestrzeni miejskiej, a także umożliwi odnowienie atrakcyjnych terenów mieszkaniowych. Rewitalizowana część miasta zyska także prestiż społeczny. Poprawi się również układ komunikacyjny w centrum Miasta.

7.1.8. „Ulica Zachodnia” – zagospodarowanie terenu pomiędzy ul. Farbiarską, a Bulwarami nad rz. Wolbórką pod inwestorów.

Celem projektu jest przygotowanie nowych terenów pod inwestycje mieszkaniowe. Na terenie objętym programem rewitalizacji znajdują się obecnie nieruchomości, które są w niewielkim stopniu zagospodarowane. W wyniku realizacji projektu stanowić mogą one bardzo interesujący teren inwestycyjny pod zabudowę mieszkaniową. Program rewitalizacji zakłada, że poprzez realizację projektów wzrośnie estetyka i bezpieczeństwo w mieście, a rewitalizowany obszar zyska lepszą architekturę. Zagospodarowanie terenu pozwoli zapobiec

dalszej degradacji przestrzeni miejskiej, a także umożliwi odnowienie atrakcyjnych terenów mieszkaniowych. Rewitalizowana część miasta zyska także prestiż społeczny.

Projekt rezerwowy

7.1.9. „ODEON – Działalność kultury” – odbudowa narożnej kamienicy (Rzeźnicza/Tkacka/Św. Antoniego) oraz sali dawnego kina.

Celem projektu jest ożywienie miasta pod względem społecznym. Stworzy on mieszkańcom szansę rozwoju kulturalnego. Odbudowa wielofunkcyjnej sali dawnego kina stworzy możliwości organizacji imprez kulturalnych i rozrywkowych. Powstanie również nowa powierzchnia biurowa i handlowo-usługowa. Działania te wpłyną na ożywienie gospodarcze, turystyczne i społeczne miasta. Celem projektu jest również utworzenie przestrzeni gospodarczej, **[wspierającej inkubator multimediiów, rzemiosła i sztuki (patrz projekt 7.1.3.)]**

7.2. Kryteria realizacji

Wybrane zadania uznane zostały za priorytetowe, ponieważ mają one najszersze oddziaływanie społeczne. Drugim kryterium była wykonalność finansowa tychże zadań. Szczegółowy opis wraz z harmonogramem oraz analizą finansową projektowanych działań znajduje się w kolejnych rozdziałach niniejszego Planu Rewitalizacji.

7.3. Oczekiwane wskaźniki osiągnięć.

Aby rzetelnie ocenić wpływ danej inwestycji na zmianę wybranego zestawu wskaźników należy porównać stan sprzed inwestycji ze stanem po jej wykonaniu. Zmianę stanu należy określić za pomocą karty oceny przedstawionej w rozdziale poświęconym monitoringowi. Istotność natomiast może być określana poprzez zastosowanie odpowiednich metod statystycznych (np. testów istotności zmian). Poniżej przedstawione zostały wskaźniki, które mogą być wykorzystane do oceny działań zaproponowanych w projekcie „Rewitalizacji centrum miasta” Tomaszowa Mazowieckiego.

■ Wskaźniki globalne

W tej kategorii mieszczą się globalne wskaźniki strategiczne, których zmienność dotyczy uwzględnienia realizacji wielu działań inwestycyjnych jednocześnie. Działania te pozostają

w ścisłej korelacji, przekładając się na preferencje mieszkańców oraz atrakcyjność terenu. Należą do nich:

- Wzrost liczby turystów na obszarze zdefiniowanym
- Liczba nowozatrudnionych w obszarze oddziaływania
- Spadek liczby popełnianych przestępstw
- Cena gruntów inwestycyjnych na obszarze zdefiniowanym
- Liczba nowo zarejestrowanych podmiotów gospodarczych w obszarze oddziaływania
- Liczba nowych miejsc pracy w zdefiniowanym obszarze oddziaływania

Miarą sukcesu Programu Rewitalizacji jest więc wzrost atrakcyjności opisywanego terenu oraz zahamowanie wzrostu problemów społecznych. Jeżeli wartość nieruchomości przekroczy wartość nakładów inwestycyjnych na remonty, oznaczać to będzie, że kulturotwórczą część miasta zyskała lepszą infrastrukturę oraz prestiż społeczny. Wpłynie to również na wzrost liczby osób zainteresowanych rozwijaniem działalności gospodarczych na tym terenie co przyczyni się do wzrostu liczby miejsc pracy. Wzrośnie również liczba turystów przyjeżdżających do miasta. Nastąpi także poprawa bezpieczeństwa mieszkańców.

Działania podjęte w ramach Programu Rewitalizacji Tomaszowa Mazowieckiego będą więc skutkowały polepszeniem się sytuacji przestrzennej, społecznej i gospodarczej na rewitalizowanym obszarze. Widoczne będzie to w wartościach poszczególnych wskaźników, przyjętych jako mierniki powodzenia procesu.

Przyjęto trzy rodzaje wskaźników:

1. wskaźniki produktu
2. wskaźniki rezultatu
3. wskaźniki oddziaływania

Wskaźnikami produktu są:

- powierzchnia zmodernizowanych i nowo wybudowanych ciągów komunikacyjnych
- Długość nowopowstałej i zmodernizowanej infrastruktury technicznej
- powierzchnia budynków poddanych rewitalizacji
- liczba budynków poddanych rewitalizacji i związanej z tym infrastruktury
- powierzchnia zdegradowanych dzielnic i obszarów miast poddanych rewitalizacji
- liczba budynków wyremontowanych na cele kulturalne i edukacyjne

Wskaźnikami rezultatu są:

- powierzchnia terenów objętych rewitalizacją
- powierzchnia terenów inwestycyjnych, które stały się dostępne w wyniku realizacji projektu
- powierzchnia terenów turystycznych, które stały się dostępne i bezpieczne dla turystów i mieszkańców
- liczba pomieszczeń przeznaczonych na działalność kulturalno-oświatową
- liczba prowadzonych działalności gospodarczych zlokalizowanych na terenie zrewitalizowanym
- liczba nowopowstałych punktów usługowych na terenach rewitalizowanych

Wskaźnikami oddziaływania są:

- wskaźnik bezrobocia wśród mieszkańców terenów rewitalizowanych
- liczba mieszkańców na terenach rewitalizowanych
- liczba utrzymanych i nowopowstałych miejsc pracy na terenie zrewitalizowanym
- liczba utrzymanych i nowopowstałych punktów usługowych

**VIII. PLANOWANE DZIAŁANIA W LATACH 2008-2013 W OBSZARZE
REWITALIZOWANYM**

8.1. Fiszki projektowe dla poszczególnych projektów.

Projekt nr 1

Tytuł projektu	„Salon miasta” - rewaloryzacja Placu Kościuszki z przejściami do ul. Tkackiej
Instytucja realizująca projekt	Urząd Miasta w Tomaszowie Mazowieckim
Lokalizacja projektu	Plac Kościuszki w Tomaszowie Mazowieckim
Czas realizacji projektu	2008 – 2013
Cel projektu (opis planowanego przeznaczenia inwestycji).	
<p>Stworzenie tzw. „Salonu Miasta” – przestrzeni kulturowej, strefy ruchu pieszego, miejsca integracji społecznej, turystyki, rekreacji i wypoczynku, spotkań różnych kultur i wydarzeń kulturalnych oraz powiązania go z dotychczasową funkcją handlowo-usługową wraz z uporządkowaniem przebiegających przez plac ciągów komunikacyjnych i parkingów, uspokojenie ruchu drogowego, tworzenie nowego wizerunku miasta.</p>	
Tło realizacji projektu (uzasadnienie potrzeby realizacji inwestycji).	
<p>Plac Kościuszki jest od początku istnienia miasta jego centralnym i najważniejszym elementem przestrzeni publicznej. W czasach swojej świetności był ważnym miejscem handlu (plac targowy) i usług oraz wydarzeń kulturalnych. Był miejscem ścierania się kultur i współdziałania lokalnej społeczności. Z racji swojego położenia plac pełnił też ważną, węzłową funkcję komunikacyjną. Od wielu lat plac i sąsiednie przejścia (Rzeźnicza i Przeskok) nie podlegały żadnym istotnym remontom i modernizacjom przez co uległy znacznemu zniszczeniu. Wskutek dużego wzrostu ruchu drogowego i umiejscowionym na placu parkingom stał się on też obszarem licznych zagrożeń drogowych.</p> <p>Dzięki działaniom rewitalizacyjnym plac, jak i uliczki przyległe mogłyby na powrót odzyskać</p>	

swoją kulturotwórczą funkcję, minimalizując jednocześnie narastające zagrożenia drogowe. Plac mógłby także stać się atrakcyjnym miejscem dla odwiedzających miasto gości i turystów. Rewitalizacja umożliwiłaby także powstanie nowych miejsc działalności gospodarczej, związanych z jego nowymi funkcjami.

Stan istniejący

Zniszczona posadzka placu i przejść, niski standard mebli ulicznych, istniejąca zieleń wysoka – przypadkowa, dominuje funkcja parkingowa, przestrzeń podporządkowana transportowi samochodowemu.

Zakres planowanych prac.

1. Przebudowanie związanej z projektem infrastruktury, znajdującej się pod płytą placu i przejściami na ul. Tkacką.
2. Przebudowa ciągów komunikacyjnych.
3. Przebudowa i wymiana nawierzchni placu i przejść.
4. Budowa elementów małej architektury i infrastruktury obsługi transportu publicznego.
5. Wyposażenie placu w meble uliczne.
6. Wyposażenie w instalację bezprzewodowego dostępu do sieci internetowej.

Produkty:	Wskaźniki	Szacowana docelowa wartość wskaźnika
Powierzchnia zrewaloryzowana placu i przejść	m2	23.907
Powierzchnia nowych ciągów komunikacyjnych	m2	5019
Powierzchnia odwodnionego placu	m2	22.487

Rezultaty :	Wskaźniki	Szacowana docelowa wartość wskaźnika :
powierzchnia terenów objętych rewitalizacją	m2	23.907
powierzchnia terenów turystycznych, które stały się dostępne i bezpieczne dla turystów i mieszkańców	m2	18.888

Oddziaływanie:	Wskaźniki	Szacowana docelowa wartość wskaźnika :
----------------	-----------	--

Wzrost liczby turystów odwiedzających Pl. Kościuszki	Osoby	100% w ciągu 5 lat po zakończeniu projektu
Wzrost liczby mieszkańców miasta odwiedzających Pl. Kościuszki w celach rekreacyjnych	Osoby	100% w ciągu 5 lat po zakończeniu projektu

Podmioty uczestniczące we wdrażaniu projektu.

Firma budowlana, jako wykonawca prac

Wymagane pozwolenia i uzgodnienia

Uzgodnienia:

Wojewódzki Konserwator Zabytków

Pozwolenia:

Pozwolenie na budowę

Stan prawny nieruchomości:

Własność Gminy Miasta Tomaszów Mazowiecki

Budżet projektu i źródła finansowania:

	Kwota PLN
Szacowana wartość inwestycji w tym:	14.000.000,00
Udział własny:	2.800.000,00
Środki prywatne :	-
Środki pomocowe :	11.200.000,00
Budżet państwa :	-

Zgodność projektu z celami określonymi w dokumentach regionalnych i krajowych

- **Strategia Rozwoju Kraju 2007-2013 Projekt:** Cel główny: Podniesienie poziomu i jakości życia mieszkańców Polski: poszczególnych obywateli i rodzin.
- Priorytet 1: Wzrost konkurencyjności i innowacyjności gospodarki, priorytet 1a: Rozwój przedsiębiorczości.
- Priorytet 2: Poprawa stanu infrastruktury technicznej i społecznej
- Priorytet 2c: Infrastruktura społeczna, infrastruktura kultury, turystyki i sportu
- Priorytet 6: Rozwój regionalny i podniesienie spójności terytorialnej
- Priorytet 6a: Podniesienie konkurencyjności gospodarczej polskich regionów
- **PO Infrastruktura i Środowisko:** Wzrost konkurencyjności polskich regionów i przeciwdziałanie ich marginalizacji społecznej, gospodarczej i przestrzennej.
- **Narodowe Strategiczne Ramy Odniesienia 2007-2013:** Cel horyzontalny: Budowa i modernizacja infrastruktury technicznej i społecznej mającej podstawowe znaczenie dla wzrostu konkurencyjności Polski i jej regionów

- Cel horyzontalny: Wzrost konkurencyjności polskich regionów i przeciwdziałanie ich marginalizacji społecznej, gospodarczej i przestrzennej
- **Koncepcja Polityki Przestrzennego Zagospodarowania Kraju:** Tworzenie estetycznej i uporządkowanej przestrzeni zgodnie z zasadami ładu przestrzennego, respektującą zróżnicowane kulturowo i historycznie tradycje architektoniczne oraz w możliwie jak największym stopniu zachowującą walory naturalnego krajobrazu przyrodniczego
- **Strategia rozwoju województwa łódzkiego na lata 2007-2020:** Cel strategiczny: Podniesienie poziomu aktywności społecznej
- Cel szczegółowy: Wspieranie inicjatyw społecznych prowadzących do wzrostu integracji społecznej
- Główne działania: Wspieranie lokalnych inicjatyw obywatelskich, wspieranie budowy lokalnej infrastruktury rozwoju aktywności
- Obszar priorytetowy: Jakość życia, cel strategiczny: Podniesienie poziomu jakości życia
- Sfera ekonomiczna: cel główny: Poprawa pozycji konkurencyjnej gospodarki województwa
- Cel strategiczny: Zwiększanie dostępności gospodarczej regionu
- Sfera funkcjonalno-przestrzenna, Cel główny: Stworzenie rzeczywistego regionu społeczno-ekonomicznego posiadającego własną podmiotowość kulturową i gospodarczą.
- Cel strategiczny: Podniesienie poziomu jakości życia
- Cel szczegółowy: Wzrost znaczenia sportu, kultury, turystyki i rekreacji w życiu mieszkańców regionu
- Obszar priorytetowy: Wizerunek
- Cel strategiczny: Tworzenie wizerunku regionu przyjaznego i atrakcyjnego dla podejmowania współpracy, inwestowania i życia mieszkańców
- Cel szczegółowy: Korelacja działań służących promocji gospodarczej, możliwości inwestycyjnych i atrakcyjności przyrodniczej i turystycznej regionu w celu podniesienia ich spójności i efektywności
- Główne działania: Wykorzystanie walorów turystycznych i kulturalnych do promocji regionu, rozwój sektora turystyki oraz sektora usług związanych ze sposobami spędzania wolnego czasu w województwie, rewitalizacja terenów miejskich i przemysłowych
- Cel szczegółowy: Wspieranie oraz inicjowanie działań na rzecz przywracania, ochrony i kultywowania historycznych wartości regionu
- Cel szczegółowy: Rozwój i promocja kultury i turystyki w regionie
- Cel szczegółowy: Poprawa bezpieczeństwa i porządku publicznego mieszkańców województwa oraz poprawa stanu bezpieczeństwa w ruchu drogowym
- Cel szczegółowy: Tworzenie warunków sprzyjających uczestnictwu w życiu społecznym osób wykluczonych lub zagrożonych wykluczeniem społecznym
- Cel szczegółowy: Propagowanie aktywnego trybu życia i wsparcie osób w wieku poprodukcyjnym
- **Regionalny Program Operacyjny Województwa łódzkiego na lata 2007-2013**
- Oś priorytetowa III: Gospodarka, innowacyjność i przedsiębiorczość
- Cel szczegółowy: Rozwój innowacyjnej i konkurencyjnej gospodarki w województwie
- Cel operacyjny: Poprawa atrakcyjności rekreacyjnej i turystycznej regionu.

Program Rewitalizacji miasta Tomaszów Mazowiecki

- Oś priorytetowa VI: Cel szczegółowy: Ożywienie gospodarcze i społeczne na terenach zdegradowanych w obszarach miejskich
- Cel główny: Podniesienie atrakcyjności województwa łódzkiego w strukturze regionalnej Polski i Europy jako regionu sprzyjającego zamieszkaniu i gospodarce przy dążeniu do budowy wewnętrznej spójności i zachowaniu różnorodności jego miejsc.
- Cel operacyjny: Poprawa atrakcyjności rekreacyjnej i turystycznej regionu
- Cel operacyjny: Zwiększenie atrakcyjności obszarów miejskich dla inwestorów lokalnych i zewnętrznych
- **Strategia Rozwoju Społeczno-Gospodarczego Powiatu Tomaszowskiego na lata 2007-2015 z poszerzoną prognozą do roku 2020**
- Wizja rozwoju: Powiat tomaszowski bezpiecznym i ekologicznym obszarem, przyjaznym mieszkańcom i turystom, o rozbudowanej infrastrukturze technicznej i społecznej, zapewniającym szybki rozwój społeczno-gospodarczy.
- Wizja 4: Promocja i turystyka: Powiat tomaszowski będzie powiatem o rozwiniętej bazie turystyczno-wypoczynkowej, dobrze wykreowanym wizerunku stosującym nowoczesne techniki marketingu terytorialnego w działalności promocyjnej
- **Strategia Rozwoju Społeczno-Gospodarczego Miasta Tomaszów Mazowiecki 2007-2022**
- Cel strategiczny C01: Tomaszów Mazowiecki miejscem przyjaznym dla mieszkańców i gości
- Cel strategiczny C03: Tomaszów Mazowiecki miastem funkcjonalnym (Cel operacyjny: Przekształcenie centrum Miasta w przestrzeń przyjazną dla mieszkańców i gości)
- **Lokalny Plan Rozwoju Powiatu Tomaszowskiego na lata 2007-2015 z poszerzoną prognozą do roku 2020**
- Cel strategiczny 4: Budowanie wizerunku powiatu oraz rozwój zintegrowanej turystyki
- Cel operacyjny 4.2: Szersze wykorzystanie walorów turystycznych powiatu
- Cel strategiczny 3: Zwiększanie bezpieczeństwa i porządku publicznego

Powiązanie projektu z innymi projektami

„Miasto nad rzeką” – integracja programowo-przestrzenna parku „Bulwary” z centrum Miasta

„Pasaż północny” – renowacja kamienicy narożnej przy Pl. Kościuszki 24 wraz z dziedzińcem, adaptacja jej do potrzeb gospodarczych (usługi gastronomiczne, biura)

Projekt nr 2

Tytuł projektu	„Tomaszów – miasto otwarte” – Miejskie Centrum Informatyczno-Biblioteczne w kwartale ulic: Prezydenta Ignacego Mościckiego, św. Antoniego, Bohaterów 14-j Brygady i Seweryna
Instytucja realizująca projekt	Urząd Miasta w Tomaszowie Mazowieckim
Lokalizacja projektu	Między ul: Prezydenta Ignacego Mościckiego, św. Antoniego, Seweryna i Bohaterów 14-ej Brygady.
Czas realizacji projektu	2008 – 2013
Cel projektu (opis planowanego przeznaczenia inwestycji).	
Adaptacja historycznego budynku przemysłowego (dawne warsztaty zawodowe) dla potrzeb Miejskiego Centrum Informatyczno-Bibliotecznego, aktywizacja ekonomiczna i przestrzenna wnętrza niedostępnego komunikacyjnie kwartału, stworzenie nowych możliwości inwestycyjnych w centrum Miasta.	
Tło realizacji projektu (uzasadnienie potrzeby realizacji inwestycji).	
Tomaszów Mazowiecki, jako miasto powiatowe, które zamieszkuje ponad 67 tys. osób w chwili obecnej nie dysponuje obiektem bibliotecznym na miarę potrzeb swoich obywateli. Dotychczasowy budynek biblioteki nie spełnia podstawowych standardów tego typu instytucji. Wnętrze kwartału ulic: Prezydenta Ignacego Mościckiego, św. Antoniego, Bohaterów 14-j Brygady i Seweryna, dysponujące ogromnym potencjałem rozwojowym, poprzez rozrzuconą zabudowę i brak ciągów komunikacyjnych pozostaje w niewielkim stopniu zagospodarowane. Celem projektu jest ożywienie społeczno-gospodarcze tej części Miasta. Realizacja projektu umożliwi powstanie nowoczesnego Miejskiego Centrum Informacyjno-Bibliotecznego. Nastąpi także aktywizacja ekonomiczna i przestrzenna wnętrza wspomnianego kwartału, zwłaszcza stworzenie możliwości dla lokalizacji nowej zabudowy komunalnej i komercyjnej w centrum.	
Stan obecny:	
Budynek dawnej fabryki w złym stanie technicznym, budynki gospodarcze wewnątrz kwartału pozbawione walorów kulturowych, o znikomej wartości technicznej, działki słabo lub niezagospodarowane.	

Program Rewitalizacji miasta Tomaszów Mazowiecki

Zakres planowanych prac.		
<ul style="list-style-type: none"> - Demontaże, wyburzenia, wycinka drzew, przesadzenia, - budowa nowych ciągów komunikacyjnych, - budowa sieci infrastruktury technicznej, - zagospodarowanie terenu, - renowacja i adaptacja budynku na cele MCIB 		
Produkty:	Wskaźniki	Szacowana docelowa wartość wskaźnika
Obszar zmodernizowany i zagospodarowany	m2	8302.5
Nowe ciągi komunikacyjne (jezdnie)	mb	442
Nowe ciągi komunikacyjne (chodniki)	mb	519
Powierzchnia nowych ciągów komunikacyjnych	m2	5250
Długość nowopowstałej sieci infrastruktury technicznej	mb	441
Długość nowopowstałej sieci kanalizacji deszczowej	mb	550
Powierzchnia uzbrojonego terenu	m2	8302.5
Budynki poddane rewitalizacji	szt.	1
Powierzchnia budynku zaadaptowana do nowych funkcji	m2	1401
Rezultaty :	Wskaźniki	Szacowana docelowa wartość wskaźnika :
Powstanie nowej powierzchni inwestycyjnej	m2	4225
Powstanie nowej powierzchni do celów kulturalno- edukacyjnych	m2	1401
Oddziaływanie:	Wskaźniki	Szacowana docelowa wartość wskaźnika :
Zwiększenie ilości osób niepełnosprawnych i opiekunów z dziećmi w wózkach korzystających z biblioteki	osoby	50% (w ciągu 3 lat)
Wzrost liczby mieszkańców korzystających z nowej placówki	osoby	50% (w ciągu 5 lat)

Podmioty uczestniczące we wdrażaniu projektu.	Firma budowlana, jako wykonawca prac
Wymagane pozwolenia i uzgodnienia	<u>Uzgodnienia:</u> Wojewódzki Konserwator Zabytków <u>Pozwolenia:</u> Pozwolenie na budowę
Stan prawny nieruchomości:	
Własność Gminy Miasta Tomaszów Mazowiecki	
Budżet projektu i źródła finansowania:	
	Kwota PLN
Szacowana wartość inwestycji w tym:	26.000.000,00
Udział własny:	5.200.000,00
Środki prywatne :	-
Środki pomocowe :	20.800.000,00
Budżet państwa :	-
Zgodność projektu z celami określonymi w dokumentach regionalnych i krajowych	
<ul style="list-style-type: none"> ▪ Strategia Rozwoju Kraju 2007-2013 Projekt: Cel główny: Podniesienie poziomu i jakości życia mieszkańców Polski: poszczególnych obywateli i rodzin. ▪ Priorytet 1: Wzrost konkurencyjności i innowacyjności gospodarki, priorytet 1a: Rozwój przedsiębiorczości. ▪ Priorytet 2: Poprawa stanu infrastruktury technicznej i społecznej ▪ Priorytet 2c: Infrastruktura społeczna, infrastruktura kultury, turystyki i sportu ▪ Priorytet 6: Rozwój regionalny i podniesienie spójności terytorialnej ▪ Priorytet 6a: Podniesienie konkurencyjności gospodarczej polskich regionów ▪ PO Infrastruktura i Środowisko: Wzrost konkurencyjności polskich regionów i przeciwdziałanie ich marginalizacji społecznej, gospodarczej i przestrzennej. ▪ PO Kapitał Ludzki ▪ Podniesienie poziomu aktywności zawodowej oraz zdolności do zatrudnienia osób bezrobotnych i biernych zawodowo ▪ Upowszechnienie edukacji społeczeństwa na każdym etapie kształcenia przy równoczesnym zwiększeniu jakości usług edukacyjnych i ich silniejszym powiązaniu z potrzebami gospodarki opartej na wiedzy ▪ Narodowe Strategiczne Ramy Odniesienia 2007-2013: Cel horyzontalny: Budowa i modernizacja infrastruktury technicznej i społecznej mającej podstawowe znaczenie dla wzrostu konkurencyjności Polski i jej regionów ▪ Cel horyzontalny: Wzrost konkurencyjności polskich regionów i przeciwdziałanie ich marginalizacji społecznej, gospodarczej i przestrzennej 	

- **Koncepcja Polityki Przestrzennego Zagospodarowania Kraju:** Tworzenie estetycznej i uporządkowanej przestrzeni zgodnie z zasadami ładu przestrzennego, respektującą zróżnicowane kulturowo i historycznie tradycje architektoniczne oraz w możliwie jak największym stopniu zachowującą walory naturalnego krajobrazu przyrodniczego
- **Strategia rozwoju województwa łódzkiego na lata 2007-2020:** Cel strategiczny: Podniesienie poziomu aktywności społecznej
- Cel szczegółowy: Wspieranie inicjatyw społecznych prowadzących do wzrostu integracji społecznej
- Główne działania: Wspieranie lokalnych inicjatyw obywatelskich, wspieranie budowy lokalnej infrastruktury rozwoju aktywności
- Obszar priorytetowy: Jakość życia, cel strategiczny: Podniesienie poziomu jakości życia
- Sfera ekonomiczna: cel główny: Poprawa pozycji konkurencyjnej gospodarki województwa
- Cel strategiczny: Zwiększanie dostępności gospodarczej regionu
- Sfera funkcjonalno-przestrzenna, Cel główny: Stworzenie rzeczywistego regionu społeczno-ekonomicznego posiadającego własną podmiotowość kulturową i gospodarczą.
- Cel strategiczny: Podniesienie poziomu jakości życia
- Cel szczegółowy: Wzrost znaczenia sportu, kultury, turystyki i rekreacji w życiu mieszkańców regionu
- Obszar priorytetowy: Wizerunek
- Cel strategiczny: Tworzenie wizerunku regionu przyjaznego i atrakcyjnego dla podejmowania współpracy, inwestowania i życia mieszkańców
- Cel szczegółowy: Korelacja działań służących promocji gospodarczej, możliwości inwestycyjnych i atrakcyjności przyrodniczej i turystycznej regionu w celu podniesienia ich spójności i efektywności
- Główne działania: Wykorzystanie walorów turystycznych i kulturalnych do promocji regionu, rozwój sektora turystyki oraz sektora usług związanych ze sposobami spędzania wolnego czasu w województwie, rewitalizacja terenów miejskich i przemysłowych
- Cel szczegółowy: Wspieranie oraz inicjowanie działań na rzecz przywracania, ochrony i kultywowania historycznych wartości regionu
- Cel szczegółowy: Rozwój i promocja kultury i turystyki w regionie
- Cel szczegółowy: Poprawa bezpieczeństwa i porządku publicznego mieszkańców województwa oraz poprawa stanu bezpieczeństwa w ruchu drogowym
- Cel szczegółowy: Tworzenie warunków sprzyjających uczestnictwu w życiu społecznym osób wykluczonych lub zagrożonych wykluczeniem społecznym
- Cel szczegółowy: Propagowanie aktywnego trybu życia i wsparcie osób w wieku poprodukcyjnym
- **Regionalny Program Operacyjny Województwa łódzkiego na lata 2007-2013**
- Oś priorytetowa III: Gospodarka, innowacyjność i przedsiębiorczość
- Cel szczegółowy: Rozwój innowacyjnej i konkurencyjnej gospodarki w województwie
- Cel operacyjny: Poprawa atrakcyjności rekreacyjnej i turystycznej regionu.
- Oś priorytetowa VI: Cel szczegółowy: Ożywienie gospodarcze i społeczne na terenach zdegradowanych w obszarach miejskich

Program Rewitalizacji miasta Tomaszów Mazowiecki

- Cel główny: Podniesienie atrakcyjności województwa łódzkiego w strukturze regionalnej Polski i Europy jako regionu sprzyjającego zamieszkaniu i gospodarce przy dążeniu do budowy wewnętrznej spójności i zachowaniu różnorodności jego miejsc.
- Cel operacyjny: Poprawa atrakcyjności rekreacyjnej i turystycznej regionu
- Cel operacyjny: Zwiększenie atrakcyjności obszarów miejskich dla inwestorów lokalnych i zewnętrznych
- **Strategia Rozwoju Społeczno-Gospodarczego Powiatu Tomaszowskiego na lata 2007-2015 z poszerzoną prognozą do roku 2020**
- Wizja rozwoju: Powiat tomaszowski bezpiecznym i ekologicznym obszarem, przyjaznym mieszkańcom i turystom, o rozbudowanej infrastrukturze technicznej i społecznej, zapewniającym szybki rozwój społeczno-gospodarczy.
- Wizja 4: Promocja i turystyka: Powiat tomaszowski będzie powiatem o rozwiniętej bazie turystyczno-wypoczynkowej, dobrze wykreowanym wizerunku stosującym nowoczesne techniki marketingu terytorialnego w działalności promocyjnej
- **Strategia Rozwoju Społeczno-Gospodarczego Miasta Tomaszów Mazowiecki 2007-2022**
- **C01.** Tomaszów Mazowiecki miejscem przyjaznym dla mieszkańców i gości (cel operacyjny: upowszechnianie kultury i oświaty)
- **C02.** Tomaszów Mazowiecki wspiera aktywnych i kreatywnych (cel operacyjny: wspieranie ludzi przedsiębiorczych i innowacyjnych, zmierzające do wzrostu zatrudnienia ludzi młodych)
- **C03.** Tomaszów Mazowiecki miastem funkcjonalnym (cele operacyjne: realizacja Wieloletniego Planu Inwestycyjnego; przekształcenie centrum Miasta w przestrzeń przyjazną dla mieszkańców i gości)
- **C04.** Tomaszów Mazowiecki miastem świadomych obywateli (cel operacyjny: polepszenie warunków dla podnoszenia wiedzy i kompetencji)
- **Lokalny Plan Rozwoju Powiatu Tomaszowskiego na lata 2007-2015 z poszerzoną prognozą do roku 2020**
- Cel strategiczny 4: Budowanie wizerunku powiatu oraz rozwój zintegrowanej turystyki
- Cel operacyjny 4.2: Szersze wykorzystanie walorów turystycznych powiatu
- Cel strategiczny 3: Zwiększanie bezpieczeństwa i porządku publicznego

Powiązanie projektu z innymi projektami

„Kinoteatr Włókniarz” – renowacja budynku kinoteatru wraz z przebudową sali widowiskowej. Utworzenie Uniwersytetu Powszechnego.

„Pasaż północny” – renowacja kamienicy narożnej przy Pl. Kościuszki 24 wraz z dziedzińcem, adaptacja jej do potrzeb gospodarczych (usługi gastronomiczne, biura).

Projekt nr 3

Tytuł projektu	„Kinoteatr Włókniarz” – renowacja budynku kinoteatru wraz z przebudową sali widowiskowej. [Utworzenie Uniwersytetu Powszechnego oraz Inkubatora multimedków, rzemiosła i sztuki]
Instytucja realizująca projekt	Urząd Miasta w Tomaszowie Mazowieckim
Lokalizacja projektu	Między ul. Św. Antoniego, Tkacką i Farbiarską oraz linią rz. Wolbórki
Czas realizacji projektu	2008 – 2013

Cel projektu (opis planowanego przeznaczenia inwestycji).

Celem projektu jest utworzenie - na bazie dawnego kinoteatru - Miejskiego Centrum Kultury z nowoczesnymi salami wielofunkcyjnymi pozwalającymi na organizację wielu imprez kulturalnych i szkoleniowo-konferencyjnych. Przebudowa głównej sali widowiskowej kinoteatru pozwoli na powrót do niej ważnych dla lokalnej społeczności (miasta i powiatu) wydarzeń kulturalnych (teatralnych, estradowych, filmowych, itp.).

Realizacja projektu wpłynie na ożywienie społeczno-kulturalne oraz turystyczne miasta i okolic. Wpłynie też na pozytywny wizerunek miasta i regionu.

Opcjonalnie, celem tego projektu mogłoby być połączenie instytucji kultury z nowoczesną placówką oświatową (**Uniwersytet Powszechny**), wywodzącą się z naczelnej idei duńskiego filozofa, poety, pedagoga i biskupa Nikołaja Frederica Severina Grundtviga (1783–1872), który w latach 1832-1841 stworzył teoretyczną koncepcję Szkół Ludowych, jako nowoczesnej formy oświaty skierowanej do dorosłych. W przypadku nowej instytucji byłaby to szkoła o charakterze kształcenia ustawicznego, której oferta skierowana byłaby zarówno do osób dorosłych, jak i do dorastającej młodzieży, np. zagrożonej wykluczeniem społecznym. Szkoła realizowałaby niezależne projekty wychowawcze, łączące kształcenie w zanikających zawodach rzemieślniczych (w tym również rzemiosła artystycznego) z kształceniem ustawicznym. Placówka dysponowałaby wielofunkcyjną przestrzenią dla działalności kulturalno-oświatowej.

Przyszły Uniwersytet byłby miejscem wychowania do demokracji, przygotowaniem do życia społecznego, motorem rozwoju osobistego każdego ze słuchaczy. Wszystkie zajęcia służyłyby pobudzaniu myśli i uczuć, a dalej prowadziłyby do aktywnego uczestniczenia w życiu i kulturze.

Program Uniwersytetu opierałby się na naukach humanistycznych, naukach przyrodniczych i naukach społecznych. Na równi z nimi obecne są zajęcia dotyczące kultury życia i sztuki oraz muzyka i teatr jako czynniki tworzące więź i klimat emocjonalny grupy. W Uniwersytecie nie kładłoby się nacisku na przekazywanie usystematyzowanej wiedzy, ale przede wszystkim na budzenie samodzielnego stosunku do niej. Uniwersytet będzie nawiązywać do życiowych doświadczeń i do kultury, w której słuchacze uniwersytetu wzrastają. Nauka oparta będzie przede wszystkim na żywym słowie, dyskusji i dialogu, a duch przekazu będzie równie ważny jak jego treść.

[Uniwersytet mógłby też stać się zaczynem edukacyjnym dla młodych przedsiębiorców, rozpoczynających swoją działalność, również w ramach Inkubatora multimedialnych, rzemiosła i sztuki].

Tło realizacji projektu (uzasadnienie potrzeby realizacji inwestycji)

W Tomaszowie brak jest nowoczesnej instytucji oświatowej łączącej kompleksowe kształcenie ustawiczne dla różnych grup społecznych (w tym ludzi społecznie wykluczonych) z inkubatorem wspierającym start młodych ludzi w życie zawodowe. W centralnej części miasta przy ul. Mościckiego znajduje się budynek historycznego, wybudowanego w okresie międzywojennym XX w. kinoteatru. W chwili obecnej jest wykorzystywany w większości na potrzeby Miejskiej Biblioteki Publicznej, która jest gospodarzem obiektu. Część pomieszczeń jest podnajmowanych. W ramach jednego z projektów rewitalizacji Miejska Biblioteka Publiczna przeniesie się do nowego budynku. Ideą projektu jest uczynienie z przyszłej placówki „Szkoły dla życia” – miejsca, w którym stwarza się studentom możliwości rozwoju własnej osobowości, budowania tożsamości oraz nabywania umiejętności społecznych i obywatelskich. Cele wychowawcze placówki skierowane będą ku „oświeceniu życiowemu” – obudzeniu w człowieku zrozumienia samego siebie i znalezienia celu, ku któremu chce dążyć w życiu. Przyszły Uniwersytet byłby miejscem wychowania do demokracji, przygotowaniem do życia społecznego, motorem rozwoju osobistego każdego ze studentów. Wszystkie zajęcia służyłyby pobudzaniu myśli i uczuć, a dalej prowadziłyby do aktywnego uczestniczenia w życiu i kulturze. Program Uniwersytetu opierałby się na naukach humanistycznych, naukach przyrodniczych i naukach społecznych. Na równi z nimi obecne są zajęcia dotyczące kultury życia i sztuki oraz muzyka i teatr jako czynniki tworzące więź i klimat emocjonalny grupy. W Uniwersytecie nie kładłoby się nacisku na przekazywanie usystematyzowanej wiedzy, ale przede wszystkim na budzenie samodzielnego stosunku do niej. Uniwersytet będzie nawiązywać do życiowych doświadczeń i do kultury, w której słuchacze uniwersytetu wzrastają. Nauka oparta będzie przede wszystkim na żywym słowie, dyskusji i dialogu, a duch przekazu będzie równie ważny jak jego treść. Stworzony na bazie placówki

inkubator dla młodych twórców wspierał będzie ich osobisty rozwój i start w dorosłe, zawodowe życie.

Stan techniczny istniejącego budynku.

Obiekt, a zwłaszcza jego sala widowiskowa wymaga generalnego remontu i adaptacji do nowych funkcji. Modernizacji wymaga również prawie cała infrastruktura sieciowa znajdująca się w budynku. Uporządkowania i zagospodarowania na cele nowej placówki wymaga otoczenie budynku.

Zakres planowanych prac.

- remont generalny budynku,
- przebudowa sali widowiskowej,
- zagospodarowanie terenów niezabudowanych,
- adaptacja pomieszczeń budynku na potrzeby przyszłej placówki,

Produkty:	Wskaźniki	Szacowana docelowa wartość wskaźnika
Powierzchnia zagospodarowanego budynku	m2	1732
Ilość budynków poddanych renowacjom i remontom	szt.	1

Rezultaty :	Wskaźniki	Szacowana docelowa wartość wskaźnika :
Powierzchnia przeznaczona na działalność kulturalno-oświatową centrum	m2	1732
Pomieszczenia przewidziane na działalność kulturalno-oświatową centrum	szt.	30

Oddziaływanie:	Wskaźniki	Szacowana docelowa wartość wskaźnika :
Osoby objęte działalnością placówki (uczestnicy zajęć Uniwersytetu Powszechnego)	osoby	300 (w ciągu 5 lat)
Osoby objęte działalnością placówki (uczestnicy zajęć placówki kultury)	osoby	500 (w ciągu 5 lat)

Osoby objęte działalnością placówki (uczestnicy okazjonalni)	osoby	5.000 (w ciągu 5 lat)
Osoby zatrudnione dla potrzeb placówki	osoby	15
Podmioty uczestniczące we wdrażaniu projektu.	Firma budowlana, jako wykonawca prac	
Wymagane pozwolenia i uzgodnienia	<u>Uzgodnienia:</u> Wojewódzki Konserwator Zabytków <u>Pozwolenia:</u> Pozwolenie na budowę	

Stan prawny nieruchomości:

Własność Starostwa Powiatowego w Tomaszowie Mazowieckim

Budżet projektu i źródła finansowania:

	Kwota PLN
Szacowana wartość inwestycji w tym:	15.375.096,99
Udział własny:	3.075.019,40
Środki prywatne :	-
Środki pomocowe :	12.300.077,59
Budżet państwa :	-

Zgodność projektu z celami określonymi w dokumentach regionalnych i krajowych

- **Strategia Rozwoju Kraju 2007-2013 Projekt:** Cel główny: Podniesienie poziomu i jakości życia mieszkańców Polski: poszczególnych obywateli i rodzin.
- Priorytet 1: Wzrost konkurencyjności i innowacyjności gospodarki, priorytet 1a: Rozwój przedsiębiorczości.
- Priorytet 2: Poprawa stanu infrastruktury technicznej i społecznej
- Priorytet 2c: Infrastruktura społeczna, infrastruktura kultury, turystyki i sportu
- Priorytet 6: Rozwój regionalny i podniesienie spójności terytorialnej
- Priorytet 6a: Podniesienie konkurencyjności gospodarczej polskich regionów
- **PO Infrastruktura i Środowisko:** Wzrost konkurencyjności polskich regionów i przeciwdziałanie ich marginalizacji społecznej, gospodarczej i przestrzennej.
- **PO Kapitał Ludzki**
- Podniesienie poziomu aktywności zawodowej oraz zdolności do zatrudnienia osób bezrobotnych i biernych zawodowo
- Zmniejszenie obszarów wykluczenia społecznego
- Upowszechnienie edukacji społeczeństwa na każdym etapie kształcenia przy równoczesnym zwiększeniu jakości usług edukacyjnych i ich silniejszym powiązaniu z potrzebami gospodarki opartej na wiedzy

- **Narodowe Strategiczne Ramy Odniesienia 2007-2013:** Cel horyzontalny: Budowa i modernizacja infrastruktury technicznej i społecznej mającej podstawowe znaczenie dla wzrostu konkurencyjności Polski i jej regionów
- **Strategia rozwoju województwa łódzkiego na lata 2007-2020:** Cel strategiczny: Podniesienie poziomu aktywności społecznej
- Cel szczegółowy: Wspieranie inicjatyw społecznych prowadzących do wzrostu integracji społecznej
- Główne działania: Wspieranie lokalnych inicjatyw obywatelskich, wspieranie budowy lokalnej infrastruktury rozwoju aktywności
- Obszar priorytetowy: Jakość życia, cel strategiczny: Podniesienie poziomu jakości życia
- Sfera ekonomiczna: cel główny: Poprawa pozycji konkurencyjnej gospodarki województwa
- Cel strategiczny: Zwiększanie dostępności gospodarczej regionu
- Sfera funkcjonalno-przestrzenna, Cel główny: Stworzenie rzeczywistego regionu społeczno-ekonomicznego posiadającego własną podmiotowość kulturową i gospodarczą.
- Cel strategiczny: Podniesienie poziomu jakości życia
- Obszar priorytetowy: Wizerunek
- Cel strategiczny: Tworzenie wizerunku regionu przyjaznego i atrakcyjnego dla podejmowania współpracy, inwestowania i życia mieszkańców
- Główne działania: Wykorzystanie walorów turystycznych i kulturalnych do promocji regionu, rozwój sektora turystyki oraz sektora usług związanych ze sposobami spędzania wolnego czasu w województwie, rewitalizacja terenów miejskich i przemysłowych
- Cel szczegółowy: Rozwój i promocja kultury i turystyki w regionie
- Cel szczegółowy: Poprawa bezpieczeństwa i porządku publicznego mieszkańców województwa oraz poprawa stanu bezpieczeństwa w ruchu drogowym
- Cel szczegółowy: Tworzenie warunków sprzyjających uczestnictwu w życiu społecznym osób wykluczonych lub zagrożonych wykluczeniem społecznym
- Cel szczegółowy: Propagowanie aktywnego trybu życia i wsparcie osób w wieku poprodukcyjnym
- **Regionalny Program Operacyjny Województwa łódzkiego na lata 2007-2013**
- Oś priorytetowa III: Gospodarka, innowacyjność i przedsiębiorczość
- Oś priorytetowa VI: Cel szczegółowy: Ożywienie gospodarcze i społeczne na terenach zdegradowanych w obszarach miejskich
- Cel główny: Podniesienie atrakcyjności województwa łódzkiego w strukturze regionalnej Polski i Europy jako regionu sprzyjającego zamieszkaniu i gospodarce przy dążeniu do budowy wewnętrznej spójności i zachowaniu różnorodności jego miejsc.
- Cel operacyjny: Poprawa atrakcyjności rekreacyjnej i turystycznej regionu
- Cel operacyjny: Zwiększenie atrakcyjności obszarów miejskich dla inwestorów lokalnych i zewnętrznych
- **Strategia Rozwoju Społeczno-Gospodarczego Powiatu Tomaszowskiego na lata 2007-2015 z poszerzoną prognozą do roku 2020**
- Wizja rozwoju: Powiat tomaszowski bezpiecznym i ekologicznym obszarem, przyjaznym mieszkańcom i turystom, o rozbudowanej infrastrukturze technicznej i społecznej, zapewniającym szybki rozwój społeczno-

Program Rewitalizacji miasta Tomaszów Mazowiecki

gospodarczy.

- **Strategia Rozwoju Społeczno-Gospodarczego Miasta Tomaszów Mazowiecki 2007-2022**
- C01. Tomaszów Mazowiecki miejscem przyjaznym dla mieszkańców i gości (cel operacyjny: upowszechnianie kultury i oświaty)
- C02. Tomaszów Mazowiecki wspiera aktywnych i kreatywnych (cel operacyjny: wspieranie ludzi przedsiębiorczych i innowacyjnych, zmierzające do wzrostu zatrudnienia ludzi młodych)
- C03. Tomaszów Mazowiecki miastem funkcjonalnym (cel operacyjny: przekształcenie centrum Miasta w przestrzeń przyjazną dla mieszkańców i gości)
- C04. Tomaszów Mazowiecki miastem świadomych obywateli (cel operacyjny: polepszanie warunków dla podnoszenia wiedzy i kompetencji)
- **Lokalny Plan Rozwoju Powiatu Tomaszowskiego na lata 2007-2015 z poszerzoną prognozą do roku 2020**
- Cel strategiczny 4: Budowanie wizerunku powiatu oraz rozwój zintegrowanej turystyki
- Cel strategiczny 3: Zwiększanie bezpieczeństwa i porządku publicznego
- **Regionalny Program Operacyjny Województwa łódzkiego na lata 2007-2013**
- Oś priorytetowa V: Infrastruktura społeczna
- Cel szczegółowy: Zapewnienie dogodnych warunków do rozwoju zasobów ludzkich
- Cel operacyjny: Kształtowanie i rozwijanie kulturowej tożsamości regionalnej

Powiązanie projektu z innymi projektami

„Tomaszów – miasto otwarte” – MCIB w kwartale ulic: Prez. I. Mościckiego, św. Antoniego, Boh. 14-j Brygady.

Projekt nr 4.

Tytuł projektu	„Miasto nad rzeką” – integracja programowo-przestrzenna parku „Bulwary” z centrum Miasta
Instytucja realizująca projekt	Urząd Miasta w Tomaszowie Mazowieckim
Lokalizacja projektu	Między ul. Św. Antoniego, Tkacką i Farbiarską oraz linią rz. Wolbórki
Czas realizacji projektu	2008 – 2013
Cel projektu (opis planowanego przeznaczenia inwestycji).	
Przebudowa i modernizacja południowej strony parku BULWARY wraz z budową kładki pieszo-rowerowej nad rz. Wolbórką, łączącej obie strony rzeki, integracja terenów po ZPW „Mazovia” z centrum Miasta, otwarcie mieszkańcom nowych możliwości rekreacji i wypoczynku, poprawienie komunikacji pieszej i rowerowej po obu stronach rzeki Wolbórki, udostępnienie od strony północnej strefy handlu i usług w okolicach ul. Tkackiej, Farbiarskiej.	
Tło realizacji projektu (uzasadnienie potrzeby realizacji inwestycji).	
Bulwary nad rz. Wolbórką w czasach swojej świetności były tradycyjnym miejscem spotkań i spacerów oraz wypoczynku i rekreacji. Wieloletnie zaniedbania doprowadziły do częściowego zdżyczenia przyrodniczych walorów parku. Istnieje wielka potrzeba ich przywrócenia ze względu na powiązanie tej części miasta z innymi projektami w ramach rewitalizacji. Istnieje również potrzeba ich adaptacji do nowych funkcji (społeczno-kulturalnych i gospodarczych).	
Stan obecny	
Zdziczałe trawniki i alejki, zaniedbane, nieutwardzone ciągi komunikacyjne, puste – niezagospodarowane place.	
Zakres planowanych prac.	
-uporządkowanie zieleni, -budowa nowego i modernizacja istniejących ciągów komunikacyjnych, -budowa miejsc wypoczynku i rekreacji, -budowa elementów małej architektury, -wyposażenie w nowe meble uliczne,	

Program Rewitalizacji miasta Tomaszów Mazowiecki

- budowa kładek pieszo-rowerowych nad rz. Wolbórką,
- budowa przystani wodno-rekreacyjnej nad rz. Wolbórką

Produkty:	Wskaźniki	Szacowana docelowa wartość wskaźnika
Obszar zmodernizowany i zagospodarowany	m2	85.734
Nowa przystań wodno-rekreacyjna	Szt.	1
Powierzchnia nowopowstałych i zmodernizowanych ciągów komunikacyjnych	m2	13.100
Nowopowstały plac zabaw dla dzieci	Szt.	1
Nowe kładki pieszo-rowerowe	Szt.	2
Nowe ogrodzenia graniczące z parkiem	mb	300
Rezultaty :	Wskaźniki	Szacowana docelowa wartość wskaźnika :
powierzchnia terenów turystycznych, które stały się dostępne i bezpieczne dla turystów i mieszkańców	m2	85.734
Powierzchnia terenów objętych rewitalizacją	m2	85.734
Oddziaływanie:	Wskaźniki	Szacowana docelowa wartość wskaźnika :
Wzrost liczby turystów odwiedzających centrum miasta	osoby	100% (w ciągu 5 lat)
Wzrost liczby mieszkańców korzystających z nowych miejsc rekreacji	osoby	100% (w ciągu 3 lat)
Podmioty uczestniczące we wdrażaniu projektu.	Firma budowlana, jako wykonawca prac	
Wymagane pozwolenia i uzgodnienia	<u>Uzgodnienia:</u> Wojewódzki Konserwator Zabytków <u>Pozwolenia:</u> Pozwolenie na budowę	
Stan prawny nieruchomości:		

Własność Gminy Miasta Tomaszów Mazowiecki

Budżet projektu i źródła finansowania:

	Kwota PLN
Szacowana wartość inwestycji w tym:	15.000.000,00
Udział własny:	3.000.000,00
Środki prywatne:	-
Środki pomocowe:	12.000.000,00
Budżet państwa:	-

Zgodność projektu z celami określonymi w dokumentach regionalnych i krajowych

- **Strategia Rozwoju Kraju 2007-2013 Projekt:** Cel główny: Podniesienie poziomu i jakości życia mieszkańców Polski: poszczególnych obywateli i rodzin.
- Priorytet 1: Wzrost konkurencyjności i innowacyjności gospodarki, priorytet 1a: Rozwój przedsiębiorczości.
- Priorytet 2: Poprawa stanu infrastruktury technicznej i społecznej
- Priorytet 2c: Infrastruktura społeczna, infrastruktura kultury, turystyki i sportu
- Priorytet 6: Rozwój regionalny i podniesienie spójności terytorialnej
- Priorytet 6a: Podniesienie konkurencyjności gospodarczej polskich regionów
- **PO Infrastruktura i Środowisko:** Wzrost konkurencyjności polskich regionów i przeciwdziałanie ich marginalizacji społecznej, gospodarczej i przestrzennej.
- **PO Kapitał Ludzki**
- Podniesienie poziomu aktywności zawodowej oraz zdolności do zatrudnienia osób bezrobotnych i biernych zawodowo
- Zmniejszenie obszarów wykluczenia społecznego
- ~~**Narodowe Strategiczne Ramy Odniesienia 2007-2013:** Cel horyzontalny: Budowa i modernizacja infrastruktury technicznej i społecznej mającej podstawowe znaczenie dla wzrostu konkurencyjności Polski i jej regionów~~
- Cel horyzontalny: Wzrost konkurencyjności polskich regionów i przeciwdziałanie ich marginalizacji społecznej, gospodarczej i przestrzennej
- **Koncepcja Polityki Przestrzennego Zagospodarowania Kraju:** Tworzenie estetycznej i uporządkowanej przestrzeni zgodnie z zasadami ładu przestrzennego, respektującą zróżnicowane kulturowo i historycznie tradycje architektoniczne oraz w możliwie jak największym stopniu zachowującą walory naturalnego krajobrazu przyrodniczego
- **Strategia rozwoju województwa łódzkiego na lata 2007-2020:** Cel strategiczny: Podniesienie poziomu aktywności społecznej
- Cel szczegółowy: Wspieranie inicjatyw społecznych prowadzących do wzrostu integracji społecznej
- Główne działania: Wspieranie lokalnych inicjatyw obywatelskich, wspieranie budowy lokalnej infrastruktury rozwoju aktywności

- Obszar priorytetowy: Jakość życia, cel strategiczny: Podniesienie poziomu jakości życia
- Sfera ekonomiczna: cel główny: Poprawa pozycji konkurencyjnej gospodarki województwa
- Cel strategiczny: Zwiększanie dostępności gospodarczej regionu
- Sfera funkcjonalno-przestrzenna, Cel główny: Stworzenie rzeczywistego regionu społeczno-ekonomicznego posiadającego własną podmiotowość kulturową i gospodarczą.
- Cel strategiczny: Podniesienie poziomu jakości życia
- Cel szczegółowy: Wzrost znaczenia sportu, kultury, turystyki i rekreacji w życiu mieszkańców regionu
- Obszar priorytetowy: Wizerunek
- Cel strategiczny: Tworzenie wizerunku regionu przyjaznego i atrakcyjnego dla podejmowania współpracy, inwestowania i życia mieszkańców
- Cel szczegółowy: Korelacja działań służących promocji gospodarczej, możliwości inwestycyjnych i atrakcyjności przyrodniczej i turystycznej regionu w celu podniesienia ich spójności i efektywności
- Główne działania: Wykorzystanie walorów turystycznych i kulturalnych do promocji regionu, rozwój sektora turystyki oraz sektora usług związanych ze sposobami spędzania wolnego czasu w województwie, rewitalizacja terenów miejskich i przemysłowych
- Cel szczegółowy: Wspieranie oraz inicjowanie działań na rzecz przywracania, ochrony i kultywowania historycznych wartości regionu
- Cel szczegółowy: Rozwój i promocja kultury i turystyki w regionie
- Cel szczegółowy: Poprawa bezpieczeństwa i porządku publicznego mieszkańców województwa oraz poprawa stanu bezpieczeństwa w ruchu drogowym
- Cel szczegółowy: Tworzenie warunków sprzyjających uczestnictwu w życiu społecznym osób wykluczonych lub zagrożonych wykluczeniem społecznym
- Cel szczegółowy: Propagowanie aktywnego trybu życia i wsparcie osób w wieku poprodukcyjnym
- **Regionalny Program Operacyjny Województwa łódzkiego na lata 2007-2013**
- Oś priorytetowa III: Gospodarka, innowacyjność i przedsiębiorczość
- Cel szczegółowy: Rozwój innowacyjnej i konkurencyjnej gospodarki w województwie
- Cel operacyjny: Poprawa atrakcyjności rekreacyjnej i turystycznej regionu.
- Oś priorytetowa VI: Cel szczegółowy: Ożywienie gospodarcze i społeczne na terenach zdegradowanych w obszarach miejskich
- Cel główny: Podniesienie atrakcyjności województwa łódzkiego w strukturze regionalnej Polski i Europy jako regionu sprzyjającego zamieszkaniu i gospodarce przy dążeniu do budowy wewnętrznej spójności i zachowaniu różnorodności jego miejsc.
- Cel operacyjny: Poprawa atrakcyjności rekreacyjnej i turystycznej regionu
- Cel operacyjny: Zwiększenie atrakcyjności obszarów miejskich dla inwestorów lokalnych i zewnętrznych
- **Strategia Rozwoju Społeczno-Gospodarczego Powiatu Tomaszowskiego na lata 2007-2015 z poszerzoną prognozą do roku 2020**
- Wizja rozwoju: Powiat tomaszowski bezpiecznym i ekologicznym obszarem, przyjaznym mieszkańcom i turystom, o rozbudowanej infrastrukturze technicznej i społecznej, zapewniającym szybki rozwój społeczno-

gospodarczy.

- Wizja 4: Promocja i turystyka: Powiat tomaszowski będzie powiatem o rozwiniętej bazie turystyczno-wypoczynkowej, dobrze wykreowanym wizerunku stosującym nowoczesne techniki marketingu terytorialnego w działalności promocyjnej
- **Strategia Rozwoju Społeczno-Gospodarczego Miasta Tomaszów Mazowiecki 2007-2022**
- C01. Tomaszów Mazowiecki miejscem przyjaznym dla mieszkańców i gości (cel operacyjny: zwiększenie aktywności fizycznej)
- C03. Tomaszów Mazowiecki miastem funkcjonalnym (cel operacyjny: przekształcenie centrum Miasta w przestrzeń przyjazną dla mieszkańców i gości)
- **Lokalny Plan Rozwoju Powiatu Tomaszowskiego na lata 2007-2015 z poszerzoną prognozą do roku 2020**
- Cel strategiczny 4: Budowanie wizerunku powiatu oraz rozwój zintegrowanej turystyki
- Cel operacyjny 4.2: Szersze wykorzystanie walorów turystycznych powiatu
- Cel strategiczny 3: Zwiększanie bezpieczeństwa i porządku publicznego

Powiązanie projektu z innymi projektami

- „Salon Miasta” – rewaloryzacja Placu Kościuszki z przejściami do ul. Tkackiej

Projekt nr 5

Tytuł projektu	„Pasaż północny” – renowacja kamienicy narożnej przy Pl. Kościuszki 24 wraz z dziedzińcem, adaptacja jej do potrzeb gospodarczych (usługi gastronomiczne, biura)
Instytucja realizująca projekt	Urząd Miasta w Tomaszowie Mazowieckim
Lokalizacja projektu	ul. Św. Antoniego/Tkacka/Rzeźnicza
Czas realizacji projektu	2009 – 2013
Cel projektu (opis planowanego przeznaczenia inwestycji).	
Celem projektu jest utworzenie nowej przestrzeni gospodarczej, wspierającej kulturowe funkcje Placu Kościuszki, kreowanie pozytywnego wizerunku □ości, tworzenie nowych miejsc pracy.	
Tło realizacji projektu (uzasadnienie potrzeby realizacji inwestycji).	
W obecnym stanie kamienice oraz ich dziedzińce, położone wokół Pl. Kościuszki, w niewielkim stopniu korespondują z jego przyszłą, turystyczną funkcją. Brak jest zwłaszcza, położonych w kameralnych zaułkach punktów gastronomicznych, obsługujących potencjalnych turystów i wypoczywających mieszkańców. Przedmiotowa kamienica spełnia wspomniane kryteria, otwierając wszechstronne możliwości umiejscowienia w lokalach oraz terenie przyległym kawiarenek i pubów. Perspektywiczne jest również połączenie rewitalizowanego dziedzińca kamienicy Pl. □ościuszki 24 z dziedzińcem prywatnej kamienicy sąsiedniej. Utworzony w ten sposób, malowniczy pasaż zwielokrotniłby możliwości zagospodarowania tego rejonu.	
Stan istniejący	
W latach 2004 – 2005 zrealizowano remont dachu i elewacji zewnętrznej kamienicy. Gruntownego remontu wymagają wszystkie pomieszczenia oraz elewacja wewnętrzna obiektu i oficyny. Remontu wymaga również dziedziniec wewnętrzny kamienicy. Modernizacji wymaga cała infrastruktura sieciowa obiektu. Kamienica wymaga wyposażenia jej w nowoczesną i ekologiczną instalację grzewczą.	
Zakres planowanych prac.	
-wyburzenie istniejących naniesień, -odbudowa obiektów i adaptacja ich do nowych funkcji,	

-zagospodarowanie otoczenia budynków.

Produkty:	Wskaźniki	Szacowana docelowa wartość wskaźnika
Liczba budynków poddanych rewitalizacji i związanej z tym infrastruktury	Szt.	1
Powierzchnia zagospodarowanego terenu niezabudowanego	m2	251
Rezultaty :	Wskaźniki	Szacowana docelowa wartość wskaźnika :
Powierzchnia przeznaczona na działalność gospodarczą	m2	1.279
Oddziaływanie:	Wskaźniki	Szacowana docelowa wartość wskaźnika :
Zwiększenie liczby osób korzystających z nowych usług	osoby	100% (w ciągu 5 lat)
Podmioty uczestniczące we wdrażaniu projektu:	Firma budowlana, jako wykonawca prac	
Wymagane pozwolenia i uzgodnienia	<u>Uzgodnienia:</u> Wojewódzki Konserwator Zabytków <u>Pozwolenia:</u> Pozwolenie na budowę	
Stan prawny nieruchomości:	własność Gminy Miasta Tomaszów Mazowiecki	
Budżet projektu i źródła finansowania:		
	Kwota PLN	
Szacowana wartość inwestycji w tym:		5.000.000,00
Udział własny:		1.000.000,00
Środki prywatne :		-
Środki pomocowe :		4.000.000,00
Budżet państwa :		-
Zgodność projektu z celami określonymi w dokumentach regionalnych i krajowych		
<ul style="list-style-type: none"> Strategia Rozwoju Kraju 2007-2013 Projekt: Cel główny: Podniesienie poziomu i jakości życia mieszkańców 		

Polski: poszczególnych obywateli i rodzin.

- Priorytet 1: Wzrost konkurencyjności i innowacyjności gospodarki, priorytet 1a: Rozwój przedsiębiorczości.
- Priorytet 2: Poprawa stanu infrastruktury technicznej i społecznej
- Priorytet 2c: Infrastruktura społeczna, infrastruktura kultury, turystyki i sportu
- Priorytet 6: Rozwój regionalny i podniesienie spójności terytorialnej
- Priorytet 6a: Podniesienie konkurencyjności gospodarczej polskich regionów
- **PO Infrastruktura i Środowisko:** Wzrost konkurencyjności polskich regionów i przeciwdziałanie ich marginalizacji społecznej, gospodarczej i przestrzennej.
- **PO Kapitał Ludzki:**
 - Cel 1: Podniesienie poziomu aktywności zawodowej oraz zdolności do zatrudnienia osób bezrobotnych i biernych zawodowo
 - Cel 4: Upowszechnienie edukacji społeczeństwa na każdym etapie kształcenia przy równoczesnym zwiększeniu jakości usług edukacyjnych i ich silniejszym powiązaniu z potrzebami gospodarki opartej na wiedzy
- **Narodowe Strategiczne Ramy Odniesienia 2007-2013:** Cel horyzontalny: Budowa i modernizacja infrastruktury technicznej i społecznej mającej podstawowe znaczenie dla wzrostu konkurencyjności Polski i jej regionów
- **Strategia rozwoju województwa łódzkiego na lata 2007-2020:** Cel strategiczny: Podniesienie poziomu aktywności społecznej
 - Cel szczegółowy: Wspieranie inicjatyw społecznych prowadzących do wzrostu integracji społecznej
 - Główne działania: Wspieranie lokalnych inicjatyw obywatelskich, wspieranie budowy lokalnej infrastruktury rozwoju aktywności
 - Obszar priorytetowy: Jakość życia, cel strategiczny: Podniesienie poziomu jakości życia
 - Sfera ekonomiczna: cel główny: Poprawa pozycji konkurencyjnej gospodarki województwa
 - Cel strategiczny: Zwiększanie dostępności gospodarczej regionu
 - Sfera funkcjonalno-przestrzenna, Cel główny: Stworzenie rzeczywistego regionu społeczno-ekonomicznego posiadającego własną podmiotowość kulturową i gospodarczą
- Cel strategiczny: Podniesienie poziomu jakości życia
 - Obszar priorytetowy: Wizerunek
 - Cel strategiczny: Tworzenie wizerunku regionu przyjaznego i atrakcyjnego dla podejmowania współpracy, inwestowania i życia mieszkańców
 - Główne działania: Wykorzystanie walorów turystycznych i kulturalnych do promocji regionu, rozwój sektora turystyki oraz sektora usług związanych ze sposobami spędzania wolnego czasu w województwie, rewitalizacja terenów miejskich i przemysłowych
 - Cel szczegółowy: Rozwój i promocja kultury i turystyki w regionie
 - Cel szczegółowy: Poprawa bezpieczeństwa i porządku publicznego mieszkańców województwa oraz poprawa stanu bezpieczeństwa w ruchu drogowym
 - Cel szczegółowy: Tworzenie warunków sprzyjających uczestnictwu w życiu społecznym osób wykluczonych lub zagrożonych wykluczeniem społecznym

Program Rewitalizacji miasta Tomaszów Mazowiecki

- Cel szczegółowy: Propagowanie aktywnego trybu życia i wsparcie osób w wieku poprodukcyjnym
- **Regionalny Program Operacyjny Województwa łódzkiego na lata 2007-2013**
- Oś priorytetowa III: Gospodarka, innowacyjność i przedsiębiorczość
- Oś priorytetowa VI: Cel szczegółowy: Ożywienie gospodarcze i społeczne na terenach zdegradowanych w obszarach miejskich
- Cel główny: Podniesienie atrakcyjności województwa łódzkiego w strukturze regionalnej Polski i Europy jako regionu sprzyjającego zamieszkaniu i gospodarce przy dążeniu do budowy wewnętrznej spójności i zachowaniu różnorodności jego miejsc.
- Cel operacyjny: Poprawa atrakcyjności rekreacyjnej i turystycznej regionu
- Cel operacyjny: Zwiększenie atrakcyjności obszarów miejskich dla inwestorów lokalnych i zewnętrznych
- **Strategia Rozwoju Społeczno-Gospodarczego Powiatu Tomaszowskiego na lata 2007-2015 z poszerzoną prognozą do roku 2020**
- Wizja rozwoju: Powiat tomaszowski bezpiecznym i ekologicznym obszarem, przyjaznym mieszkańcom i turystom, o rozbudowanej infrastrukturze technicznej i społecznej, zapewniającym szybki rozwój społeczno-gospodarczy.
- **Strategia Rozwoju Społeczno-Gospodarczego Miasta Tomaszów Mazowiecki 2007-2022**
- C01. Tomaszów Mazowiecki miejscem przyjaznym dla mieszkańców i gości
- C02. Tomaszów Mazowiecki wspiera aktywnych i kreatywnych (cele operacyjne: wspieranie ludzi przedsiębiorczych i innowacyjnych, zmierzające do wzrostu zatrudnienia ludzi młodych; oferta inwestycyjna Miasta, obejmująca tereny i powierzchnie biurowe
- C03. Tomaszów Mazowiecki miastem funkcjonalnym (cel operacyjny: przekształcenie centrum Miasta w przestrzeń przyjazną dla mieszkańców i gości)
- **Lokalny Plan Rozwoju Powiatu Tomaszowskiego na lata 2007-2015 z poszerzoną prognozą do roku 2020**
- Cel strategiczny 4: Budowanie wizerunku powiatu oraz rozwój zintegrowanej turystyki
- Cel strategiczny 3: Zwiększanie bezpieczeństwa i porządku publicznego
- **Regionalny Program Operacyjny Województwa łódzkiego na lata 2007-2013**
- Oś priorytetowa V: Infrastruktura społeczna
- Cel szczegółowy: Zapewnienie dogodnych warunków do rozwoju zasobów ludzkich
- Cel operacyjny: Kształtowanie i rozwijanie kulturowej tożsamości regionalnej

Powiązanie projektu z innymi projektami

„Tomaszów – miasto otwarte” – MCIB w kwartale ulic: Prez. I. Mościckiego, św. Antoniego, Boh. 14-j Brygady.

„Kinoteatr Włókniarz” – renowacja budynku kinoteatru wraz z przebudową Sali widowiskowej. Utworzenie Uniwersytetu Powszechnego.

„Salon Miasta” – rewaloryzacja Placu Kościuszki z przejściami do ul. Tkackiej.

Projekt nr 6

Tytuł projektu	„Ulica Nowomurarska” – sanacja okolic Pl. Narutowicza – zagospodarowanie terenu pod inwestorów.		
Instytucja realizująca projekt	Urząd Miasta w Tomaszowie Mazowieckim		
Lokalizacja projektu	Teren pomiędzy ulicami: Grunwaldzka/Krzyżowa/Zgorzelicka		
Czas realizacji projektu	2009 – 2013		
Cel projektu (opis planowanego przeznaczenia inwestycji).			
Przygotowanie nowych terenów pod inwestycje mieszkaniowe i handlowo-usługowe umożliwiające zagospodarowanie pustej przestrzeni □A□sta.			
Tło realizacji projektu (uzasadnienie potrzeby realizacji inwestycji).			
Pomiędzy wskazanymi ulicami znajduje się kilka nieruchomości w bardzo niskim stopniu zabudowanych i zagospodarowanych. W przypadku ich połączenia w jeden ciąg stanowić mogą bardzo interesujący teren inwestycyjny pod zabudowę mieszkaniową i handlowo-usługową.			
Opis istniejącego terenu.			
Obecnie teren składa się z kilku nieruchomości zabudowanych (w 30%). Budynki, obiekty gospodarcze, jak i infrastruktura znajdują się w bardzo złym stanie technicznym. Teren przyległy jest bardzo słabo zagospodarowany.			
Zakres planowanych prac.			
<ul style="list-style-type: none"> -wyburzenia istniejących naniesień, -modernizacja istniejącej i budowa nowej infrastruktury, -budowa nowej infrastruktury 			
Produkty:	Wskaźniki	Szacowana docelowa wartość wskaźnika	
Powierzchnia zagospodarowanego terenu	m2	3.147	
Powierzchnia nowych ciągów komunikacyjnych	m2	1.767	
Długość nowopowstałej sieci technicznej	mb	440	

Długość nowopowstałej sieci kanalizacji deszczowej	mb		440
Rezultaty :	Wskaźniki	Szacowana wartość wskaźnika :	docelowa
Zwiększenie ilości terenów inwestycyjnych	m ²		5.335
Oddziaływanie:	Wskaźniki	Szacowana wartość wskaźnika :	docelowa
Wzrost liczby osób posiadających samodzielne mieszkanie	osoby	100 (w ciągu 5 lat)	
Wzrost liczby punktów handlowych i usługowych	Szt.	10 (w ciągu 5 lat)	
Podmioty uczestniczące we wdrażaniu projektu.	Firma budowlana, jako wykonawca prac		
Wymagane pozwolenia i uzgodnienia	<u>Uzgodnienia:</u> Wojewódzki Konserwator Zabytków <u>Pozwolenia:</u> Pozwolenie na budowę		
Stan prawny nieruchomości:	-Dwie działki – własność Gminy Miasta Tomaszów Mazowiecki -Dwie działki – własność osób prywatnych		
Budżet projektu i źródła finansowania:			
	Kwota PLN		
Szacowana wartość inwestycji w tym:			5.000.000,00
Udział własny:			1.000.000,00
Środki prywatne :			-
Środki pomocowe :			4.000.000,00
Budżet państwa :			-
Zgodność projektu z celami określonymi w dokumentach regionalnych i krajowych			
<ul style="list-style-type: none"> ▪ Strategia Rozwoju Kraju 2007-2013 Projekt: Cel główny: Podniesienie poziomu i jakości życia mieszkańców Polski: poszczególnych obywateli i rodzin. ▪ Priorytet 1: Wzrost konkurencyjności i innowacyjności gospodarki, priorytet 1a: Rozwój przedsiębiorczości. ▪ Priorytet 2: Poprawa stanu infrastruktury technicznej i społecznej ▪ Priorytet 2c: Infrastruktura społeczna, infrastruktura kultury, turystyki i sportu 			

- Priorytet 6: Rozwój regionalny i podniesienie spójności terytorialnej
- Priorytet 6a: Podniesienie konkurencyjności gospodarczej polskich regionów
- **PO Infrastruktura i Środowisko:** Wzrost konkurencyjności polskich regionów i przeciwdziałanie ich marginalizacji społecznej, gospodarczej i przestrzennej.
- **PO Kapitał Ludzki:**
- Cel 1: Podniesienie poziomu aktywności zawodowej oraz zdolności do zatrudnienia osób bezrobotnych i biernych zawodowo
- **Narodowe Strategiczne Ramy Odniesienia 2007-2013:** Cel horyzontalny: Budowa i modernizacja infrastruktury technicznej i społecznej mającej podstawowe znaczenie dla wzrostu konkurencyjności Polski i jej regionów
- **Strategia rozwoju województwa łódzkiego na lata 2007-2020:**
- Cel szczegółowy: Wspieranie inicjatyw społecznych prowadzących do wzrostu integracji społecznej
- Obszar priorytetowy: Jakość życia, cel strategiczny: Podniesienie poziomu jakości życia
- Sfera ekonomiczna: cel główny: Poprawa pozycji konkurencyjnej gospodarki województwa
- Sfera funkcjonalno-przestrzenna; Cel główny: Stworzenie rzeczywistego regionu społeczno-ekonomicznego posiadającego własną podmiotowość kulturową i gospodarczą.
- Cel strategiczny: Podniesienie poziomu jakości życia
- Obszar priorytetowy: Wizerunek
- Cel strategiczny: Tworzenie wizerunku regionu przyjaznego i atrakcyjnego dla podejmowania współpracy, inwestowania i życia mieszkańców
- Cel szczegółowy: Poprawa bezpieczeństwa i porządku publicznego mieszkańców województwa oraz poprawa stanu bezpieczeństwa w ruchu drogowym
- Cel szczegółowy: Tworzenie warunków sprzyjających uczestnictwu w życiu społecznym osób wykluczonych lub zagrożonych wykluczeniem społecznym
- **Regionalny Program Operacyjny Województwa łódzkiego na lata 2007-2013**
- Oś priorytetowa III: Gospodarka, innowacyjność i przedsiębiorczość
- Oś priorytetowa VI: Cel szczegółowy: Ożywienie gospodarcze i społeczne na terenach zdegradowanych w obszarach miejskich
- Cel główny: Podniesienie atrakcyjności województwa łódzkiego w strukturze regionalnej Polski i Europy jako regionu sprzyjającego zamieszkanianiu i gospodarce przy dążeniu do budowy wewnętrznej spójności i zachowaniu różnorodności jego miejsc.
- Cel operacyjny: Poprawa atrakcyjności rekreacyjnej i turystycznej regionu
- Cel operacyjny: Zwiększenie atrakcyjności obszarów miejskich dla inwestorów lokalnych i zewnętrznych
- **Strategia Rozwoju Społeczno-Gospodarczego Powiatu Tomaszowskiego na lata 2007-2015 z poszerzoną prognozą do roku 2020**
- Wizja rozwoju: Powiat tomaszowski bezpiecznym i ekologicznym obszarem, przyjaznym mieszkańcom i turystom, o rozbudowanej infrastrukturze technicznej i społecznej, zapewniającym szybki rozwój społeczno-gospodarczy.

- **Strategia Rozwoju Społeczno-Gospodarczego Miasta Tomaszów Mazowiecki 2007-2022**
- C02. Tomaszów Mazowiecki wspiera aktywnych i kreatywnych (cel operacyjny: oferta inwestycyjna Miasta, obejmująca tereny i powierzchnie biurowe)
- C03. Tomaszów Mazowiecki miastem funkcjonalnym (cel operacyjny: przekształcenie centrum Miasta w przestrzeń przyjazną dla mieszkańców i gości)
- **Lokalny Plan Rozwoju Powiatu Tomaszowskiego na lata 2007-2015 z poszerzoną prognozą do roku 2020**
- Cel strategiczny 4: Budowanie wizerunku powiatu oraz rozwój zintegrowanej turystyki
- Cel strategiczny 3: Zwiększanie bezpieczeństwa i porządku publicznego
- **Regionalny Program Operacyjny Województwa Łódzkiego na lata 2007-2013**
- Oś priorytetowa V: Infrastruktura społeczna
- Cel szczegółowy: Zapewnienie dogodnych warunków do rozwoju zasobów ludzkich
- Oś priorytetowa VI: Odnowa obszarów miejskich
- Cel szczegółowy: Ożywienie gospodarcze i społeczne na terenach zdegradowanych w obszarach miejskich

Powiązanie projektu z innymi projektami

„Salon Miasta” – rewaloryzacja Placu Kościuszki z przejściami do ul. Tkackiej.

„Miasto nad rzeką” – integracja programowo-przestrzenna parku „Bulwary” z centrum Miasta.

Projekt nr 7

Tytuł projektu	„Ulica Bulwary” – zagospodarowanie terenu pomiędzy ul. Św. Antoniego, a Farbiarską pod inwestorów.		
Instytucja realizująca projekt	Urząd Miasta w Tomaszowie Mazowieckim		
Lokalizacja projektu	Teren pomiędzy ulicami: Krzyżowa/Zgorzelicka w sąsiedztwie parku przy ul. Krzyżowej		
Czas realizacji projektu	2009 – 2013		
Cel projektu (opis planowanego przeznaczenia inwestycji).			
Celem projektu jest przygotowanie nowych terenów pod inwestycje mieszkaniowe.			
Tło realizacji projektu (uzasadnienie potrzeby realizacji inwestycji).			
Poprzez realizację projektu, rewitalizowany obszar zyska lepszą architekturę. Zagospodarowanie terenu pozwoli zapobiec dalszej degradacji przestrzeni miejskiej, a także umożliwi odnowienie atrakcyjnych terenów mieszkaniowych. Rewitalizowana część □A□sta zyska także prestiż społeczny. Poprawi się również układ komunikacyjny w centrum Miasta.			
Opis istniejącego terenu.			
Na wspomnianym terenie znajdują się obecnie działki prywatne z ogródkami przydomowymi oraz niezagospodarowane działki należące do Miasta. W dużej części są to tereny niezagospodarowane i zaniedbane. W wyniku realizacji projektu stanowić mogą one bardzo interesujący teren inwestycyjny pod zabudowę mieszkaniową.			
Zakres planowanych prac.			
-wyburzenia istniejących naniesień, -modernizacja istniejącej i budowa nowej infrastruktury,			
Produkty:	Wskaźniki	Szacowana docelowa wartość wskaźnika	
Powierzchnia zagospodarowanego terenu	m2	3.200	
Nowe ciągi komunikacyjne	m2	3.200	
Długość nowopowstałej technicznej sieci infrastruktury	mb	400	

Długość nowopowstałej sieci kanalizacji deszczowej	mb	400
Rezultaty :	Wskaźniki	Szacowana docelowa wartość wskaźnika :
Zwiększenie ilości terenów inwestycyjnych	m ²	5.000
Oddziaływanie:	Wskaźniki	Szacowana docelowa wartość wskaźnika :
Wzrost liczby osób posiadających samodzielne mieszkanie	osoby	100 (w ciągu 5 lat)
Podmioty uczestniczące we wdrażaniu projektu:	Firma budowlana, jako wykonawca prac	
Wymagane pozwolenia i uzgodnienia	<u>Uzgodnienia:</u> Wojewódzki Konserwator Zabytków <u>Pozwolenia:</u> Pozwolenie na budowę	
Stan prawny nieruchomości:		
1 nieruchomość – własność Gminy Miasta Tomaszów Mazowiecki		
2 nieruchomość – własność osoby prywatnej (do wykupu)		
Budżet projektu i źródła finansowania:		
	Kwota PLN	
Szacowana wartość inwestycji w tym:		3.000.000,00
Udział własny:		600.000,00
Środki prywatne :		-
Środki pomocowe :		2.400.000,00
Budżet państwa :		-
Zgodność projektu z celami określonymi w dokumentach regionalnych i krajowych		
<ul style="list-style-type: none"> ◦ Strategia Rozwoju Kraju 2007-2013 Projekt: Cel główny: Podniesienie poziomu i jakości życia mieszkańców Polski: poszczególnych obywateli i rodzin. ◦ Priorytet 1: Wzrost konkurencyjności i innowacyjności gospodarki, priorytet 1a: Rozwój przedsiębiorczości. ◦ Priorytet 2: Poprawa stanu infrastruktury technicznej i społecznej ◦ Priorytet 2c: Infrastruktura społeczna, infrastruktura kultury, turystyki i sportu ◦ Priorytet 6: Rozwój regionalny i podniesienie spójności terytorialnej ◦ Priorytet 6a: Podniesienie konkurencyjności gospodarczej polskich regionów ◦ PO Infrastruktura i Środowisko: Wzrost konkurencyjności polskich regionów i przeciwdziałanie ich 		

Program Rewitalizacji miasta Tomaszów Mazowiecki

marginalizacji społecznej, gospodarczej i przestrzennej.

- **PO Kapitał Ludzki:**
- Cel 1: Podniesienie poziomu aktywności zawodowej oraz zdolności do zatrudnienia osób bezrobotnych i biernych zawodowo
- **Narodowe Strategiczne Ramy Odniesienia 2007-2013:** Cel horyzontalny: Budowa i modernizacja infrastruktury technicznej i społecznej mającej podstawowe znaczenie dla wzrostu konkurencyjności Polski i jej regionów
- **Strategia rozwoju województwa łódzkiego na lata 2007-2020:**
- Cel szczegółowy: Wspieranie inicjatyw społecznych prowadzących do wzrostu integracji społecznej
- Obszar priorytetowy: Jakość życia, cel strategiczny: Podniesienie poziomu jakości życia
- Sfera ekonomiczna: cel główny: Poprawa pozycji konkurencyjnej gospodarki województwa
- Sfera funkcjonalno-przestrzenna, Cel główny: Stworzenie rzeczywistego regionu społeczno-ekonomicznego posiadającego własną podmiotowość kulturową i gospodarczą.
- Cel strategiczny: Podniesienie poziomu jakości życia
- Obszar priorytetowy: Wizerunek
- Cel strategiczny: Tworzenie wizerunku regionu przyjaznego i atrakcyjnego dla podejmowania współpracy, inwestowania i życia mieszkańców
- Cel szczegółowy: Poprawa bezpieczeństwa i porządku publicznego mieszkańców województwa oraz poprawa stanu bezpieczeństwa w ruchu drogowym
- Cel szczegółowy: Tworzenie warunków sprzyjających uczestnictwu w życiu społecznym osób wykluczonych lub zagrożonych wykluczeniem społecznym
- **Regionalny Program Operacyjny Województwa łódzkiego na lata 2007-2013**
- Oś priorytetowa III: Gospodarka, innowacyjność i przedsiębiorczość
- Oś priorytetowa VI: Cel szczegółowy: Ożywienie gospodarcze i społeczne na terenach zdegradowanych w obszarach miejskich
- Cel główny: Podniesienie atrakcyjności województwa łódzkiego w strukturze regionalnej Polski i Europy jako regionu sprzyjającego zamieszkaniu i gospodarce przy dążeniu do budowy wewnętrznej spójności i zachowaniu różnorodności jego miejsc.
- Cel operacyjny: Poprawa atrakcyjności rekreacyjnej i turystycznej regionu
- Cel operacyjny: Zwiększenie atrakcyjności obszarów miejskich dla inwestorów lokalnych i zewnętrznych
- **Strategia Rozwoju Społeczno-Gospodarczego Powiatu Tomaszowskiego na lata 2007-2015 z poszerzoną prognozą do roku 2020**
- Wizja rozwoju: Powiat tomaszowski bezpiecznym i ekologicznym obszarem, przyjaznym mieszkańcom i turystom, o rozbudowanej infrastrukturze technicznej i społecznej, zapewniającym szybki rozwój społeczno-gospodarczy.
- **Strategia Rozwoju Społeczno-Gospodarczego Miasta Tomaszów Mazowiecki 2007-2022**
- C02. Tomaszów Mazowiecki wspiera aktywnych i kreatywnych (cel operacyjny: oferta inwestycyjna Miasta, obejmująca tereny i powierzchnie biurowe)
- C03. Tomaszów Mazowiecki miastem funkcjonalnym (cel operacyjny: przekształcenie centrum Miasta w

Program Rewitalizacji miasta Tomaszów Mazowiecki

przestrzeń przyjazną dla mieszkańców i gości

- **Lokalny Plan Rozwoju Powiatu Tomaszowskiego na lata 2007-2015 z poszerzoną prognozą do roku 2020**
- Cel strategiczny 4: Budowanie wizerunku powiatu oraz rozwój zintegrowanej turystyki
- Cel strategiczny 3: Zwiększanie bezpieczeństwa i porządku publicznego
- **Regionalny Program Operacyjny Województwa łódzkiego na lata 2007-2013**
- Oś priorytetowa V: Infrastruktura społeczna
- Cel szczegółowy: Zapewnienie dogodnych warunków do rozwoju zasobów ludzkich
- Oś priorytetowa VI: Odnowa obszarów miejskich

Cel szczegółowy: Ożywienie gospodarcze i społeczne na terenach zdegradowanych w obszarach miejskich

Powiązanie projektu z innymi projektami

„Miasto nad rzeką” – integracja programowo-przestrzenna parku „Bulwary” z centrum Miasta.

„Salon Miasta” – rewaloryzacja Placu Kościuszki z przejściami do ul. Tkackiej.

Projekt nr 8

Tytuł projektu	„Ulica Zachodnia” – zagospodarowanie terenu pomiędzy ul. Farbiarską, a Bulwarami nad rz. Wolbórką pod inwestorów.
Instytucja realizująca projekt	Urząd Miasta w Tomaszowie Mazowieckim
Lokalizacja projektu	Teren pomiędzy ulicami: Krzyżowa/Zgorzelicka w sąsiedztwie parku przy ul. Krzyżowej
Czas realizacji projektu	2009 – 2013

Cel projektu (opis planowanego przeznaczenia inwestycji).

Przygotowanie nowych terenów pod inwestycje mieszkaniowe umożliwiające zagospodarowanie pustej przestrzeni miasta.

Tło realizacji projektu (uzasadnienie potrzeby realizacji inwestycji).

Pomiędzy wskazanymi ulicami znajdują się dwie nieruchomości w niewielkim stopniu zabudowane. W przypadku ich połączenia w jeden kompleks stanowić mogą bardzo interesujący teren inwestycyjny pod zabudowę mieszkaniową.

Opis istniejącego terenu.

Budynki, obiekty gospodarcze, jak i infrastruktura znajdują się w złym i bardzo złym stanie technicznym. Teren przyległy jest bardzo słabo zagospodarowany.

Zakres planowanych prac.

- wyburzenia istniejących naniesień gospodarczych w bardzo złym stanie technicznym,
- modernizacja istniejącej i budowa nowej infrastruktury,

Produkty:	Wskaźniki	Szacowana docelowa wartość wskaźnika
Powierzchnia zagospodarowanego terenu	m2	12.882
Powierzchnia nowych ciągów komunikacyjnych	m2	4.640
Długość nowopowstałej sieci infrastruktury technicznej	mb	200
Długość nowopowstałej sieci kanalizacji deszczowej	mb	300
Rezultaty :	Wskaźniki	Szacowana docelowa

		wartość wskaźnika :
Zwiększenie ilości terenów inwestycyjnych	m ²	6.550
Oddziaływanie:	Wskaźniki	Szacowana docelowa wartość wskaźnika :
Wzrost liczby osób posiadających samodzielne mieszkanie	osoby	100 (w ciągu 5 lat)
Podmioty uczestniczące we wdrażaniu projektu.	Firma budowlana, jako wykonawca prac	
Wymagane pozwolenia i uzgodnienia	<u>Uzgodnienia:</u> Wojewódzki Konserwator Zabytków <u>Pozwolenia:</u> Pozwolenie na budowę	
Stan prawny nieruchomości:		
1 nieruchomość – własność Gminy Miasta Tomaszów Mazowiecki		
2 nieruchomość – własność osoby prywatnej (do wykupu)		
Budżet projektu i źródła finansowania:		
	Kwota PLN	
Szacowana wartość inwestycji w tym:	5.000.000,00	
Udział własny:	1.000.000,00	
Środki prywatne :	-	
Środki pomocowe :	4.000.000,00	
Budżet państwa :	-	
Zgodność projektu z celami określonymi w dokumentach regionalnych i krajowych		
<ul style="list-style-type: none"> ▪ Strategia Rozwoju Kraju 2007-2013 Projekt: Cel główny: Podniesienie poziomu i jakości życia mieszkańców Polski: poszczególnych obywateli i rodzin. ▪ Priorytet 1: Wzrost konkurencyjności i innowacyjności gospodarki, priorytet 1a: Rozwój przedsiębiorczości. ▪ Priorytet 2: Poprawa stanu infrastruktury technicznej i społecznej ▪ Priorytet 2c: Infrastruktura społeczna, infrastruktura kultury, turystyki i sportu ▪ Priorytet 6: Rozwój regionalny i podniesienie spójności terytorialnej ▪ Priorytet 6a: Podniesienie konkurencyjności gospodarczej polskich regionów ▪ PO Infrastruktura i Środowisko: Wzrost konkurencyjności polskich regionów i przeciwdziałanie ich marginalizacji społecznej, gospodarczej i przestrzennej. ▪ PO Kapitał Ludzki 2007-2013 Projekt: 		

- Cel 1: Podniesienie poziomu aktywności zawodowej oraz zdolności do zatrudnienia osób bezrobotnych i biernych zawodowo
- **Narodowe Strategiczne Ramy Odniesienia 2007-2013:** Cel horyzontalny: Budowa i modernizacja infrastruktury technicznej i społecznej mającej podstawowe znaczenie dla wzrostu konkurencyjności Polski i jej regionów
- **Strategia rozwoju województwa łódzkiego na lata 2007-2020:**
 - Cel szczegółowy: Wspieranie inicjatyw społecznych prowadzących do wzrostu integracji społecznej
 - Obszar priorytetowy: Jakość życia, cel strategiczny: Podniesienie poziomu jakości życia
 - Sfera ekonomiczna: cel główny: Poprawa pozycji konkurencyjnej gospodarki województwa
 - Sfera funkcjonalno-przestrzenna, Cel główny: Stworzenie rzeczywistego regionu społeczno-ekonomicznego posiadającego własną podmiotowość kulturową i gospodarczą.
 - Cel strategiczny: Podniesienie poziomu jakości życia
 - Obszar priorytetowy: Wizerunek
 - Cel strategiczny: Tworzenie wizerunku regionu przyjaznego i atrakcyjnego dla podejmowania współpracy, inwestowania i życia mieszkańców
 - Cel szczegółowy: Poprawa bezpieczeństwa i porządku publicznego mieszkańców województwa oraz poprawa stanu bezpieczeństwa w ruchu drogowym
 - Cel szczegółowy: Tworzenie warunków sprzyjających uczestnictwu w życiu społecznym osób wykluczonych lub zagrożonych wykluczeniem społecznym
- **Regionalny Program Operacyjny Województwa łódzkiego na lata 2007-2013**
 - Oś priorytetowa III: Gospodarka, innowacyjność i przedsiębiorczość
 - Oś priorytetowa VI: Cel szczegółowy: Ożywienie gospodarcze i społeczne na terenach zdegradowanych w obszarach miejskich
 - Cel główny: Podniesienie atrakcyjności województwa łódzkiego w strukturze regionalnej Polski i Europy jako regionu sprzyjającego zamieszkaniu i gospodarce przy dążeniu do budowy wewnętrznej spójności i zachowaniu różnorodności jego miejsc.
 - Cel operacyjny: Poprawa atrakcyjności rekreacyjnej i turystycznej regionu
 - Cel operacyjny: Zwiększenie atrakcyjności obszarów miejskich dla inwestorów lokalnych i zewnętrznych
- **Strategia Rozwoju Społeczno-Gospodarczego Powiatu Tomaszowskiego na lata 2007-2015 z poszerzoną prognozą do roku 2020**
 - Wizja rozwoju: Powiat tomaszowski bezpiecznym i ekologicznym obszarem, przyjaznym mieszkańcom i turystom, o rozbudowanej infrastrukturze technicznej i społecznej, zapewniającym szybki rozwój społeczno-gospodarczy.
- **Strategia Rozwoju Społeczno-Gospodarczego Miasta Tomaszów Mazowiecki 2007-2022**
 - C02. Tomaszów Mazowiecki wspiera aktywnych i kreatywnych (cel operacyjny: oferta inwestycyjna Miasta, obejmująca tereny i powierzchnie biurowe)
 - C03. Tomaszów Mazowiecki miastem funkcjonalnym (cel operacyjny: przekształcenie centrum Miasta w przestrzeń przyjazną dla mieszkańców i gości)
- **Lokalny Plan Rozwoju Powiatu Tomaszowskiego na lata 2007-2015 z poszerzoną prognozą do roku**

Program Rewitalizacji miasta Tomaszów Mazowiecki

2020

- Cel strategiczny 4: Budowanie wizerunku powiatu oraz rozwój zintegrowanej turystyki
- Cel strategiczny 3: Zwiększanie bezpieczeństwa i porządku publicznego
- **Regionalny Program Operacyjny Województwa łódzkiego na lata 2007-2013**
- Oś priorytetowa V: Infrastruktura społeczna
- Cel szczegółowy: Zapewnienie dogodnych warunków do rozwoju zasobów ludzkich
- Oś priorytetowa VI: Odnowa obszarów miejskich

Cel szczegółowy: Ożywienie gospodarcze i społeczne na terenach zdegradowanych w obszarach miejskich

Powiązanie projektu z innymi projektami

„Miasto nad rzeką” – integracja programowo-przestrzenna parku „Bulwary” z centrum Miasta.

Projekt rezerwow

Projekt nr 9

Tytuł projektu	„ODEON – Dziedziniec kultury” – odbudowa narożnej kamienicy (Rzeźnicza/Tkacka/Św. Antoniego) oraz Sali dawnego kina.		
Instytucja realizująca projekt	Urząd Miasta w Tomaszowie Mazowieckim		
Lokalizacja projektu	ul. Św. Antoniego/Tkacka/Rzeźnicza		
Czas realizacji projektu	2009 – 2013		
Cel projektu (opis planowanego przeznaczenia inwestycji).			
Istotą przedsięwzięcia jest utworzenie nowej strefy kultury, poprzez zagospodarowanie narożnej nieruchomości odbudowanymi (po wcześniejszym wyburzeniu) budynkami i adaptacja ich oraz terenu przyległego na cele upowszechniania kultury oraz na cele gospodarcze.			
Tło realizacji projektu (uzasadnienie potrzeby realizacji inwestycji).			
W Tomaszowie brakuje budynków, które spełniałyby standardy nowoczesnych, wielofunkcyjnych obiektów przeznaczonych na cele kultury. Zagospodarowany narożnik, pomiędzy ulicami: Rzeźnicza/Tkacka/Św. Antoniego, częściowo wypełniałby tę lukę, stwarzając mieszkańcom nowe warunki wolno-czasowe.			
Stan techniczny istniejącego budynku.			
Obiekty (prowizoryczne zabudowania) znajdujące się u zbiegu wskazanych ulic oraz Budynek dawnego kina ODEON są w bardzo złym stanie technicznym. Podobny jest stan kamienicy przy ul. Tkackiej i Rzeźniczej. Wszystkie one nadają się do wyburzenia.			
Zakres planowanych prac.			
-wyburzenie istniejących naniesień, -odbudowa obiektów i adaptacja ich do nowych funkcji, -zagospodarowanie otoczenia budynków.			
Produkty:	Wskaźniki	Szacowana docelowa wartość wskaźnika	
Ilość odbudowanych budynków	Szt.	3	

Program Rewitalizacji miasta Tomaszów Mazowiecki

Powierzchnia zagospodarowanych budynków	m2	2.160
Powierzchnia zagospodarowanego terenu	m2	505
Rezultaty :	Wskaźniki	Szacowana docelowa wartość wskaźnika :
Powierzchnia przeznaczona na działalność kulturalno-oświatową	m2	1.385
Powierzchnia przeznaczona na działalność gospodarczą	m2	1.280
Oddziaływanie:	Wskaźniki	Szacowana docelowa wartość wskaźnika :
Zwiększenie liczby mieszkańców i turystów korzystających z działalności kulturalno-oświatowej	osoby	100% (w ciągu 5 lat)
Wzrost liczby zatrudnionych	osoby	15 (w ciągu 5 lat)
Podmioty uczestniczące we wdrażaniu projektu.	Firma budowlana, jako wykonawca prac	
Wymagane pozwolenia i uzgodnienia	<u>Uzgodnienia:</u> Wojewódzki Konserwator Zabytków <u>Pozwolenia:</u> Pozwolenie na budowę	
Stan prawny nieruchomości:	własność Gminy Miasta Tomaszów Mazowiecki	
Budżet projektu i źródła finansowania:		
	Kwota PLN	
Szacowana wartość inwestycji w tym:		10.000.000,00
Udział własny:		2.000.000,00
Środki prywatne :		-
Środki pomocowe :		8.000.000,00
Budżet państwa :		-
Zgodność projektu z celami określonymi w dokumentach regionalnych i krajowych		
<ul style="list-style-type: none"> • Strategia Rozwoju Kraju 2007-2013 Projekt: Cel główny: Podniesienie poziomu i jakości życia mieszkańców Polski: poszczególnych obywateli i rodzin. 		

Program Rewitalizacji miasta Tomaszów Mazowiecki

- Priorytet 1: Wzrost konkurencyjności i innowacyjności gospodarki, priorytet 1a: Rozwój przedsiębiorczości.
- Priorytet 2: Poprawa stanu infrastruktury technicznej i społecznej
- Priorytet 2c: Infrastruktura społeczna, infrastruktura kultury, turystyki i sportu
- Priorytet 6: Rozwój regionalny i podniesienie spójności terytorialnej
- Priorytet 6a: Podniesienie konkurencyjności gospodarczej polskich regionów
- **PO Infrastruktura i Środowisko:** Wzrost konkurencyjności polskich regionów i przeciwdziałanie ich marginalizacji społecznej, gospodarczej i przestrzennej.
- **PO Kapitał Ludzki:**
 - Cel 1: Podniesienie poziomu aktywności zawodowej oraz zdolności do zatrudnienia osób bezrobotnych i biernych zawodowo
 - Cel 4: Upowszechnienie edukacji społeczeństwa na każdym etapie kształcenia przy równoczesnym zwiększeniu jakości usług edukacyjnych i ich silniejszym powiązaniu z potrzebami gospodarki opartej na wiedzy
- **Narodowe Strategiczne Ramy Odniesienia 2007-2013:** Cel horyzontalny: Budowa i modernizacja infrastruktury technicznej i społecznej mającej podstawowe znaczenie dla wzrostu konkurencyjności Polski i jej regionów
- **Strategia rozwoju województwa łódzkiego na lata 2007-2020:** Cel strategiczny: Podniesienie poziomu aktywności społecznej
 - Cel szczegółowy: Wspieranie inicjatyw społecznych prowadzących do wzrostu integracji społecznej
 - Główne działania: Wspieranie lokalnych inicjatyw obywatelskich, wspieranie budowy lokalnej infrastruktury rozwoju aktywności
 - Obszar priorytetowy: Jakość życia, cel strategiczny: Podniesienie poziomu jakości życia
 - Sfera ekonomiczna: cel główny: Poprawa pozycji konkurencyjnej gospodarki województwa
 - Cel strategiczny: Zwiększanie dostępności gospodarczej regionu
 - Sfera funkcjonalno-przestrzenna, Cel główny: Stworzenie rzeczywistego regionu społeczno-ekonomicznego posiadającego własną podmiotowość kulturową i gospodarczą.
 - Cel strategiczny: Podniesienie poziomu jakości życia
 - Obszar priorytetowy: Wizerunek
 - Cel strategiczny: Tworzenie wizerunku regionu przyjaznego i atrakcyjnego dla podejmowania współpracy, inwestowania i życia mieszkańców
 - Główne działania: Wykorzystanie walorów turystycznych i kulturalnych do promocji regionu, rozwój sektora turystyki oraz sektora usług związanych ze sposobami spędzania wolnego czasu w województwie, rewitalizacja terenów miejskich i przemysłowych
 - Cel szczegółowy: Rozwój i promocja kultury i turystyki w regionie
 - Cel szczegółowy: Poprawa bezpieczeństwa i porządku publicznego mieszkańców województwa oraz poprawa stanu bezpieczeństwa w ruchu drogowym
 - Cel szczegółowy: Tworzenie warunków sprzyjających uczestnictwu w życiu społecznym osób wykluczonych lub zagrożonych wykluczeniem społecznym
 - Cel szczegółowy: Propagowanie aktywnego trybu życia i wsparcie osób w wieku poprodukcyjnym

- **Regionalny Program Operacyjny Województwa łódzkiego na lata 2007-2013**
- Oś priorytetowa III: Gospodarka, innowacyjność i przedsiębiorczość
- Oś priorytetowa VI: Cel szczegółowy: Ożywienie gospodarcze i społeczne na terenach zdegradowanych w obszarach miejskich
- Cel główny: Podniesienie atrakcyjności województwa łódzkiego w strukturze regionalnej Polski i Europy jako regionu sprzyjającego zamieszkanemu i gospodarce przy dążeniu do budowy wewnętrznej spójności i zachowaniu różnorodności jego miejsc.
- Cel operacyjny: Poprawa atrakcyjności rekreacyjnej i turystycznej regionu
- Cel operacyjny: Zwiększenie atrakcyjności obszarów miejskich dla inwestorów lokalnych i zewnętrznych
- **Strategia Rozwoju Społeczno-Gospodarczego Powiatu Tomaszowskiego na lata 2007-2015 z poszerzoną prognozą do roku 2020**
- Wizja rozwoju: Powiat tomaszowski bezpiecznym i ekologicznym obszarem, przyjaznym mieszkańcom i turystom, o rozbudowanej infrastrukturze technicznej i społecznej, zapewniającym szybki rozwój społeczno-gospodarczy.
- **Strategia Rozwoju Społeczno-Gospodarczego Miasta Tomaszów Mazowiecki 2007-2022**
- C01. Tomaszów Mazowiecki miejscem przyjaznym dla mieszkańców i gości (cel operacyjny: upowszechnianie kultury i oświaty)
- C03. Tomaszów Mazowiecki miastem funkcjonalnym (cel operacyjny: przekształcenie centrum Miasta w przestrzeń przyjazną dla mieszkańców i gości)
- **Lokalny Plan Rozwoju Powiatu Tomaszowskiego na lata 2007-2015 z poszerzoną prognozą do roku 2020**
- Cel strategiczny 4: Budowanie wizerunku powiatu oraz rozwój zintegrowanej turystyki
- Cel strategiczny 3: Zwiększanie bezpieczeństwa i porządku publicznego
- **Regionalny Program Operacyjny Województwa łódzkiego na lata 2007-2013**
- Oś priorytetowa V: Infrastruktura społeczna
- Cel szczegółowy: Zapewnienie dogodnych warunków do rozwoju zasobów ludzkich
- Cel operacyjny: Kształtowanie i rozwijanie kulturowej tożsamości regionalnej

Powiązanie projektu z innymi projektami

„Miasto nad rzeką” – integracja programowo-przestrzenna parku „Bulwary” z centrum miasta.

„Salon Miasta” – rewitalizacja Placu Kościuszki z przejściami do ul. Tkackiej.

8.2 Harmonogram realizacji planowanych zadań

Poniżej przedstawione zostały wszystkie projekty przewidziane do zrealizowania w ramach rewitalizacji w latach 2007-2013 w ujęciu czasowym.

Tabela 12: Harmonogram realizacji planowanych działań.

NAZWA PROJEKTU/ZADANIA	Rok						
	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013
„Salon miasta” - rewaloryzacja Placu Kościuszkę z przejściami do ul. Tkackiej			X	X	X	X	
„Tomaszów – miasto otwarte” – MCIB w kwartale ulic: Prez. I. Mościckiego, Św. Antoniego, Boh. 14-j Brygady			X	X	X	X	
„Kino teatr Wiśniarz” – renowacja budynku kinoteatru wraz z przebudową sali widowiskowej. Utworzenie Uniwersytetu Powszechnego			X	X	X	X	
„Miasto nad rzeką” – integracja programowo-przestrzenna parku „Bulwary” z centrum miasta				X	X	X	

<p>„Pasaż północny” – renowacja kamienicy narożnej przy Pl. Kościuszki 24 wraz z dziedzińcem, adaptacja jej do potrzeb gospodarczych (usługi gastronomiczne, biura).</p>			X	X	X			X	X	X	
<p>„Ulica Nowomurarska” – sanacja okolic Pl. Narutowicza – zagospodarowanie terenu pod inwestorów</p>			X	X	X			X	X	X	
<p>„Ulica Bulwary” – zagospodarowanie terenu pomiędzy ul. Sw. Antoniego, a Farbiarską pod inwestorów</p>			X								X

8.3. Plan finansowy

Rozdział ten ma za zadanie ocenę bieżącej sytuacji finansowej gminy oraz oszacowanie jaki wpływ na finanse gminy będzie miała realizacja projektów przewidzianych w niniejszym Lokalnym Programie Rewitalizacji.

Tabela 13: Finanse miasta Tomaszów Mazowiecki w latach 2005-2007

Wyszczególnienie	2005		2006		2007	
	Plan w zł.	Wykonanie w zł.	Plan w zł.	Wykonanie w zł.	Plan w zł.	Wykonanie w zł.
Dochody	99 620 839,00	102 226 931,00	110 380 317,00	112 337 947,00	109 944 473,00	118.637.908,69
wydatki	102 737 789,00	102 404 848,00	116 026 914,00	114 953 101,00	121 946 044,00	125.549.761,69
Nadwyżka/deficyt	-3 116 950,00	-177 917,00	-5 646 597,00	-2 615 154,00	-12 001 571,00	-6.911.853,00
Deficyt jako % dochodu	3,13%	0,17%	5,12%	2,33%	10,92%	8,20%

Źródła finansowania projektów w latach 2008-2013

Niniejszy program rewitalizacji uwzględnia inwestycje zaplanowane w tym obszarze na lata 2008-2013. Pokrywają się one w przeważającej części z okresem programowania budżetowego Unii Europejskiej. Jest to bardzo ważne z punktu widzenia realizacji planowanych przedsięwzięć ponieważ miasto nie posiada zasobów finansowych, które pozwoliłyby na realizację wszystkich założonych projektów w omawianym czasie. Poniżej zaprezentowano planowaną strukturę nakładów inwestycyjnych na zadania z zakresu rewitalizacji w mieście Tomaszów Mazowiecki.

Tabela 14: Koszty i źródła finansowania projektów w latach 2008-2013

Źródła finansowania projektów w latach 2008-2013	
koszt całkowity	88.375.096,99 zł
wkład własny	17.675.020,16 zł
udział procentowy wkładu własnego	20%
pozostałe źródła finansowania (w tym fundusze strukturalne i środki budżetu państwa)	70.700.076,83 zł.

Źródło: Dane miasta Tomaszów Mazowiecki

Tabela 15: Planowane nakłady na realizację projektów w latach 2008-2013

Rok	szacowane koszty kwalifikowane
2007	0,00
2008	1.600.000,00
2009	5.000.000,00
2010	19.000.000,00
2011	20.000.000,00
2012	32.775.096,99
2013	10.000.000,00
Ogółem	88.375.096,99
Szacunkowy koszt projektu	88.375.096,99
Szacunkowa kwota dofinansowania EFRR	70.700.076,83

IX. SYSTEM REALIZACJI PROJEKTÓW

Każdy projekt jest realizowany etapowo – każdy kolejny etap wynika z poprzedniego, jest jego naturalnym następstwem, a jednocześnie punktem wyjścia do kolejnego etapu. Poniżej przedstawiono wszystkie etapy powstawania i przebiegu projektu ze zwróceniem szczególnej uwagi na proces wdrażania (w tym rozdziale) oraz monitoring i ewaluację (w rozdziale następnym). Proces wdrażania projektów składa się z następujących etapów:

1. zdefiniowanie projektu
2. przygotowanie projektu
3. ocena projektu
4. finansowanie projektu
5. zakontraktowanie projektu
6. wdrażanie i śledzenie procesu wdrażania projektu
7. ewaluacja projektu

Krótką charakterystyką każdego etapu wdrażania projektu:

1. Zdefiniowanie projektu: pytania jakie zadajemy sobie na tym etapie, to:
 - * Co chcemy osiągnąć?
 - * Jakich rezultatów końcowych się spodziewamy?
 - * W jaki sposób osiągnąć te rezultaty?
 - * Jakie są rozwiązania alternatywne problemu?
 - * Jakie są szacunkowe koszty preferowanego rozwiązania oraz rozwiązań alternatywnych?
 - * Jakie będą źródła finansowania projektu?

Rezultatem tego etapu jest powstanie krótkiego dokumentu będącego pierwszym, ogólnym opisem projektu.

2. przygotowanie projektu: staranne opracowanie koncepcji projektu. Zakres prac podejmowanych na tym etapie zależy w dużej mierze od jego złożoności i skali. Na tym etapie powstaje konkretne opracowanie – zazwyczaj projekt techniczny oraz kosztorys inwestorski.
3. ocena projektu: projekt jest skrupulatnie oceniany, a proponowane rozwiązania korygowane w zależności od zakładanego budżetu i celów projektu. Na tym etapie sprawdza się, czy projekt przyniesie oczekiwane efekty.

Podstawowe pytania, jakie należy postawić sobie w ramach oceny projektu, to:

- Czy projekt jest możliwy do zrealizowania?
- Czy jego realizacja doprowadzi do osiągnięcia zakładanych celów?
- Czy przyczyni się do realizacji celów przyjętych dla powiatu/województwa?

4. Finansowanie projektu: podejmowanie decyzji o sposobie finansowania i wdrażania projektu. Na tym etapie następuje zatwierdzenie budżetu projektu, harmonogramu realizacji, składu zespołu wdrażającego projekt. Posiadając te informacje można przystąpić do oceny wykonalności projektu pod kątem instytucjonalnym, technicznym, ekonomicznym i finansowym. Na tym etapie powstaje studium wykonalności projektu oraz zasady monitoringu i ewaluacji w oparciu o wypracowane w studium wskaźniki.
5. Zakontraktowanie projektu: wyłonienie wykonawcy projektu zgodnie z Ustawą Prawo Zamówień Publicznych. Na tym etapie na wstępie opracowana zostaje Specyfikacja Istotnych Warunków Zamówienia, obejmująca specyfikację techniczną projektu. Przy większych i bardziej skomplikowanych zamówieniach SIWZ jest przygotowywany przez specjalizujące się w tym zakresie firmy doradcze. W większości projektów ujętych w Lokalnym Planie Rewitalizacji do wyboru wykonawcy zastosowany zostanie tryb przetargu nieograniczonego.
6. Wdrażanie i śledzenie procesu wdrażania projektu: nadzór nad realizacją projektów ujętych w niniejszym opracowaniu będzie prowadzić inwestor zastępczy, który pełnić będzie nadzór inżynierski nad realizacją projektu.
7. Ewaluacja projektu: czyli w tym przypadku ocena ex-post wyników projektu w odniesieniu do zakładanych rezultatów na etapie planowania projektu

i zakontraktowania projektu. Na tym etapie należy odpowiedzieć na następujące pytania:

- Czy udało się osiągnąć wszystkie cele projektu?
- Czy zostały one osiągnięte przy rozsądnym gospodarowaniu dostępnymi środkami?
- Czy rezultaty projektu mają charakter trwały? Czy zapewniona jest ich trwałość?

Istotnym celem ewaluacji jest przekazanie informacji zwrotnej prezydentowi oraz radnym, którzy podjęli decyzje o realizacji projektu. Weryfikacja osiągniętych rezultatów w wyniku realizacji projektu może prowadzić do zdefiniowania nowych projektów lub przebudowy założeń, wskaźników i harmonogramów dla tych, które są dopiero planowane.

Każdy z projektów jest wdrażany według zasad i zgodnie z harmonogramem zapisanym w karcie projektowej. Jednocześnie poprzez system monitorowania, opisany w następnym rozdziale, dokonuje się okresowych kontroli, mających zapewnić wykonanie go zgodnie z planem. Za nadzór nad prawidłową realizacją poszczególnych działań projektu odpowiedzialna jest jednostka koordynująca, wyznaczona w karcie projektu (wzór karty realizacji projektu w rozdziale 3.2.). Do niej należy kontrola prawidłowości prac bieżących związanych z wdrażaniem projektu. Obszarami szczególnego nadzoru są: terminy realizacji etapów projektu, realizacja finansowa projektu, osiąganie wskaźników na poszczególnych etapach realizacji projektu.

9.1. Sposoby monitorowania, oceny i komunikacji społecznej

Program Rewitalizacji będzie polegać na dokonywaniu corocznej oceny stopnia realizacji działań i projektów zapisanych w niniejszym dokumencie. Wynikiem tej oceny jest Karta oceny realizacji Lokalnego Programu Rewitalizacji przedstawiona poniżej. Karta ta jest przedstawiana do informacji Prezydentowi Miasta oraz radnym Rady Miejskiej. Po zapoznaniu się z wnioskami z oceny realizacji Lokalnego Programu Rewitalizacji, Prezydent Miasta może wystąpić z propozycją autopoprawek do Lokalnego Planu Rewitalizacji. Dzięki takiemu rozwiązaniu w ramach działań monitorujących zostaje rozwiązany problem dezaktualizacji założeń Planu, który może wynikać ze zmieniających się warunków funkcjonowania samorządu, prawodawstwa i innych czynników mogących deformować zasadność podejmowanych w ramach Planu działań. Oprócz modyfikacji działań strategicznych w trakcie

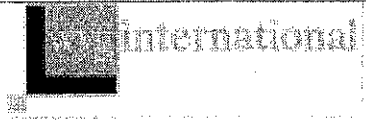
ich realizacji istnieje możliwość tworzenia dodatkowych kart projektów. W ten sposób program może rozwijać się wraz z rozwojem społecznym i gospodarczym Tomaszowa Mazowieckiego. Samorząd pozostaje jedynie zobowiązany do zatwierdzenia drogą uchwały zmian w zapisach programu.

Monitoring odbywać się będzie na poziomie realizacji poszczególnych działań i projektów:

- Każdy projekt posiada kartę realizacji projektu. Karta oceny powinna zawierać planowane efekty realizacji w postaci wskaźników ilościowych dla produktu, rezultatu i oddziaływania. Wskaźniki te zaczerpnięte są ze studium wykonalności dla projektu. Po zamknięciu realizacji projektu należy podać efektywność wskaźników produktu i rezultatu obowiązkowo oraz oddziaływania fakultatywnie. Jeżeli projekt jest realizowany w dłuższym okresie, w kilku etapach, należy określić jakie wskaźniki produktu powinny zostać osiągnięte po zakończeniu każdego etapu.
- Jednostka odpowiedzialna za nadzór nad realizacją projektu określa w karcie realizacji projektu termin uzyskania informacji niezbędnych do wypełnienia karty realizacji projektu.
- W terminach wyznaczonych w karcie realizacji projektu następuje porównanie stanu faktycznego realizacji z harmonogramem oraz przewidzianymi do osiągnięcia na dany termin wskaźnikami.
- Jednostka odpowiedzialna za nadzór nad realizacją projektu przedstawia prezydentowi wyniki oceny realizacji projektu do zatwierdzenia.
- Jednostka odpowiedzialna za nadzór nad realizacją projektu, dwa razy w roku przygotowuje Kartę oceny realizacji Lokalnego Programu Rewitalizacji.
- Karta oceny realizacji Lokalnego Programu Rewitalizacji jest przedstawiana do zatwierdzenia Prezydentowi Miasta oraz do informacji Rady Miejskiej.

9.2. Wzór: Karta oceny realizacji projektu

KARTA OCENY REALIZACJI PROJEKTU		
Nazwa projektu:		
Dokładna lokalizacja:		
Jednostka odpowiedzialna:		
Osoba odpowiedzialna:		
Całkowity planowany okres realizacji projektu, w tym:		
Etap 1		
Etap 2		
Etap n		
Planowane wskaźniki osiągnięć dla całego projektu:	Uzyskane wskaźniki osiągnięć dla całego projektu:	
Produktu:		
Rezultatu:		
Oddziaływania:		
Planowane wskaźniki osiągnięć dla etapu n:	Uzyskane wskaźniki osiągnięć dla etapu n:	
Produktu:		
Rezultatu:		
Ostateczne terminy uzyskania danych i informacji:		
Termin 1		
Termin 2		
Termin n		



Efektywność wskaźników na zakończenie realizacji projektu:			
Produktu:			
Rezultatu:			
Sporządził:		Data:	
Zatwierdził:		Data:	

9.3. Karta oceny realizacji Programu Rewitalizacji

KARTA OCENY REALIZACJI PROGRAMU REWITALIZACJI			
Lista projektów do realizacji w ocenianym okresie (nr i nazwa projektu)			
Projekty zrealizowane w terminie (nr i nazwa projektu)			
Projekty zrealizowane po terminie (nr i nazwa projektu) wraz z przyczyną opóźnienia			
Zaplanowane a niezrealizowane projekty wraz z przyczyną braku realizacji			
Osiągnięte wskaźniki w wyniku zrealizowanych projektów:			
Produktu:			
Rezultatu:			
Oddziaływania:			
Czy zagrożone jest osiągnięcie wskaźników LPR?			
Sporządził:		Data:	
Zatwierdził:		Data:	

9.4. Komunikacja społeczna Programu Rewitalizacji

Public relations Programu Rewitalizacji powinien mieszkańcom miasta Tomaszów Mazowiecki i gmin sąsiednich w sposób przystępny komunikować następujące treści:

- przed rozpoczęciem realizacji projektu/działania:
 - przyczyny podjęcia decyzji o jego realizacji
 - spodziewane wskaźniki osiągnięć
 - zalety wybranego wariantu lokalizacyjnego/technologicznego

- w trakcie realizacji projektu:
 - informacja o postępach w pracach
 - informacja o partnerach/mieszkańcach zaangażowanych w projekt lub korzystających z projektu

- po zakończeniu realizacji projektu/działania:
 - korzyści osiągnięte w wyniku realizacji projektu
 - opinie mieszkańców miasta i turystów bezpośrednio korzystających z wyników projektu.

Wszelkie materiały publikowane na temat realizowanych projektów współfinansowanych ze środków UE, zgodnie z zapisami RPO, zawierać będą informacje o zaangażowaniu środków funduszy strukturalnych w realizację projektu oraz logo RPO i UE.

Należy zaznaczyć, że Public relations Programu Rewitalizacji to nie są jedynie kontakty z prasą i mediami. To również sposób prowadzenia projektów, spotkania z zainteresowanymi grupami mieszkańców, minimalizacja ewentualnych negatywnych efektów planowanych i realizowanych działań. Planowanym rezultatem aktywnej komunikacji społecznej będzie więc wzrost zainteresowania realizowanymi projektami, co zwiększy kontrolę społeczną, stworzenie i utrzymanie wzajemnego zrozumienia pomiędzy miastem a jego mieszkańcami, polepszenie mechanizmów budowy wsparcia społecznego dla obecnego i przyszłego Programu Rewitalizacji.

SPIS TABEL

Tabela 1: Odległości Tomaszowa Mazowieckiego od ważnych aglomeracji miejskich.	18
Tabela 2: Podmioty gospodarki narodowej zarejestrowane w rejestrze REGON wg sektorów własności w Tomaszowie Mazowieckim.	24
Tabela 3: Stan zatrudnienia w Tomaszowie Mazowieckim w latach 2004-2006	25
Tabela 4: Stan zatrudnienia w Powiecie Tomaszowskim w latach 2004-2006.....	26
Tabela 5: Spadek liczby ludności w Tomaszowie Mazowieckim.....	32
Tabela 6: Przyrost naturalny na terenie Tomaszowa Mazowieckiego.	33
Tabela 7: Ruch migracyjny na terenie Tomaszowa Mazowieckiego.....	33
Tabela 8: Ludność Tomaszowa Mazowieckiego w podziale wiekowym.....	34
Tabela 9: Bezrobocie w Tomaszowie Mazowieckim.....	35
Tabela 10: Liczba przestępstw odnotowanych na terenie Tomaszowa Mazowieckiego.....	43
Tabela 11: Wskaźniki opisujące kryteria wyboru obszaru wsparcia	71
Tabela 12: Harmonogram realizacji planowanych działań.....	122
Tabela 13: Finanse miasta Tomaszów Mazowiecki w latach 2005-2007	124
Tabela 14: Koszty i źródła finansowania projektów w latach 2008-2013	125
Tabela 15: Planowane nakłady na realizację projektów w latach 2008-2013.....	125

SPIS WYKRESÓW

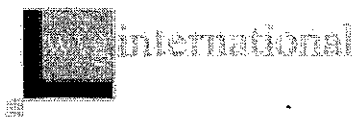
Wykres 1: Struktura dróg na terenie Tomaszowa Mazowieckiego w 2007r.	20
Wykres 2: Podmioty gospodarki narodowej zarejestrowane w rejestrze REGON według wybranych sekcji w 2006 roku w Tomaszowie Mazowieckim.	24
Wykres 3: Zasoby mieszkaniowe Tomaszowa Mazowieckiego w 2006 roku	43

SPIS RYSUNKÓW

Rysunek 1: Położenie Tomaszowa Mazowieckiego na mapie Polski.	5
Rysunek 2: Powiaty województwa łódzkiego.....	6
Rysunek 3: Gminy powiatu tomaszowskiego.....	7
Rysunek 4: Ośrodek Hodowli Żubrów	9
Rysunek 5: Rezerwat Niebieskie Źródła.	9
Rysunek 6: Zabytki Tomaszowa Mazowieckiego.	11
Rysunek 7: Infrastruktura drogowa okolic Tomaszowa Mazowieckiego.	19
Rysunek 8: Obszar rewitalizacji Tomaszowa Mazowieckiego.	73

PEŁNOMOCCNIK
ds. Rewitalizacji Miasta

Grzegorz Sławski



Przewodniczący Rady Miejskiej
Tomaszowa Maz.

Zenon Adam Łaski